

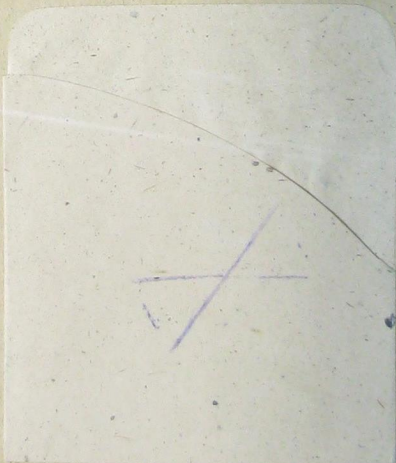
~~7509~~ П13521/1-4

Господарство
України.

1-2; 3-4.

1932.

1004

Тосподарство
України

№ 1-2

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

1932

З М І С Т

I. Статті

	Стор.
Постанова Партколегії ЦКК КП(б)У	1
Від редакції	3
Я. Дудник. — Завдання плану народного господарства на 1932 р.	12
Р. Гальперін. — Соціально-культурне будівництво в 1932 р.	26
П. Червінський. — Підснна металургія в перспективі вивершального року п'ятиріччя.	34
Ю. Гольденберг. — План електрифікації України на 1932 р.	45
Проф. В. Божко. — Проблема Великого Дніпра.	53
Н. Давідзон. — Завдання масового соціалістичного планування.	64
Г. Кагайовський. — Змінно-зустрічний — більшовицьке знаряддя боротьби за план.	78

II. Економіка і техніка

Б. Шульман. — Дати південній металургії високоякісний кокс.	87
---	----

III. Нариси й замітки

Д. Батуров. — За міцну торфову промисловість на Україні.	109
--	-----

IV. По областях і районах

А. Кічаєв. — Основні завдання Ворошилівського району на 1932 р.	117
---	-----

V. Листи до редакції

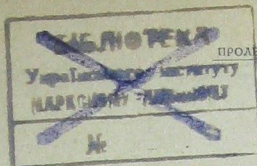
126

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й ВИДАВНИЦТВА:

ХАРКІВ, БУДИНОК ДЕРЖПРОМИСЛОВОСТІ.

Під'їзд 6, поверх 5. Телефони: 5-69 (автомат), 17-61 (міський)

А 5869

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

7 939

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ПОПРАВКА

Заголовок на стор. 3 „ВІД РЕДАКЦІЇ“ треба читати:
„ВІД РЕДАКЦІЇ КОЛИШНЬОГО СКЛАДУ“.

ВИДАВНИЦТВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
Харків—1932

59

68

З М І С Т

І. Статті

	Стор.
Постанова Партколегії ЦКК КП(б)У	1
Від редакції	3
Я. Дудник. — Завдання плану народного господарства на 1932 р.	12
Р. Гальперін. — Соціально-культурне будівництво в 1932 р.	26
П. Червінський. — Південна металургія в перспективі вивершального року п'ятиріччя.	
Ю. Гольденберг. — П.	

II. Областях і районах

А. Кічаєв. — Основні завдання Ворошилівського району на 1932 р.	117
---	-----

V. Листи до редакції

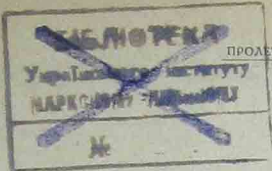
126

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й ВИДАВНИЦТВА:

ХАРКІВ, БУДИНОК ДЕРЖПРОМИСЛОВОСТІ.

Під'їзд 6, поверх 5. Телефони: 5-69 (автомат), 17-61 (міський)

А 5869

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

7 922

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

РІК ВИДАННЯ 9-й

№ 1 - 2

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ХДУ
Інв. № 13521

59

ВИДАВНИЦТВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“

Харків—1932

68

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літописі Українського Друку“, „Картковому Репертуарі та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Полтава, школа ФЗУ, УПО.
Полтава Ленінська 14.
Райліт № 673/3597
Прим. 2000
Зам. 410

Передано до виробництва 18/IV-32 р. Підписано до друку 25-28 квітня 32 р. Випущено в травні 1932 р. Техн. арк. 8^{3/4}. Літер у технічному аркуші 72.250. Папір Е₂ (52x74 см.)

Постанова партколегії ЦКК КП(б)У в справі редакції журналу „Господарство України“

1. Протягом 29—31 р.р. в журналі „Господарство України“, ніби опрацьовуючи технічні і наукові теми, в ряді статтів протаскували троцькістську контрабанду, правоопертуністичні настановлення, аж до утотоження СРСР з фашистською Італією — (стаття Стефановського). Характеристика директиви партії про розвиток консервної промисловости, як шкідницької, що призводить до погіршення здоров'я трудящих — (стаття лікаря Каплана), протягання троцькістської контрабанди в питаннях взаємин міста і села тощо.

2. Партколегія ЦКК відзначає, що все це є наслідок відсутности більшовицької чуйности від редколегії журналу „Господарство України“ в складі т.т. Мишкіса В. С., Білаша Т., Гуревича М. Б., Кагановського Г. С., Крамера С. М., Крижова Л. В., Наумова Д. Д., Туна, Соколів А. Я., під загальною редакцією тов. Попова Н. С., що призвело до використання одного з основних політико-економічних журналів України для антирадянської пропаганди.

3. Партколегія особливо підкреслює, що редакція, а також члени партії, працівники журналу „Господарство України“, що виявили політичну короткозорість і гнилий лібералізм, досі не дали розгорнутої більшовицької критики помилок, яких вони допустилися, не вважаючи на те, що з дня викриття цих помилок минуло вже кілька місяців.

4. Відзначити, що працівники журналу т.т. Мишкіс і Кагановський як безпосередньо редагували: перший — статтю Каплана, другий — Стефановського, виявили недозволену для комуністів політичну безвідповідальність і короткозорість, пустивши до друку явно контрреволюційні статті. При чому партколегія підкреслює те, що Мишкіс пропустив статтю Каплана з приміткою від редакції, яку він склав:

„Від редакції. — Вміщуючи статтю Л. Каплана на надто актуальну тему, про раціоналізацію харчування, редакція вважає за потрібний широкий обмін думок до суті авторових стверджень та можливости здійснити їх в наших умовах“ — і це не є випадковість, а зв'язано з політичними помилками, яких він допустився в ряді робіт, і впливає з меншовицьких поглядів, яких він не поборов.

Виходячи з зазначеного, партколегія ухвалює:

1. Редколегії журналу „Господарство України“ — за відсутність більшовицької чуйности, за припущення до друку ряду політично-шкідливих статтів, — оголосити догану.

2. Голові редколегії тов. Попову, відповідальному за роботу редколегії в цілому і за вміщення статтів, в яких протягалася антипартійні і ворожі пролетаріятові погляди — оголосити сувору догану.

3. Відповідальному секретареві редакції тов. Кагановському, що редагував і пропустив статтю Стефановського (апологетика фашизму) — оголосити сувору догану, заборонивши протягом двох років бути на відповідальних редакторських посадах.

4. Тов. Мишкіса, — що редагував і пропустив із своєю доброзичливою приміткою контрреволюційну статтю, скеровану на дискредитацію політики партії і соціалістичного будівництва як такого, що не поборов меншовицьких поглядів — з партії виключити.

5. Беручи до відома, що т. Гуцуляк, який боронив у своїх статтях ряд трюцькістських і правоопортуністичних настановлень і положень, свої помилки усвідомив і піддав їх розгорнутій критиці — зауважити йому.

6. Щодо решти працівників журналу — Білаша, Крижова, Туна, Крамера, Кочергіна і Рамова, що не були присутні на засіданні партколегії, справу виділити і вислухати в їх присутності.

7. Щодо члена комсомолу тов. Батюка — автора правоопортуністичної статті, вміщеної в першому номері журналу за 1931 р., справу передати на розгляд в ЦКК ЛКСМУ.

8. Відзначити, що т. Дудник, гол. Держплану, який відає журналом „Господарство України“, недосить приділяв уваги політико-економічним питанням, що висвітлював журнал.

9. Запропонувати редакції в найближчих номерах журналу подати розгорнуту більшовицьку критику допущених у минулому політичних помилок, вживши термінових заходів до поліпшення постановки роботи в журналі.

10. Відзначити, що осередок Держплану, який брав участь у виявленні помилок, що їх допустився журнал „Господарство України“, під час обговорення матеріалів обслідування виявив гнилий лібералізм щодо оцінки помилок окремих членів партії (Попов, Гуцуляк), відповідальних за вміщення в журналі статтів антипартійного і антирадянського характеру.

11. Цю постанову оголосити в пресі.

Секретар ПК ЦКК КП(б)У КИСЕЛЬОВ

Від редакції

Редколегія старого складу журналу „Господарство України“, визнає цілком і повною за правильне вирішення партколегії ЦКК КП(б)У в справі редакції журналу „Господарство України“.

Основні політичні помилки редколегії журналу такі:

1. Редколегія не зробила журнал бойовим органом боротьби на пляново-економічному фронті за генеральну лінію партії проти ворожих партії та пролетаріатові теорії й практики в справах плянування і господарського соціалістичного будівництва, проти правого опортунізму, як головної небезпеки на даному етапі, проти „лівого“ опортунізму, проти контрреволюційного троцькізму.

Журнал дуже слабо боровся і проти буржуазно-реставраційних, шкідливих теорій і шкідливої практики в справах господарського будівництва і плянування на Україні — Діманштейна, Маньківського й інш., не мобілізував класової пильності плянових і господарських працівників на рішучу боротьбу проти всяких спроб класового ворога та його агентів завадити, нашкодити переможному будівництву соціалізму в нашій країні.

2. В журналі були вміщені статті, де автори в вигляді „аполітичності“ та опрацювання спеціальних, технічних проблем контрабандно протягали класово-ворожі пролетаріатові, антирадянські теорії й „теорії“ (напр., стаття Л. Каплана — „Проблема раціоналізації харчування“, вміщена в № 1—2 за 1931 р.). В ряді статей загальноекономічного характеру, надрукованих в журналі, розвивалося і твердження антиленінські, антипартійні — правоопортуністичні, „лівацькі“, троцькістські (напр., у статті т. Дубенського в № 3 журналу за 1930 р., в статті Гуцуляка в № 8—9 за 1930 р., у статті т. Батюка в № 1—2 з 1930 р., т. Рамова — в № 9—10). Вміщення таких статей у журналі є вияв гнилого лібералізму редколегії до протягання ворожих пролетаріатові антипартійних теорій і поглядів. Редколегія визнає, що зазначені помилки в роботі редколегії були наслідком відсутності більшовицької чуйності від редколегії журналу.

Редколегія визнає за свою політичну помилку те, що вона не подала вчасно на сторінках журналу розгорнутої критики політично-шкідливих і хибних положень у ряді статей, надрукованих в журналі, зокрема не реагувала на рецензію уміщену в газеті „Економическая Жизнь“ від 5 червня за 1931 р., в якій було викрито низку невірних тверджень і помилок у вміщеннях в журналі статтях. Помилка редколегії також і в тім,

що вона не виступала в пресі до ухвали постанови партколегії ЦКК КП(б)У, — з визнанням допущених нею помилок і з критикою політично-шкідливих і неправильних статей, друкованих у журналі і виявлених ще в кінці грудня 1931 р., які редколегія тоді уже усвідомила й визнала.

Наслідком того, що в роботі редколегії бракувало більшовицької пильності та чуйності і що вона не вжила всіх потрібних заходів, щоб зробити журнал бойовим партійним органом на пляново-економічному фронті, в роботі редколегії, крім зазначених, був ще ряд й інших помилок і хиб і найголовніші з них полягають в тім, що: а) редакція не згрупувала навколо журналу постійного авторського активу партійців-пляновиків, господарників і наукових працівників-економістів, не залучила до роботи журналу авторів з-поміж кращих ударників підприємств та когоспів; б) журнал вчасно не обзивався і не висвітлював на своїх сторінках ряду актуальних проблем господарського соціалістичного будівництва на Україні.

Історичний лист т. Сталіна до редакції журналу „Пролетарская Революция“ мобілізував увагу всієї партії на неконечності нещадної боротьби проти фальсифікації марксизму-ленінізму у всіх галузях теорії, проти контрабандного протягання в нашу літературу ворожих пролетаріатові та більшовизмові теорій і „теорійок“, зокрема контрреволюційної троцькістської контрабанди, проти правого опортунізму, як головної небезпеки на даному етапі, проти „лівого“ опортунізму, проти гнилого лібералізму. Тов. Сталін у своєму листі викрив буржуазний маневр контрреволюційного троцькізму, що не насмілюється виступати одверто з своїми буржуазними, антипролетарськими теоріями і використовує гнилий лібералізм деякої частини більшовиків, щоб контрабандно протягати в нашу пресу свою антипролетарську ідеологію. Тов. Сталін зірвав маску з троцькістських контрабандистів — ворогів робітничої класи та соціалістичного будівництва. У світлі цього листа т. Сталіна надто ясна стає вся серйозність політичних помилок, допущених редколегією журналу в своїй роботі. Визнаючи ці помилки і рішуче засуджуючи їх, члени старого складу редколегії журналу у своїй дальшій літературній і практичній роботі нещадно, по-більшовицькому боротимуться проти фальсифікації марксизму-ленінізму, проти контрабанди, проти усіх гатунків опортунізму і проти гнилого лібералізму.

Редколегія старого складу подбала за те, щоб у найближчих №№ журналу „Господарство України“ була подана розгорнута більшовицька критика політично-шкідливих і неправильних статей, вміщених у журналі, особливо за останній рік. Ця критика буде подана в статтях і листах до редакції від ряду тих товаришів, що допустилися у своїх статтях, друкованих в журналі, тих чи інших помилок (листи таких окремих товаришів друкуються в цьому номері), а також і від інших товаришів. У цій статті редакція старого складу вважає за потрібне зазначити, які статті з надрукованих у журналі в 1931 р. є неправильні і вміщення їх являють собою політичну помилку редколегії, — подавши в загальних рисах критику цих статей.

Це такі статті: 1) стаття Л. Каплана — „Проблема раціоналізації харчування“, надрукована в № 1—2 журналу за 1931 р. Цю статтю редагував

член редколегії т. Мишкіс, що написав і зауваження до статті. 2) Стаття Є. Стефановського — „Промисловість Італії і фашизм“, надрукована в № 9—10 за 1931 р. Редагував зазначену статтю т. Кагановський. 3) Стаття інж. Н. Наумова — „Основні тенденції у використанні кам'яного вугілля на Заході і в Америці“ — надрукована в № 4—5 за 1931 р. Редагував її член редколегії т. Кризов. 4) Стаття т. Білаша — „Проблеми соціалістичної реконструкції сільського господарства на VI з'їзді рад“ — в № 1—2 за 1931 р. Редагували статтю члени редколегії т.т. Попов і Кризов. 5) Стаття І. Батюка — „Як райони уплянують заходи в галузі обміну та розподілу“ — в № 1—2 за 1931 р. Редагував статтю член редколегії т. Попов. 6) Стаття Б. Рамова — „Зарплата на новому етапі“ — в № 9—10 за 1931 р. Статтю редагував член редколегії т. Тун. 7) Стаття В. Акуленко — „Гіпотеза капітального будівництва України на 1933—37 р.р.“ — в № 9—10 за 1931 р.; редагував згадану статтю т. Крамер.

Стаття Л. Каплана цілком спрямована проти політики партії та радянської влади в справі розвитку харчової промисловости. У вигляді опрацювання питань харчової гігієни автор протягає ряд злісних вихваток проти політики партії і радянської влади, проти соціалістичного будівництва.

Автор статті в дещо завуальованій формі заявляє, що політика партії в справі розвитку харчової промисловости диктується не інтересами трудящих і що здійснення лінії партії на розвиток харчової, зокрема консервної, промисловости заподіяло б шкоду трудящим. Він протиставить інтереси соціалістичної промисловости інтересам трудящих. Він пише: „Робітника-споживача через газету оповіщають про те, що за проектуванням ВРНГ його збираються ушасливити такою кількістю консервів, щоб вони стали з розмірно рідкого „закусочного“ продукту — продуктом масового звичайного споживання. Проте, коли будувати харчування людности у згоді з її власними інтересами, а не інтересами харчової, зокрема консервної, промисловости, то треба побажати, щоб накреслення ВРНГ в цій частині не здійснилися“. (№ 1—2, стор. 51). Це є спроба класового ворога зірвати справу розвитку консервної промисловости, стати на перешкоді партії та радянській владі в її лінії на мобілізацію додаткових ресурсів для робітничого постачання.

Як відомо, колосальні успіхи будівництва соціалізму супроводяться підвищенням потреб робітничої класи в продуктах харчування, а також і підвищенням вимог до якості.

Розвиваючи консервну промисловість (реконструкція старих і будівництво нових заводів), ми досягнемо того, що величезні додаткові ресурси продуктів харчування, які не можуть бути гаразд використані через далекість джерел їх виробництва від великих робітничих центрів і трудність перевозу та зберігання їх у сирому вигляді, можуть бути використані на задоволення вирослих потреб робітничої класи в продуктах харчування.

Відозва ЦК ВКП(б) та РНК про розвиток м'ясної та консервної промисловости конкретно визначає шляхи утворення та розвитку як

соціалістичної сировинної бази для розвитку консервної промисловости, озброєної досягненнями сучасної техніки, так і шляхи поліпшення якости виробів консервної промисловости.

Л. Каплан у своїй статті вдається до звичайного способу ворогів СРСР — використовувати окремі хиби в роботі тих чи інших господарських організацій для наклепницької характеристики стану господарства СРСР. Він явно вороже характеризує наші харчові труднощі (стор. 47, 57), порівнюючи сучасне харчове становище з роками „розквіту непу“, коли були перейшли „на білий хліб“ і взагалі на „рафіновану їжу“ (стор. 48). Тоді як в СРСР з року на рік підноситься матеріальний добробут робітників і взагалі трудящих мас, розвивається та поліщується громадське харчування — Л. Каплан наклепно характеризує організацію заводських їдалень (стор. 63). Партійну критику дефектів нашої кооперації Л. Каплан використовує для меншовицьких наклепів на нашу кооперацію (стор. 61). Він із злісною іронією клясового ворога пише: „Треба звернути увагу на проблеми помолу зерна та хлібопечіння, щоб у цій царині хоч би „догнати“ Європу й Америку“ (стор. 49), підкреслюючи цим своє ворожо-іронічне ставлення до гасла партії — догнати й випередили передові капіталістичні країни за найкоротший історичний час.

Стаття Л. Каплана — наскрізь клясово-ворожа, антирадянська.

У статті Стефановського — „Промисловість Італії і фашизм“ автор у вигляді критики фашизму на ділі провадить апологетику фашизму, а в вигляді протиставлення СРСР і фашистської Італії, як двох принципово протилежних політичних і господарських систем — на ділі ототожнює їх. Автор пише, що між СРСР і фашистською Італією спільне те, що і та і та країна є аграрні, що обидві ці країни намагаються інтенсивно розвивати свої продукційні сили (№ 1—2, стор. 165). Він далі пише: „Але спільним для обох країн (СРСР і Італії — *Ред.*) є те, що розвиток продукційних сил завжди повинен здійснюватись шляхом індустріялізації, шляхом розвитку власної, незалежної від чужоземного капіталу промисловости, але за допомогою чужоземного капіталу“. (Там же).

Усі ці авторські твердження є одверто буржуазно-апологетичні й антирадянські, так само як одверто буржуазне й співчутливе цитування автором французького буржуазного письменника Блоха, що „дві великі держави вирішили порвати з старими ідеологіями, відкрити двері реальним силам світу. Італія підкорилася диктатурі капіталу, Росія — диктатурі антикапіталу“. Сама постановка справи — що є щось спільне між СРСР і фашистською Італією — є цілком недопустима. Фашизм — це одверта, терористична диктатура капіталу, що намагається розгромити революційний авангард робітничої кляси, задушити всі ростучі революційні сили пролетаріату. СРСР — країна, де переможемо будеться соціалізм, цитадель світової пролетарської революції. Ототожнювати СРСР і фашистську Італію, як дві великі держави, що вирішили „порвати з старими ідеологіями, відкрити двері реальним силам світу“, — може лише фашист, а оте співчутливе цитування Блоха, яким цитуванням Стефановський починає статтю, означає не що інше, як апологетику

фашизму і наклеп класового ворога на СРСР. Такий же самий наклеп на СРСР і апологетику фашизму являють і ряд інших тверджень Стефановського у цій статті. Приміром, автор об'являє СРСР (в 1931 р.) країною аграрною, однаковою тут з Італією. Для автора немає бурхливих темпів розвитку соціалістичної промисловості в СРСР; він ігнорує те, що продукція соціалістичної промисловості становила в 1931 р. 63% усієї продукції народного господарства, а продукція важкої промисловості дорівнювала в тому ж 1931 р. 49,6% усієї продукції. Для Стефановського немає і бурхливих темпів соціалістичної реконструкції сільського господарства; він „забуває“, що соціалістичні виробничі стосунки переважають у нас і в сільському господарстві, що на основі суцільної колективізації успішно відбудується ліквідація куркульства як класу, що в 1932—33 р. буде в основному завершено суцільну колективізацію по всьому СРСР.

Стефановський об'являє „спільним для обох країн“ розвиток їхніх продукційних сил шляхом індустріалізації, шляхом розвитку їхньої промисловості незалежно від чужоземного капіталу, „але за допомогою чужоземного капіталу“. Об'являти „спільним“ процес індустріалізації в СРСР і капіталістичну індустріалізацію можна тільки тоді, коли не визнавати соціалістичного характеру індустріалізації в СРСР, не визнавати будівництва соціалізму в нашій країні. Це визнання індустріалізації в СРСР і індустріалізації в Італії „спільним“ автор узяв з теоретичного арсеналу ворогів СРСР. Так само з того ж таки арсеналу узяв автор і ототожнення СРСР та Італії щодо їхньої залежності від чужоземного капіталу та допомоги цього капіталу цим країнам. СРСР плановим порядком розвиває своє соціалістичне господарство бурхливими темпами, невиданими в історії ні в одній країні, завдяки перевагам нашої системи, мобілізуючи творчу ініціативу та трудовий ентузіазм мільйонів і десятків мільйонів робітників і колгоспників. Робітничі класи і колгоспне селянство під проводом партії розвивають бурхливими темпами наше соціалістичне господарство — наперекір усім намаганням та спробам світового імперіалізму зірвати наше соціалістичне будівництво, пошкодити йому. Шукати аналогії між соціалістичною індустріалізацією в СРСР і намаганням фашистської Італії збільшити конкурентоздатність своєї промисловості на світовому ринку, між соціалістичною індустріалізацією, що на основі її цілком ліквідовано безробіття в СРСР і безперестанку поліпшується матеріально-культурне становище широких мас, із станом промисловості Італії, яка разом з усім капіталістичним світом перебуває в найтяжчій економічній кризі, що засудила мільйонні маси на безробіття та на голодну смерть, — цю аналогію може шукати тільки класовий ворог. Стаття Стефановського є політично-шкідлива, наскрізь ворожа пролетаріатові.

Стаття Н. Наумова — „Основні тенденції у використанні кам'яного вугілля на Заході і в Америці“, подаючи деякий цікавий і корисний фактичний матеріал про хижачке використання в капіталістичних країнах кам'яного вугілля, має в собі і ряд явно буржуазних, неправильних тверджень, що йдуть в основному по лінії апологетики капіта-

лізму. Приміром, автор заявляє: „Коли міркувати з того темпу, що ним розвивався витоп чавуну в минулому, то немає ніяких підстав сподіватися на уповільнення цього темпу в майбутньому“ (№ 4 — 5, стор. 53). Виходить, що „процвітання“ капіталізму нічого не загрожує. Автор не визнає ні загнивання капіталізму, ні загальної кризи капіталізму; його зовсім не бентежить і сучасна світова економічна криза, якої він не може заперечувати. Він мусить визнати, що світова економічна криза завдає капіталістичному світові певних прикrostів: „Тепер, як відомо,— пише він,— капіталістичний світ переживає в усіх ділянках, в тім числі і в металургії, глибоку кризу“. Однак, зараз же тут він поспішає заспокоїти своїх буржуазних однодумців: виходить, що „рівновагу“ світового капіталістичного ринку в галузі металю піддержує... СРСР. Він так і пише: „Однак, на світову арену виступає інший світовий продуцент у галузі металургії—Союз РСР, що найближчим часом компенсує прорив у світовому баянсі металю“. (Там же). Автор розглядає СРСР, як складову частину єдиного капіталістичного світового господарства, яка компенсує прорив у якійсь іншій частині цього світового господарства. Замість принципової відміни й протилежності між двома системами—капіталістичним світом і СРСР і боротьби між ними автор об'являє, що це частини єдиного світового капіталістичного господарства, які взаємно одна одну доповнюють. Антипролетарська, одверто буржуазна, суть такої „теорії“ цілком ясна.

В ряді статей, спрямованих на пропаганду та оборону лінії партії в тих чи інших питаннях, автори їх подають ряд тверджень—теоретично-неправильних і політично-шкідливих, що мають право-або ліво-опортуністичний характер. Приміром, ряд політично-помилкових тверджень має стаття т. Білаша „Проблеми соціалістичної реконструкції сільського господарства на VI з'їзді рад СРСР“ (№ 1—2, 1931 р.). А саме, автор цілком вихолощує класовий зміст з такого формулювання з'їзду: „Радгосп, що не виконує своє завдання в галузі здавання товарової продукції, не може ні в якому випадку бути зразком великого господарства для селян“. Автор у цьому зформулюванні бачить лише „критерій оцінки раціональності радгоспів“. Тим часом цілком ясно, що радгосп—послідовно соціалістичне підприємство може мати оцінку лише під поглядом виконання ним своїх зобов'язань перед пролетарською державою, а найперше, основне зобов'язання—це своєчасне й повне здавання державі заготовленого (і належного державі) хліба й іншої продукції. У цьому класове завдання радгоспів, у цьому, як і в організації с.-г. техніки тощо, радгосп має бути за провідника для колгоспів, за зразок для колгоспного й індивідуального бідняцько-середняцького селянства. Котрий радгосп не виконує пляну хлібоздачі—він заражений всередині опортуністичними елементами, по яких треба вдарити. Практика хлібозаготівель (Союзцукор і інш.) 1931 року це довела повною мірою. Білаш у статті пробує популяризувати—і дуже невдало—гасло партії про колгоспне селянство, як дійсну і тверду опору радянської влади на селі. Однак, Білаш забув підкреслити Сталінське попередження про недопустимість ідеалізації колгоспів. „Хибно було б думати,—говорив

т. Сталін,— що члени колгоспів уже стали соціалістами. Ні, доведеться ще багато попрацювати над тим, щоб переробити селянина-колгоспника, виправити його індивідуалістичну психологію і зробити з нього справжнього працівника соціалістичного суспільства". Хто забуває це твердження т. Сталіна, той неминуче стає прихильником теорії самопливу — теорії, що стверджує, що село самопливом іде за соціалістичним містом, той неминуче скочується на позиції заперечування загострення класової боротьби на даному етапі та необхідності посилити наступ на капіталістичні елементи (на куркуля — на селі) на всьому фронті. Хто забуває це твердження т. Сталіна, той неминуче скочується до „лівацьких“ перегинів у справі колективізації, той заперечує величезне значення гасла партії про організаційно-господарське зміцнення колгоспів, як основне завдання на даному етапі. Треба пам'ятати, що „завдання організаційно-господарського зміцнення колгоспів та соціалістичного перевиховання колгоспівських мас повинно стояти в центрі уваги і в другій п'ятирічці". *

Тов. Білаш, кажучи про опору на селі, дає формулювання, яке розходиться з формулюванням гасла про опору на селі, даним у партійних постановках. Тов. Білаш пише: „Звідси стає зрозумілим, що в період, коли нашим основним завданням є ліквідація куркульства як класу на базі суцільної колективізації і, таким чином, вивернення фундаменту соціалістичної економіки — в цей період навіть той бідняк і середняк, який підтримує колгоспи, але не є в колгоспі, мусить завершити свою підтримку вступом до колгоспу, щоб стати єдиною міцною опорою радвлади" (стор. II—III). Тов. Білаш у цьому сформулюванні стверджує, що той бідняк, який не перебуває ще в колгоспі, не є опора радвлади на селі, що тільки з того моменту, як він вступив у колгосп, він стає нею, — це цілком неправильне, лівоопортуністичне твердження.

В № 8—9 за 1931 р. вміщено статтю т. Рамова „Заробітна плата на новому етапі". У цій статті є ряд антиленінських теоретичних і політичних тверджень. Напр., автор механістично тлумачить взаємовідношення змісту й форми, коли пише: „Всяка форма певною мірою консервативна, вона ще має існувати тоді, коли зміст уже змінився, коли поміж вихідним пунктом розвитку змісту та його сучасним пунктом розвитку лежить великий простір якісного стрибка — революція" (стор. 79). Ленін дає класичне чітке сформулювання діалектичного взаємодіяння змісту й форми: „Боротьба змісту з формою і навпаки скидання форм, переробка змісту" (Ленінський збірник, IX, стор. 277). За т. Рамовим виходить, що форма лишається незмінна, коли змінюється зміст. Самий зміст зарплати в СРСР автор тлумачить в дусі буржуазних економістів. Т. Рамов у зарплатні в СРСР бачить не вияв нових соціалістичних виробничих стосунків, а певну кількість натуральних речей. Приміром, він пише: „За зміст (зарплати в СРСР — Ред.) править та частина продукції, що її розподіляють поміж індивідуальними робітниками і цей зміст виступає в формі „ціни праці" індивідуальних робітників (стор. 80). При такому антиленінському розумінні змісту зарплати затирається всяка принципова відміна між зарплатою в СРСР і зар-

* Постанова XVII партконференції про складання другого п'ятирічного плану.

платою за капіталізму, і в своїй природі зарплата в СРСР виступає як капіталістична категорія.

Пробуючи теоретично обґрунтувати потребу боротьби з урівнялівкою, потребу організації системи зарплати в СРСР на даному етапі за принципом оплати залежно від праці — автор не керується вченням Маркса та Леніна і т. Сталіна в данім питанні, а дає таке теоретично неправильне, антипартійне настановлення: „Соціалізм, — пише він, — являє собою рух до справжньої рівності лінією зростання так званого мінімуму заробітної плати з поступовним наближенням її до максимуму, лінією зростання заробітку цілої маси трудящих“ (стор. 81). У автора, отже, виходить, що в СРСР діє якийсь закон „мінімуму заробітної плати“, — що являє собою буржуазне розуміння суті зарплати в СРСР і перекручення політики партії в справі зарплати. Далі виходить, що соціалізм означає рух цього „мінімуму“ до максимуму, під яким автор очевидно розуміє „повний продукт праці“, що знов таки являє собою перекручення вчення Маркса — Леніна — Сталіна в даній справі. Саме зростання рівня заробітної плати автор тут зовсім не пов'язує з зростанням продукційності праці, з розвитком соціалістичних продукційних сил, що знов таки розходиться з лінією партії в даній справі.

В № 8 — 9 за 1930 р. вміщено передову статтю т. Гуцуляка С. — „Підсумки другого року п'ятирічки і головніші господарські завдання на осібний квартал 1930 р.“ Ця стаття, характеризуючи підсумки 1929-30 року, явно недооцінює досягнення цього року в галузі соціалістичного будівництва. Зокрема, абсолютно не дістав належної оцінки масовий вступ в колгоспи бідняцько-середняцького селянства, що має величезної ваги політичне значення; не дано також оцінки соціальних зрушень в країні, не підкреслено остаточної перемоги соціалізму в промисловості, не дано оцінки значного зросту матеріально-побутового добробуту трудящих мас. Абсолютно не викрито в статті клясову боротьбу в країні, не підкреслено, що перемогу соціалізму здобуто під проводом Компартії пролетаріатом і колгоспним селянством в рішучій боротьбі проти капіталістичних елементів у країні.

Автор статті зовсім пройшов мимо тої боротьби, яку партія вела в 1929-30 році на два фронти, зокрема й особливо проти правих ухильників, що рішуче протидіяли розвиткові колгоспного руху й зростові радгоспів. Автор обмежується в своїй статті надто замаскованим формулюванням про „лівих“ закрутників у колгоспному русі: „разом із цим“ — пише автор — „не можна не визначити тут тих значних недоліків, що помічалися на місцях біля організації грандіозного колгоспного руху, недоліків, що передусім впливали з перекручень на практиці генеральної лінії партії“. Так автор пише про ті „лівацькі“ перекручування (адміністрування, погоня за 100-відсотковою колективізацією тощо), по яких зі всією більшовицькою рішучістю вдарив т. Сталін в своїх історичного значення статтях і промовах. Політично-шкідливе формулювання дав т. Гуцуляк і в питанні про перекачку, — що ніби мала місце 29-30 р., — коштів пролетаріату до селянства через вільно-ринкові ціни.

В № 1—2 журналу за 1931 р. вміщено статтю т. Батюка І.: „Як райони уплянували заходи в галузі обміну й розподілу“, в якій автор пояснює факт применшення деякими районами своїх товарних лишків неправильною методологією обчислень; тим самим автор об'єктивно прикрива буржуазні тенденції цих районів затаїти від держави справжню величину товарних лишків. Тов. Батюк не дав кінечної розгорнутої критики шкідливих методологічних настановлень Громана та Базарова; автор обмежився тільки короткою реплікою: „так обчислювати не можна“.

Редакція журналу переднішого складу, визнаючи свої помилки, підвищить свою більшовицьку пильність і провадитиме войовничу партійність на економічному фронті з метою мобілізувати й згуртувати сили партії, робітничої класи й колгоспного селянства навколо завершення п'ятирічки в чотири роки, навколо більшовицької підготовки умовин для успішної реалізації *другої* п'ятирічки, „основним політичним завданням“ якої буде „остаточна ліквідація капіталістичних елементів і клас взагалі, повне знищення причин, що утворюють класові відміни та експлуатацію, й подолання пережитків капіталізму в економіці та в свідомості людей, перетворення всього трудящого населення країни на свідомих і активних будівників безкласового соціалістичного суспільства“*.

* Резолюція XVII партконференції на доповіді т. т. Молотова й Куйбишева.

Я. М. ДУДНИК

Завдання плану народного господарства України на 1932 рік*

В славетну історію перемог пролетаріату Радянського Союзу вписано нову сторінку, яка зміцнює могутність соціалістичної системи.

Неухильне переведення в життя генеральної лінії партії в здійсненні індустріалізації країни, переведення суцільної колективізації сільського господарства і на її основі ліквідації куркуля як класи поставили країну рад на перше місце в світі за темпами та характером виробництва, що розвивається на всіх народньо-господарських ділянках.

Підсумки 1931 р. особливо яскраво відбивають розмах піднесення продукційних сил, що привели країну будованого соціалізму до завершення побудування фундаменту соціалістичної економіки.

Країна збагатилась великою кількістю нових виробничих одиниць, що характеризують загальне плянове піднесення народнього господарства, що його рука партії скерувала на соціалістичну реконструкцію всієї країни, на дальше розгортання темпів та обсягів соціалістичного будівництва.

Але важливішим досягненням соціалістичної індустріалізації 1931 р. є підготовка і пуск нових гігантів індустрії, що поклали початок новому виробництву, новій те ніці, що є першими зразками майбутніх гігантських підприємств соціалістичного виробництва.

1931 р. позначається на Україні пуском у виробництво гіганта новітньої машинобудівельної техніки — Харківського тракторного заводу продукційністю 50 тис. тракторів на рік. Спільно з Сталінградським, Челябінським і Червоно Путилівським і Харківським цехом ХПЗ випуск тракторів уже дав можливість технічно реконструювати сільське господарство відповідно до вимог суцільної колективізації Союзу. Металюргія на Україні збагатилась введенням у виробництво 3 нових доменних печей з річною продукційністю 587 тис. тонн чавуну, 4 мартенів продукційністю 220 тисяч тонн сталі, первака соціалістичного великого машинобудівництва — блюмінга (обтискний стан) потужністю більш одного мільйона тонн на рік, що їх мало знає європейська й американська машинобудівельна техніка, введенням цілого ряду реконструктивних заходів на металюргійних заводах Донбасу та Дніпропетровського, що фактично ставить їх на височині кращих заводів Європи й Америки як щодо продукційності, так і удосконаленого устаткування та удосконаленого обслуговування технологічного процесу.

По-новому організується і енергетика Радянського Союзу. 1931 рік є роком рішучого переустаткування енергетичного господарства України. Донбас — перша вугільна металюргійна база Союзу зазнала рішучої

* Перероблена стенограма доповіді на III сесії ВУЦВК.

реконструкції у вугільному виробництві, в наслідок чого механізація видобутку вугілля доведена до 65,1% проти 42% 1930 року, введені нові засоби використання важких зарубних машин, що збільшили їх продукційність з 1700 т. 1930 р. до 2333 т. в 1931 р., вводяться нові засоби транспортування вугілля від забою, вживається новий конвейерний засіб, нарешті, запроєктований вже вугільний комбайн — витвір новітньої оригінальної радянської техніки, розрахований на величезні збільшення продукційности праці з одночасним, як і в усіх випадках соціалістичної раціоналізації, полегшенням праці вугільних робітників.

Виконуючи вказівки партії продовжувати дальше розгортання продукційности Донбасу, в 1931 р. вступили в експлуатацію нові шахти-гіганти продукційністю більше мільйона тонн кожна.

В наслідок вживання широкої механізації видобутку за методом Карташова, Касаурова, Ліггарта, Філімонова, імена яких стали відомі всьому Радянському Союзові, введення нових шахт, реконструкції старих і широкої хвилі ентузіазму робітничих мас, — вугільний Донбас вже наближається до виконання своєї пересічно-добової програми, що гарантує не тільки виконання, але й перевиконання програми 1932 р. в 49 млн. тонн. Величезні вимоги на паливо на 1932 р. і майбутні роки, правильне використання енергії і її місцевих джерел, проте, зобов'язують розвивати широкий видобуток палив на Україні (буре вугілля, торф). Хоч 1931 р. дав уже значні зрушення щодо видобутку бурого вугілля (55—58 тис. тонн) і торфу (понад 440 тис. тонн), з відповідною підготовкою розгортання видобутку в 1932 р., але темпи ці ще недостатні і вимагають особливої уваги та ініціативи від місцевих органів.

Відповідно до загального піднесення народного господарства, завдань його реконструкції, зріст електрифікації відзначився пуском першої черги гіганта енергетики — станції ім. Косіора (кол. Зуевської) загальною потужністю 250 тис. квт, що має вступити з повною потужністю в 1932 р., поширенням Штерівки, станції ім. Дзержинського й інш. Все це вкупі утворює нову енергетичну основу народного господарства на Україні, розраховану на величезне соціалістичне виробництво, на величезний розмах його механізації, а значить, і підвищення рівня продукційности праці.

Завдання обслуговування машинами і механізмами промисловості й сільського господарства та інших ділянок народного господарства забезпечувались в минулому році організації нових виробництв і випуском машин, що досі не вироблялись або вироблялись в дуже незначній кількості в Радянському Союзі, як збудування заводу комбайнів на 10000 шт., цеху зарубних машин на 3000 шт. і т. д. Але поруч із цим треба окремо відзначити величезну підготовку до пуску в 1931 році гігантів, що змінюють все лице промисловості на Україні, що кладуть фундамент першенству країни Рад у вирішних галузях народного господарства.

Підготовлені до пуску в травні 1932 р. Дніпровська гідроелектро-станція і величезний промисловий комбінат. Темпи світового значення і обсягу будівництва гарантують повну перемогу Дніпробудівського робітничого колективу.

Криворізький завод, Азовсталь, Краматорський машинобудівельний завод, Луганський паротягобудівельний, турбінний Харківський, шахти-гіганти Донбасу, коксохімічні заводи, ряд інших — тягнуть величезне збільшення продукції: металу, що його не знало досі наше виробництво (якісні сталі, алюміній), машини, які ми імпортували (устаткування гірної металургійної промисловості); міцні паротяги, що кінце потрібні транспорту; добрива для сільського господарства і т. д. і т. д.

Беручи високі зразки досягнень закордонної науки і техніки, йдучи твердим шляхом по заповітах Леніна, ми з гордістю можемо сказати,

що й ці зразки вже помножуються молодією радянською наукою і технікою на творчість мас, що в багатьох випадках ставить радянські виробничі підприємства на щабель вищого удосконалення. Це, проте, тільки ще з більшою силою підтверджує потребу дальшого поглиблення вказівок т. Сталіна до оволодіння технікою і втягнення в цей процес широченних мас пролетаріату і колгоспників. Соціалістичне виробництво є найдосконаліше виробництво, основане на кращих зразках творчої думки людини. Запорука наших перемог полягає в умінні організувати маси, як це успішно робила і робить непереможна в боротьбі партія більшовиків під проводом свого Ленінського ЦК і проводиря партії і пролетаріату т. Сталіна.

1931 р. закінчився величезними зрушеннями на всіх ділянках соціалістичного будівництва.

Продукція промисловості збільшилась на 21%. Основний капітал промисловості на Україні збільшився на 754 млн. крб. і досяг суми 2.925,7 млн. крб. Ряд промислових підприємств закінчив п'ятирічку в 3 роки.

Успіхи соціалістичної індустріялізації країни, перемога генеральної лінії партії, розгром контрреволюційного троцькізму, жорстока боротьба з правим та „лівим“ опортунізмом і примиренством до них забезпечили перемогу партії в соціалістичному будівництві.

Переведення на Україні суцільної колективізації і на її основі ліквідації куркуля як класу на початок 1932 р. визначилось закінченням в основному суцільної колективізації Степу і доведенням по Україні колективізації до 72%, що вирішує закінчення в основному колективізації в 1932 р. на всій території України. Успіхи колективізації в Союзі, питома вага продукції соціалістичного сектора сільського господарства (радгоспч, колгоспи) остаточно вирішили питання „хто кого“ на користь соціалізму, а для 1931 р. ці успіхи визначились закінченням будівництва фундаменту соціалістичної економіки в країні рад.

Ось наші успіхи, що мають всесвітнє історичне значення. Проте, не вважаючи на ці досягнення, план 1931 р. по ряду показників не виконано. Крім того, що окремі заводи і деякі галузі промисловості не виконали плану по кількісних показниках, — негаразд виконано й якісні показники.

Не виконано завдання щодо зниження собівартості і тим самим утруднюється справа вишукування нових засобів на додаткові капітало-вкладення, на дальше форсування індустріялізації.

План 1931 р. був цілком обґрунтований, а що ми його не виконали на окремих ділянках, то в цьому винні ми самі. Ми не використали всіх можливостей і переваг, що є в соціалістичній системі господарювання, в боротьбі за виконання плану 1931 р. Головною причиною недостатнього виконання цих можливостей є те, що ми ще не організували праці на підприємствах як слід, не добились ще повної налагодженості в системі оплати праці і впроваджуванні госпрозрахунку, ще не скрізь і не завжди працюємо по-новому, керуємо по-новому, як це вказує т. Сталін; мляво ще перевірялось виконання постанов партії.

Ми не добились ще повного здійснення на всіх ділянках соціалістичного будівництва шести історичних вказівок т. Сталіна — що є єдина програма боротьби за виконання й перевиконання плану.

* * *

Третій вирішальний рік п'ятирічки поклав міцну основу, дав величезний виробничий і організаційний досвід, а також повну матеріальну можливість закінчити п'ятирічку в 4 роки. Основними завданнями 1932 р.

е: завершення п'ятирічки в 4 роки, дальше поглиблення соціалістичної індустріалізації, завершення суцільної колективізації сільського господарства і на її основі ліквідація куркуля як класу при одночасному організаційно-господарському зміцненні колгоспів, дальше поліпшення побуту пролетаріату і широких трудящих мас та зміцнення обороноспроможности країни.

Виконуючи ці настановлення, більшовицький плян 1932 р. передбачає широке розгортання капітального будівництва. Плян капітальних робіт 4, останнього року п'ятирічки, визначено в сумі 4.289 млн. крб. проти виконання 1931 року — 2.695 млн. крб. Це підвищує загальні капіталовкладання, порівнюючи з 1931 роком, на 60%. Розподіл цих капіталовкладань іде таким чином: промисловість ВРНГ складає плян капітального будівництва майже на 2 мільярди крб. проти 1250 млн. крб. минулого року. Це підвищує на 77,3% капіталовкладання в промисловість. Промисловість НКПостачання, яка скерована на задоволення широких потреб населення, яка підводить в своєму капітальному будівництві нову технічну основу для переробки с.-г. продукції, майбутнього 1933 року і частково 1932 року розгортає своє капітальне будівництво на 208 млн. крб. проти 75,4 млн. крб. минулого року. Тут, як бачимо, капіталовкладання в промисловість НКПостачання в частині задоволення широких потреб пролетаріату і трудящих мас, підвищується на 178%. Коли ми розглянемо попередні роки, як підвищувалося капіталовкладання в цю промисловість, то ми побачимо, що цей рік являється першим вирішальним роком підвищення капіталовкладень в промисловість НКПостачання. Залізничний транспорт, який мав капіталовкладень минулого року — 260 млн. крб. розгорне свої капітальні роботи цього 1932 р. на 460 млн. крб., цебто підвищення в галузі транспорту іде на 71%. Таким чином, і в транспорті 1931 рік є рішучим, переламним роком щодо підвищення капіталовкладань, що й означає здійснення політики партії щодо розгортання транспорту і прискорення умов, при яких транспорт виконає ті завдання, що на нього покладається народнім господарством.

Значно розгортається комунальне господарство, яке в цьому році буде мати капітальних робіт на 153 млн. крб. проти 77 млн. крб. минулого року, тобто збільшення капіталовкладань становить 88,5%. Як бачимо, загальна політика партії в частині підвищення рівня обслуговування працюючих мас — вона зараз тут фігурує в цих самих капіталовкладаннях і в підвищенні їх темпів порівнюючи з минулими роками.

Капіталовкладання в житлобудівництво, які складали в 1931 році 233 млн. крб., запроєктовано на 1932 р. в 360 млн. крб. Треба гадати, що ця сума трохи буде збільшена і що вона приблизно дійде до 400 млн. крб.; її остаточно не можна було встановити через те, що ми ще не знаємо, які галузі промисловости й інші союзні організації беруть участь і скільки вони вкладають остаточно в житлове будівництво, і будемо настоювати безумовно на підвищенні цієї суми.

Таким чином, в справі житлобудівництва відбивається політика партії щодо поліпшення побуту працюючих мас і відбивається вже в підвищенні зразу ж на 88%, що порівнюючи з минулими роками є безумовно новим темпом щодо розгортання цієї галузі.

І, нарешті, шкільне будівництво, яке складало в минулому році у нас 14 млн. крб., підвищується зараз до 32 млн. крб., цебто на 103%. Це також означає величезне зрушення; на 32 млн. крб. безумовно буде сильно розгорнуто шкільне будівництво. Далі, в практичній роботі треба буде в цих запроєктуваннях зробити поправку, приблизно відсотків на 25—30, збільшуючи це проєктування; і збільшити його можливо за рахунок тієї самодіяльності, яку перш за все можуть розгорнути самі районні виконавчі комітети, яким можна почасти допомогти найбільш

дефіцитними матеріалами і які можуть у себе здобути багато дечого, щоб цей ліміт шкільного капітального будівництва значно збільшився.

На 1932 рік намічається побудувати нових шкіл не менш як 1000. Проте ж, ураховуючи ці капіталовкладання, можна буде на тисячу зоробити певну надбавку, і ми випустимо далеко більше шкіл для нашої шкільної мережі.

Такі капіталовкладення в народне господарство країни, такий їх обсяг дає нам змогу, завдяки попередній підготовці минулих років, ввести нових основних капіталів в 1932 р. до експлуатації на 1.300 млн. крб. проти 750 млн. крб. цього року.

Головна частина вкладань в основний капітал припадає на металургію, яка определяє темпи розвитку нашої соціалістичної країни. Таке настановлення дає Центральний Комітет нашої партії. В галузі металургії передбачається загальний обсяг капіталовкладень в 743 млн. крб., але це ураховуючи руду й інші потреби. Щодо самої чорної металургії, то капіталовкладення тут складають трохи більше 600 млн. крб. Це величезний обсяг будівництва. Розгортається будівництво Дніпросталі таким чином, щоб при капіталовкладеннях в 130 млн. крб. було введено в виробництво дві домни потужністю 750 тис. т; капіталовкладення дорівнюється 145 млн. крб. з пуском не тільки домен, а й мартенів. Розгортається будівництво Криворізького заводу на 40 млн. крб. Передбачається будувати Нікопільський трубний завод, на який асигнується 25 млн. крб. Намічається розгорнути роботу по жесті, проводу, — завдання, на яке асигнується приблизно 20 млн. крб.

Таким чином, на Україні розгортається будівництво 3 гігантів металургії — Дніпросталі, Азовсталі і Криворізького заводу.

Далі провадиться величезна реконструкція заводів, яка повинна дати 9 домен з загальною потужністю 1.960 тис. т. у минулому році, 24 мартени і три блюмінги — по заводах ім. Томського, Дзержинського і Дніпросталі. Окрім того, 1932 рік буде історичною датою введення нашого велетня соціалістичного будівництва Дніпровського комбінату. Як відомо Дніпровська гідроелектростанція почне уже робити в травні 1932 р.; буде закінчено також алюмінієвий комбінат потужністю 20 тис. тонн, почнеться виробництво шлакоцементу, шамоту, феростопів і т. інш., при чому продукція алюмінію буде складати для 1932 р. 3.000 тонн. Таким чином, 1932 року закінчується в основному першого цикла величезного розвороту в частині індустрії і починають робити перші гіганти нашої металургії для дальшого розгортання других черг будівництва і введення нової потужності.

В частині вугілля намічається капіталовкладень в 330 млн. крб. Ця загальна сума капіталовкладень дає змогу значно реконструювати вугільну промисловість і механізувати її зокрема в нових шахтах-велетнях. На протязі 1932 р. в Донбасі почнуть робити 6 нових велетнів, з загальною потужністю в 6 млн. 100 тис. тонн і ряд інших шахт. Загальна потужність всіх нових шахт, що їх буде закінчено в 1932 р., складатиме 16,2 млн. тонн, при чому механізоване виробництво складатиме не менш як 80% всього виробництва Донбасу. Нам треба зараз звернути велику увагу, зосередити величезну волю на розгортанні цієї справи, і це цілком природно, бо Донбас являється центром, який буде обслуговувати величезні потреби, головні потреби нашого народного господарства, промисловості і т. інш. і т. інш. Нам треба також розгорнути дрібну вугільну промисловість, навіть ту промисловість, яка близько знаходиться до основного місця роботи. Економічно треба поставити виробництво місцевого палива на належну височину. Треба зосередити увагу на питанні бурого вугілля, на розгортанні боротьби за підвищення добування його, за мобілізацію внутрішніх можливостей районів, щоб

перевиконати ту програму, яка намічається контрольними цифрами в 520 тис. тонн. Так само і в частині торфу, який хоч і багато розгорнуто за останні часи, але в 1932 р. треба більш зрушити цю роботу, зробити так, щоб на цій ділянці ми добилися далеко кращих результатів.

Велику увагу приділяється в 1932 р. розвитку транспорту, в якому передбачаються капіталовкладення в розмірі 460 млн. карб. Ці вкладення йтимуть в напрямку реконструкції існуючих залізниць, нового залізничного будівництва та електрифікації найбільш завантажених ділянок залізничного транспорту.

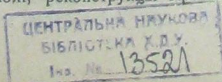
Не зупиняючись досконально на реконструкції транспорту, відзначимо тільки, які у нас передбачаються нові шляхи. Перший шлях, який по суті зв'язаний з виходами з Донбасу, є Чапліно-Олександрівське, другий напрямом — Гришине-Павлоград, продовження зв'язку Правобережжя з Лівобережжям — Золотоноша — Миронівка. Намічається нові виходи з Донбасу: Несвітаєво-Старобільське з виходом на північ і далі залізниця Зіновівське — Бобринець, яка має суто сільсько-господарське значення. Ця ділянка зовсім не обслуговується транспортом ні водним, ні залізничним, ні автотранспортом.

Плян електрифікації залізниць притягає до себе велику увагу. Те, що зараз намічається в справі електрифікації залізниць у нас на Україні, є цілковитий відбиток тих завдань, що їх поставив Пленум ЦК. Починається електрифікація залізниць Дебальцево — Зверево 177 клм. Долгінцево — Запоріжжя 155 клм. і електрифікація Харківського вузла. Ось такі завдання в справі електрифікації залізниць на 1932 р. Для того, щоб уявити собі, як далі в перспективі піде електрифікація залізничного транспорту, мусимо зазначити, що на 1933р. намічається електрифікація залізниць Запоріжжя — Чапліно — Ясиновата 209 клм., Лиман — Основа, що є продовженням теж лінії розвантаження Донбасу на головніших напрямках його завантажених шляхів. Крім того, повинні звернути особливу увагу на те, що по суті й реконструкція і нові шляхи розв'язують важливішу проблему для Донбасу — це декілька виходів з Донбасу, які утворюються для розвантаження Донбасу, при чому нам доведеться попрацювати над питанням щодо Дебальцівського вузла, щоб дати йому окружний шлях, який би значно його розвантажував. Це також стосується до Ясиноватої, до Харківського вузла, який теж становиться вузьким місцем у справі вантажообігу.

Виключного значення набуває вирішене будівництво магістралі Донбас — Москва (Несветай — Старобільське — Валуйки — Москва), яка має сполучити головні антрацитові райони з центром.

Отже, в наслідок цього плану реконструкції, ми значно пом'якшимо проблему вивозу з Донбасу, тому, що тут дається п'ять напрямків вивозу з нього й далі розв'язується питання вивозу на південь.

Далі нам треба чітко поставити справу про наше машинове будівництво. Капіталовкладання в машинове будівництво на 1932 рік визначають політику в найближчий період часу, поки ми не розв'яжемо проблему металю. 1932 року капіталовкладання спрямовані на головні галузі машинового будівництва, які безпосередньо впливають на нашу важку індустрію, які безпосередньо впливають на розвиток транспорту, й тому особливу увагу уділяється машиновому будівництву Краматорського заводу, де капіталовкладання на 1932 р. дорівнюють 65 млн. крб. Розгортається велика робота на Луганському паротягобудівельному заводі з загальними капіталовкладаннями в 46 млн. крб. (обслуговує транспорт), розгортається будівництво Харківського турбозаводу (обслуговує наші потужні електростанції) і далі передбачається будівництво суднобудівельного заводу в Маріуполі, реконструкція Крюківських майстерень тощо.

Всі ці капіталоукладання в реконструкцію нашого машинобудівництва визначають собою обслуговування транспорту, обслуговування нашої металургійної та гірної промисловості.

Ще декілька слів про електрифікацію. Капіталоукладання в районі електровні передбачається 1932 року в 136 млн. крб. Потужність введених капіталів підвищується, порівнюючи з 1931 роком, більш ніж удвоє. Потужність електростанцій 1931 року була в 423 тис. квт., а в 1932 році буде нова потужність в 903 тис. квт. Тут вводиться Дніпрельстан — 310 тис. квт., Зуївка — 100 тис. квт., Дзержинка — 8 тис. квт. і Харківська теплоцентраль — 25 тис. квт. Ми настоюємо на тому, щоб була введена Гришинська станція, яка розпочала будуватись, з загальною потужністю в 250—300 тис. квт., Слов'янська теплоцентраль на 70 тис. квт. Далі перед нами стоїть справа про другу чергу Дніпрельстану на 186 тис. квт. і далі про поширення Харківської станції ще на 24 тис. квт.

Що це означає в справі нашої енергетичної бази, в частині електрики? Це означає, що ми утворюємо сприятливі умови для Донбасу в частині його енергетичного балансу; це означає, що нам потрібна буде нова потужність для того, щоб в Дніпровському районі утворити сприятливий баланс; це означає, що на деякій частині в Харківському районі ми утворимо також більш сприятливий баланс. Але далі, і це саме важливе, що стоїть на 1932 рік — це боротьба за електропередачі. Можемо наробити досить енергії, але її буде важко передавати, або зовсім не можна буде передавати, бо мережа електропередач не буде достатня для потужності електростанцій, які ми маємо. І тому головну вагу в частині капіталоукладань на 1932 рік скеровано на розвиток електропередач, розвиток електромережі для Донбасу і для інших головніших промислових районів.

Отже, коли підраховувати наше капітальне будівництво і подивитись на це з боку того, як нам його забезпечити не тільки грошми, бо це зараз не є основним і важливим, а забезпечити матеріалами і в першу чергу будівельними матеріалами, а також обладнанням, то це потребує від нас великого напруження, хоч це цілком є в наших руках і цілком від нас залежить. Зростає обсяг чистого будівництва до 2,396 млн. крб. проти минулого року в 1,439 млн. крб., цебто у нас чисте будівництво своїм обсягом буде, більше майже на 1 млрд. в 1932 р.; з цього виникає перш за все потреба в будівельних матеріалах та їх забезпеченні. Наводимо тільки окремі цифри, які визначають темпи розвитку виробництва будівельних матеріалів на території України. Потреба цегли на 1932 р. визначиться в 2,488 млн. штук. Ми можемо виробити 2,200 млн. штук, а цього року на цій ділянці в деяких випадках у нас були досить великі прориви — це в більшій мірі за рахунок організаційних і інших недоліків, ніж за рахунок матеріальних справ. Тому на справу виробництва будівельних матеріалів потрібно скерувати величезну увагу всіх організацій і зосередити навколо цієї ділянки велику роботу.

Вже зараз треба розгорнути велику роботу коло боротьби за використання всіх місцевих будівельних матеріалів, за заміну дефіцитних матеріалів — недефіцитними, за повне використання існуючих підприємств будівельних матеріалів, за організаційне і виробниче втягнення сюди широких мас населення, в першу чергу колгоспників, і стимулювання цього виробництва, щоб воно дало найбільші наслідки. ЦК партії звертає велику увагу на розгортання виробництва будівельних матеріалів, і в цій частині нам доведеться виявити величезне напруження в 1932 р.; треба вже зараз не гаючи часу підготуватись до великої кампанії 1932 року.

Планове використання місцевих ресурсів будівельних матеріалів матиме величезне значення в справі розвантаження транспорту, в справі

припинення непляного, хаотичного хизацького використання транспорту, яке ще має місце в багатьох випадках.

Тільки таким шляхом (і тут ми мусимо вітати почин Ворошилівського району, який поставив руба справу використання місцевих будівельних ресурсів), можна буде нам прискорити розв'язання невідкладних завдань комунального господарства й житлового будівництва, йти більшими темпами і забезпечити для себе більш ефективне використання наших наявних ресурсів.

Які висновки треба зробити нам із досвіду поточного року і на майбутнє. Перш за все потрібно безумовне й повне виконання плану виробництва будівельних матеріалів; порівнюючи з 1931 р., ми мусимо підвищити продукцію будівельних матеріалів на 70 і навіть на 100% інакше ми не впораємось ні в якому разі з виконанням нашого плану. Це єдиний шлях, який дасть нам змогу виконати такий величезний план капітального будівництва.

Друге — це скорочення витрат і всяка економія будівельних матеріалів. У нас подекуди в багатьох випадках по-хизацькому використовують будівельні матеріали, і з цим треба повести рішучу боротьбу. Тут ми можемо багато зробити якнайбільшим застосуванням нової техніки, нових основ будівництва, з заміною дефіцитних матеріалів недефіцитними, стимулювання виробництва будівельних матеріалів тощо.

І далі, боротьба за зниження вартості виробництва. З вартістю виробництва у нас у цьому році, оскільки недовиконано плану капітальних робіт, негарзд, і за зниження вартості виробництва наша партія поведла рішучу боротьбу, скажімо, по металургії. Зараз заверстано в плані 10%⁰ зниження вартості виробництва. Чи ми можемо погодитися на менший відсоток, маючи на увазі вже наш великий досвід і наші можливості? Ні в якому разі; треба буде повести рішучу боротьбу за виконання настановлення щодо зниження собівартості, тому що в нас на це звертають мало уваги.

* * *

Величезний зріст продукції, який запроектовано на 1932 р., є наслідок неухильного здійснення директиви партії щодо індустріалізації нашої країни.

Передбачається зріст продукції промисловості ВРНГ приблизно на 63%. Це означає, що господарська структура України в 1932 р. буде такою, яка дасть, безумовно, великий випуск нової продукції, якої ми до цього часу не виробляли. Тракторний завод, який входить зараз у виробництво, що його починаємо розгортати, дасть нам приблизно 27 тис. тракторів. „Кокс“ збільшує свою продукцію майже вдвічі й т. інш. й т. інш. Ціла низка нових агрегатів нового основного капіталу починає давати нам величезну за цінністю продукцію. Значно підвищується продукція промисловості Наркомпостачання, яка збільшується на 40—45%, порівнюючи з 1931 роком. Велику роль буде відігравати в 1932 р. і кустарна промисловість, що її значення ми оцінювали надто недостатньо; тому ми майже вдвічі збільшуємо продукцію кустарної промисловості, яка повинна не тільки обслуговувати споживчі потреби широких мас трудящих, але й давати такі вироби, які б забезпечували наше капітальне будівництво будівельними матеріалами. В зв'язку з цим, у цю ділянку направляються значні капіталовкладання, що дорівнюватимуть в 1932 р. 34 млн. крб.

Але головним і вирішальним завданням для 1932 р. в галузі виробництва є виробництво металю. Ми не зможемо розгорнути ні капітального будівництва, а ні нашого виробництва в цілому без поширеного

виробництва металю. Це являється генеральним завданням нашої партії на 1932 р., і на виконання цього завдання величезного історичного значення ми зосереджуємо увагу не тільки тих, що безпосередньо працюють в металургії, а й увагу всього пролетаріату України. Виконання програми чавуну в 1932 р. намічається в 5.050 тис. тонн. Ця програма являється мінімальною і треба сподіватися, що пролетарі, які працюють на виробництві, на заводах розгорнуть свою роботу таким чином, щоб дати підвищення цього пляну; бо кожна додаткова сотня тисяч тонн позначається значним підвищенням всього народного господарства в цілому. Навколо цієї справи мусить бути зорганізована творча ініціатива широких пролетарських мас.

Друга ланка роботи—це вугілля. Тут намічається програма по Донбасу в 49,5 млн. тонн. Це програма, яка теж може бути перевищена і кращим доказом того, що вона являється невеликою, є ті досягнення, які маємо вже на сьогоднішній день в частині видобутку вугілля. Я гадаю, що і для цієї частини може бути пророблена величезна організаційна робота по розгортанню соцзмагання та мобілізації ентузіазму робітничих мас.

Таким чином, виробництво на Україні скероване на значне поширення індустріалізації, головним чином, на поширення виробництва металю, коксу, залізної руди й іншої продукції, що в цілому по промисловості ВРНГ на терені України складатиме в 1932 році 8.314 м. крб., тобто дасть, порівнюючи з 1930 роком, підвищення на 48%. Одночасно значно поширюється продукція НКПостачання, головним чином, в галузі харчової промисловості. Виробництво промисловості НКПостачання передбачається з значним перебільшенням, завдяки тому, що у нас поширюється сільсько-господарська база, яка підготовлює продукцію для підприємств НКПостачання, особливо для харчової промисловості. Так, напр., консервна промисловість збільшує вдвічі своє виробництво в 1932 р.—200 млн. банок консервів, проти 100 м. банок консервів в 1931 р. Значно поширюється виробництво олії, примірно, до 66 тис. тонн проти 46 тис. тонн 1931 р. До великого обсягу поширюється також цукрова промисловість, яка має дати 22 млн. цент., і т. інш. і т. інш.

В частині сільського господарства я зупинюсь коротко тільки на тих завданнях, які є вирішальними в цій галузі господарства для 1932 р. Перше завдання—це боротьба за підвищення врожайности. Завдання це 1932 року по зерну 11 цент. з одного га пересічно. Але ми гадаємо, що цього недостатньо; 66 пудів з гектара, в досить сприятливих ґрунтових і кліматичних умовах України, це недосить велике завдання і це завдання треба збільшити на протязі 1932 р.

Той досвід, що ми маємо на ґрунті вивчення сільсько-господарського виробництва по окремих районах, говорить про те, що борючись за підвищення врожайности, ми повинні в першу чергу, з усією гостротою поставити питання про якість обробки землі. Боротьба за поліпшення якості обробки—це є для нас вирішальним завданням для найближчого часу на Україні, яка вже в 1932 році буде крайною завершеною в основному суцільної колективізації.

І друге завдання—це боротьба за скотарство, боротьба за його збільшення, боротьба за якісне його поліпшення. Для 1932 р. встановлюється збільшення поголів'я свиней на 50% до теперішнього складу. Це означає, що на союзу почесну дошку має право той район, який в себе не тільки здійснить це завдання по свинарству, а його перевищить, це означає, що перше місце на почесній союзній дошці належить тому свинареві, який справиться з своїм завданням на цій ділянці своєї роботи.

Треба також звернути величезну увагу на поширення нашого вітчарства, якому в нас не приділяється достатньої уваги, і завдання, яке дається для 1932 р., а саме, підвищення вітчарства не менш як на 70%,—це той мінімум, якого ми мусимо досягти в 1932 році.

І, нарешті, щодо коней. Ще доповідаючи в минулому році про контрольні числа, тов. Чубар розгорнув це завдання—збереження коней, покращання якості їх і звернув особливу увагу на конярство.

Куркульство провадить шалену агітацію за знищення коня, сподіваючись зривати усі сільсько-господарчі роботи і тим самим розвалити колгоспи, проте ж цій агітації не всюди завдають рішучого удару. Партиї, радянські й комсомольські організації повинні розгорнути рішучу боротьбу з опортуністичною недооцінкою коня, боротьбу за кращий догляд за конем, за утворення здорового коня. Потрібно діяти рішучого в цій частині перелому й поставити знову справу про коня, про його збільшення, про якісне поліпшення, про його значення, як тої робочої скотини, яка зараз є для нас ще надзвичайно важливою як допоміжна худоба до механізованого, навіть великого, сільського господарства.

Коли розглянути економічне районує розташування зараз сільського господарства, ми повинні будемо звернути особливу увагу на окремі його частини. І тут заслуговує на особливу увагу розвиток сільського господарства в Донбасі. Як відомо, значна частина селянства Донбасу іде до промисловості й таким чином оголяється у нас значна частина колгоспів від робочої сили. Тут потрібно організаційно правильно поставити ввесь розвиток сільського господарства в Донбасі й для цього перш за все розробити певний план механізації сільського господарства, яку в Донбасі треба поставити на вищий щабель, ніж в інших районах України.

І, нарешті, треба широко розгорнути справу боротьби з посухою; ця боротьба ставиться зараз як поширене завдання для степової частини України, й нам прийдеться напружити сили для того, щоб в решті-решт досягти перелому в цій частині нашої території. На підставі й загальносоюзного плану й на підставі окремого плану для терену України, ми мусимо здійснити це завдання.

Ці великі завдання можливо й потрібно здійснити на шляху організаційно-господарського зміцнення колгоспів, правильної організації праці, справжнього запровадження в колгоспи виробництво шести історичних вказівок т. Сталіна.

Організаційно-господарче зміцнення колгоспів є центральне завдання в галузі сільського господарства, і всі сили відповідних організацій повинні спрямувати на мобілізацію колгоспних мас на вирішення цього бойового завдання, що його поставила партія.

Наведені вище завдання поширеного виробництва у всіх галузях народного господарства країни вимагають одночасно й певної організації робочої сили біля завдань капітального будівництва, біля розгорнутого промислового виробництва і т. інш. і т. інш. Загальний зріст робочої сили передбачається в 1932 році примірно на 400 тис. чол. й буде рівнятися 4.029.

Покриття потреб робочої сили передбачається з міста на 200 тис. чол., а решту передбачається взяти з села, окрім сезонної робочої сили, яка проходить уже по сезонах окремо.

Важливим завданням для 1932 року є подальша активізація жінок, втягнення їх у працю на виробництві, на промисловому виробництві, і перш усього жінок з робочої сім'ї. Для 1932 року передбачається втягнення, примірно 150 тис. жінок.

Недоліки не в тому, що мало робочої, а в неправильній організації притягнення робочої сили до виробництва й капітального будівництва

і це зобов'язує нас передбачити низку заходів для забезпечення нормального руху робітної сили. Тут недоліки в розумінні несвоечасного складання договорів, несвоечасного повідомлення колгоспів і складання з ними договорів, несвоечасного вираховування плянів щодо потреби, робітної сили, незнання і невивчення районів, де є робоча сила, яку можна набрати, — все це складало несприятливі умови для організації правильного потоку робочої сили. На підставі вивчення цієї справи й того досвіду, який є у наших організацій за цей час, ми зможемо в найближчий час ці хиби виправити.

Металургія, вугілля, машинобудівництво, транспорт — це вирішальні ділянки в 1932 р. Всю увагу партійних, радянських, професійних і комсомольських організацій та трудящих мас, всі сили й ресурси країни повинно мобілізувати на повне й безумовне здійснення плану по цих ділянках.

Нарешті, вимоги щодо якісного виконання запроектованих тут плянів. Наша пролетарська держава для 1932 р. ставить тверді завдання в частині якісного виконання пляну. На першому місці стоїть завдання щодо зниження собівартості продукції в нашій промисловості, яке повинно дати нові ресурси — нагромадження для дальшого підвищення темпів розвитку нашого народного господарства, і, в першу чергу, промисловості для 1932 року як мінімальне 5%. Можна гадати, що цей ліміт буде підвищений до 7% і до цього треба прагнути, цього треба добиватися. Це в частині республіканської промисловості. В частині місцевої промисловості передбачається зниження собівартості на 9%. В частині зниження вартості капітального будівництва — 10% по чистому будівництву, і по загальному будівництву — 15%. Підвищення продуктивності праці передбачається на 24,4%.

От головні якісні показники пляну 1932 року, за здійснення яких повинні битись робітничі маси. Для здійснення пляну потрібно, щоб з боку робітничого колективу, з боку заводів і підприємств було висунуено зустрічні ліміти якісних показників, що дасть нам змогу більшими темпами йти до нагромадження і таким чином діставати нові ресурси для нового розвитку всього народного господарства.

Але є й інші фактори в частині якісних показників; це перш за все якість нашої продукції. На багатьох ланках нашого виробництва ми не можемо похвалитись високою якістю продукції, і от в 1932 р., останньому році 5-тирічки, нам потрібно добитися рішучого поліпшення якості продукції, і перш за все в найвідповідальнішій галузі виробництва — в металургії, бо якість металу впливає на хід і стан виробництва в інших галузях промисловості.

В галузі машинобудівництва ми ставимо перед собою завдання добути ще більш рішучих успіхів в справі оволодіння виробництвом нових машин, в справі звільнення з-під техніко-економічної залежності від капіталістичних країн.

По вугіллю ми маємо значне зниження якості продукції через недбайливе ставлення до самого процесу видобутку вугілля. Засмічення вугілля породою негативно впливає на транспорт тим, що останньому доводиться робити марні перевозки (землі, породи), а між тим як транспорт працює в надзвичайно напружених умовах; зниження якості вугілля утруднює виробництво коксу на коксових установках; ми засмічуємо далі нашу металургію, яка споживає частину цього вугілля і т. д. Постачаючи вугілля низької якості, ми приносимо величезні збитки пролетарській державі на всіх ділянках господарства. Тут повинно повести рішучу боротьбу для підвищення якості вугілля як в первісних процесах його добування, так і в наступних процесах — при його збагачуванні, сортуванні і т. д.

Також це стосується і виробів широкого споживання, які досить часто не відповідають вимогам, щодо рівня їх якості. А для того, щоб підвищити якість до рівня, якого вимагає зараз пролетарська держава й наша висока технічна база, нам потрібно рішуче встановити цілу низку, цілу систему технічних показників, які повинні стати законом в нашому виробництві, які не мають права змінювати ні директор заводу, ні керівник цехів, ні навіть робітники, безпосередньо виконуючі ці чи інші функції.

Забезпечення виконання плану 1932 року передбачається головнішими і найважливішими умовами, які вже поставив проводир нашої партії т. Сталін у своїх 6 історичних вказівках. Не будемо повторювати, яким чином повинно пристосувати все це до нашого виробництва, все це добре відомо всім трудящим. Лише дійсне революційне застосування цих вказівок в нашій щоденній роботі є повною запорукою того, що наш план виробництва буде виконаний протягом 1932 року.

Далі, торкаючись плану задоволення потреб широких трудящих мас, я коротенько зупинюся на трьох моментах. Перше — це розвиток радянської торгівлі, яка має залучити в своїй системі нові ресурси споживання для задоволення потреб пролетаріату і широких мас. Крамничу мережу передбачається збільшити 1932 року на 70,5 тис. одиниць, зростають також капіталовкладання в цю систему до 135 млн. крб.

Приділяється значну увагу хлібопечінню, яке охоплює вже суцільно Донбас і головні промислові центри; значно розгортається і поліпшується громадське харчування, будеться в Донбасі 9 фабрик-кухонь і 102 їдальні, в інших промислових районах 3 фабрики-кухні тощо. Передбачається охопити громадським харчуванням людність, яка підлягає, загальній системі харчування, на 53,8 % та 68% робітників. Відповідаючи цим завданням, зріст капіталовкладань збільшується до 38 млн. крб. проти 11 млн. крб. 1931р.

Поруч із цим передбачено широкий розвиток легкої та харчової промисловості як бази поліпшення добробуту робітників та широких працюючих мас.

Щодо комунального будівництва, то треба підкреслити, що велике підвищення капіталовкладань в житлове будівництво вимагає від нас особливої уваги до самого типу житлобудівництва, бо це в свою чергу пов'язується з потребою використовувати ті чи ті будівні матеріали; і чим простіше ставиться ця справа на підставі використання місцевих будівельних матеріалів, тим більш реальним стає план житлового будівництва. Для 1932 року передбачається встановити такий тип житлобудівництва, щоб цеглових споруджень було 33%, шлакобетонних, як обов'язок, 28% і кам'яних — 30%.

Отже, ми бачимо, що перевага надається новим будматеріалам (шлакобетонним) і використанню місцевих матеріалів. Треба відзначити, що в справі загального поліпшення комунального й житлового будівництва, за постановою Уряду, м. Харків виділяється як окрема одиниця, як столиця України, якій надається особлива увага, як пролетарському центру радянської України.

Нарешті, щодо культурного розвитку 1932 рік є роком дальшого поглиблення культурної революції на Україні, дальшого поглиблення національно-культурного розвитку на підставі ленінської національної політики партії. Я тут не буду наводити багато цифр, наведу лише такі цифри. Охоплюється у нас на Україні в 1932 році всіма видами навчання, починаючи від дошкільного віку і кінчаючи ліквідацією неписьменности та малописьменности серед дорослої (включаючи всякі курси і всяку підготовку, шкільну мережу тощо), більш за 15 млн. чол. Це становить половину цілої людности України. Яка країна посміє сказати, що більшовизм, що радянська влада, під проводом компартії,

є влада, яка не дбає за розгорнення культури, яка не дбає за культурний розвиток своєї людності, яка ставить справу так, що пригноблює людність у частині розвитку її культури? Яка країна в світі може похвалитися такими величезними успіхами й досягненнями, що їх має наша радянська країна під проводом компартії?

Отже, в наслідок такого розгорнення культурної підготовки і поглиблення культурної революції, у нас 1932 року охоплюється всі діти, обов'язковим семирічним навчанням.

Підготовка кадрів у всіх галузях на терені України охоплює 854 тис. чоловіка, при чому вже 1932 року буде випущено 186 тис. чоловіка. На справу підготовки кадрів та для цілого розвитку культурної роботи витрачається більше як півмільярда крб. на терені УСРР.

Молода радянська наука у нас розвивається величезними темпами. Ми маємо вже наукові кадри на терені України в 8.400 чоловіка. Крім того, маємо 6.100 чоловіка аспірантури. Зріст мережі наукових установ для 1932 р. підвищується до 244 одиниці, капіталовкладання на науку дорівнюють 11,5 млн. крб.

Підсумовуючи все наведене вище щодо проектувань на 1932 рік, ми можемо сказати, що п'ятирічка в чотири роки на терені України, завдяки величезному ентузіязму пролетаріату і кологспників, по ряду вирішальних галузей виконується. Це видно з таких показників. Потужність електростанцій передбачалась на кінець п'ятирічки в 1.385 квт., в 1932 р. ми будемо мати 1.603 квт. Продукція ВРНГ, запроєктована на останній рік п'ятирічки на 4.474 млн. крб., а ми будемо мати в 1932 році загальної продукції ВРНГ на 5.077 млн. крб. Кам'яного вугілля по Донбасу в цілому, беручи й Північний Кавказ, передбачалось на останній рік п'ятирічки 51,5 млн. тонн, — ми будемо мати в 1932 р. не менш як 56 млн. тонн. (49,5 млн. тонн по Українському Донбасу і понад 7 млн. тонн по Північному Кавказу). Тракторів передбачалось на останній рік п'ятирічки випустити 7 тис. — ми будемо мати 27 тис. тракторів. Цукру передбачалось мати на останній рік п'ятирічки 18 млн. цент. — ми будемо мати 23 млн. цент. і т. інш. Навіть в роботі транспорту, по якому передбачалось мати в частині вантажу 52 млн. тоннокілометрів, ми будемо мати 56 млн. тоннокілометрів.

Ось головні показники, які говорять про те, що п'ятирічка в чотири роки по вирішальних показниках у нас виконується.

Чи є реальним цей план, який ми проектуємо для 1932 року? Він є реальний завдяки тому, що зроблено величезну підготовчу роботу за попередні роки; він з'являється реальним ще й тому, що запорукою його виконання є те, що наш план, план соціалістичного будівництва є планом мільйонів працюючих пролетарів і кологспників пролетарської держави. Це найкраща гарантія того, що цей план буде своєчасно виконано.

Виконання народньо-господарчого плану 1932 р. вимагатиме впертої боротьби за план, за подолання труднощів зросту. Розгромлений класовий ворог все ще недобитий, все ще пробує і пробуватиме виявляти шалений опір переможному будівництву соціалізму. Тільки праві опортуністи можуть твердити про слабшання класової боротьби. Класова боротьба не ослабає, а навпаки, загострюється, міняючи лише свої форми. Класовий ворог міняє свою тактику, користується новими більш складними формами опору. По теорії „самопаливу“ в справі виконання плану треба рішуче вдарити. Тільки викриваючи нові маневри класового ворога, тільки в жорсткій боротьбі з ним, ми доб'ємося успішного виконання народньо-господарчого плану 1932 р. і тим самим підготуємо умови до успішного виконання програми другої п'ятирічки, програми побудови соціалістичного суспільства. Умовою виконання плану 1932 р.

й подолання труднощів нашого зросту — є більшовицьке здійснення шести історичних вказівок т. Сталіна. В жорстокій боротьбі з класовим ворогом, в непримиренній боротьбі з правим опортунізмом, який є головною небезпекою на даному етапі, і з „лівим“ опортунізмом та примиренством до них, на основі мобілізації мільйонних мас трудящих на справу будування соціалізму — партія добила успіхів всесвітньо-історичного значення в минулому, й на тім таки шляху вона доб'ється успішного виконання грандіозного плану 1932 р.

Нарешті, нам слід трошки подивитись, що ж робиться поза межами нашої країни і що можуть протиставити нашому розвитку капіталістичні країни. Показники капіталістичної кризи в капіталістичних країнах з'являються прямо протилежними величезному зростанню нашого народного господарства, нашого соціально-культурного будівництва. Ось деякі цифри. Америка проти довоєнного часу скоротила виробництво своєї авто-промисловости на 70⁰%. Треба сказати, що для Америки таке скорочення на 70⁰%, тобто загрузка своїх капіталів тільки на 30⁰% в частині автомобільної промисловости, з'являється надзвичайно великим ударом для всієї промисловости в цілому. Німеччина свій виробничий апарат, тобто свої підприємства, використовує зараз тільки на 35—40⁰%. Англія свою металургію, вугільну промисловість і судобудівельну завантажує всього на 38—42⁰%. Кількість безробітних в капіталістичних країнах за 2 роки кризи з 15 млн. підвищилась на сучасний момент до 40 млн. чоловік.

Ось головні показники, як капіталістична система через величезний розвиток кризи і далі поглиблення цієї кризи руйнує своє народне господарство, як вона обездолює пролетаріят, як вона пригноблює людність на основі капіталістичного ладу. І наші успіхи на тлі цієї кризи, на фоні страшного упадку народного господарства і культури капіталістичних країн, особливо яскраво відбиваються тими величезними більшовицькими темпами, якими йде наша країна в сучасний момент, як вона намічає подальші свої кроки на підставі величезного розвитку свого народного господарства.

Ми прагнемо миру і доводимо всьому світові, що ми проти війни. Капіталістичні країни гарячково готуються зараз до війни, в якій вони шукають виходу зі свого скрутного стану. Але ми, беручи на увагу те, що робиться зараз в капіталістичних країнах, беручи на увагу ті суперечності, які виникають з самої суті капіталістичної системи і які завжди безумовно призводять до війни, ми повинні поставити перед собою завдання поруч дальшого розвитку нашого народного господарства також зміцнити обороноспроможність нашої країни і підвищити нашу увагу до Червоної Армії, яка є вартим нашої пролетарської країни і пролетаріату всього світу.

Більшовицький план 1932 року відкриває нові величезні перспективи розвитку Радянської України, його скеровано на нові перемоги пролетаріату та колгоспників. Більшовицький план побудовано на підставі генеральної лінії більшовицької партії під керівництвом Ленінського центрального комітету на чолі з тов. Сталіним. Цей план є новий етап перемог соціалістичної системи над системою капіталістичною. Більшовицький план 1932 року — це новий крок пролетаріату та трудящих мас до перемоги комунізму у всьому світі.

Соціально-культурне будівництво в 1932 р.

Контрольні числа на 1932 р. набирають виключної ваги. Вони мають реалізувати лозунг про виконання п'ятирічки за чотири роки і, що найважливіше, їх виконання і перевиконання має визначити ту вихідну базу, від якої залежить розмах будівництва по всіх галузях народного господарства у другій п'ятирічці, в тім числі і в галузі соціально-культурного будівництва.

Тут перед партією і робітничою класою, колгоспною масою й усіма трудящими Радянського Союзу у другій п'ятирічці стоять величезні завдання в справі народньої освіти. „Основне політичне завдання другої п'ятирічки — це остаточно зліквідувати капіталістичні елементи і класи взагалі, цілком знищити причини, що породжують класову різність і подолати пережитки капіталізму в економіці й свідомості людей, перетворити усю трудящу людність країни на свідомих і активних будівників безкласового соціалістичного суспільства“.* Таке грандіозне завдання, як реконструкція всього народного господарства у другій п'ятирічці, що має поставити нас технічно-економічною стороною на перше місце в Європі, вимагатиме силу-силенну висококваліфікованих кадрів робітників і спеціалістів у різних галузях промисловості, сільського господарства, будівництва і т. д. Крім того, мусить бути мобілізована вся армія наукових працівників. Ця армія, розблвши вцілілі ще монастирські мури, що відгороджували науково-дослідчі установи від наших заводів та колгоспівських полів, і надхненна ідеєю збудування безкласового суспільства, покаже всьому світові, що може дати наука країни диктатури пролетаріату і які вклади вона може зробити до скарбниці людського розуму.

Нарешті, завдання значного піднесення добробуту робітничих та селянських мас вимагає розгорнути відповідну мережу заходів у справі культурного та побутового обслуговування трудящих, поліпшити санітарно-гігієнічні умови їхнього повсякденного життя, здійснити ряд заходів профілактичного характеру, організувати відпочинок і забезпечити кваліфікованою й медичною допомогою хорих.

У світлі тих величезних завдань, що стоять перед країною рад у другій п'ятирічці в царині соціально-культурного будівництва, звичайно, великого інтересу набуває питання про те, в якій становищі буде соціально-культурне будівництво під кінець 1932 р., що буде за вихідну точку другої п'ятирічки. На той момент, коли це пишеться, ми ще не маємо потрібних даних по СРСР, тому обмежуємось лише оглядом того, що буде у нас на Радянській Україні. Знати це треба всім працівникам, бо тільки на основі цього знання можна буде розгорнути відповідну роботу щодо забезпечення плану робіт на 1932 р. та висування зустрічних планів його перевиконання.

Цілком правий був тов. Скрипник, коли у своєму рапорті ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У він сказав: „Загальне навчання для трудящих Радянського Союзу означає перехід на загальну суцільну письменність, велетенське збільшення темпів соціалістичного будівництва, забезпечення передумов для підготування соціалістичних кадрів, комуністично-освічених, політично розвинутих, підготованих до того, щоб засвоїти невидані темпи продукційности народного господарства. Звідси — уся величезна господарсько-політична вага загального обов'язкового навчання, звідси — боротьба за загальне навчання є боротьба за генеральну лінію партії“.

* 3 революції XVII парт. конференції.

Питання про загальне навчання набирає у нас принципово зовсім іншого характеру, ніж у капіталістичних країнах, особливо коли мати на увазі загальну культурну відсталість людности колишньої царської Росії і ту тяжку спадщину, яку тут дістала Радянська Влада. Перед країною будованого соціалізму постало величезне завдання як забезпечити навчання молодого покоління та підготування з нього кваліфікованих кадрів для різних ділянок соціалістичного будівництва, так разом із цим і навчити та підготувати величезні маси дорослої людности, що вийшла вже з, так званого, шкільного віку і працює на практичній роботі, але через недостатній культурний рівень свій не може задовольнити тих вимог, які ставить, виростаючи великими темпами, соціалістична промисловість, сільське господарство й інш.

Про ті труднощі, що стояли на шляхах боротьби за культурну революцію, можна судити хоч би по тому, що ще 1920 року, себто після встановлення диктатури пролетаріату, майже половина (47%) чоловіків і майже $\frac{3}{4}$ (73%) жінок були неписьменні. Потрібні були величезні зусилля, щоб це велетенське число неписьменного люду пішло загасною кривою. Досить сказати, що 1930 року в школах для ліквідації неписьменности навчалось 1.704 тис. осіб, в 1931 р. це число дійшло 1.950 тис., а в 1932 р. нам треба буде охопити лише ті порівняно невеликі прошарки, яких ще не встигли охопити, і таким чином стати республікою суцільної письменности. Ми повинні реалізувати гасло: „не пізніш, як на кінець п'ятирічки неписьменність по всіх республіках Радянського Союзу мусить бути ліквідована“.

Ця постановою II Всесоюзної партійної наради в справах народної освіти доповнюється ще вказанням на те, що „всі малописьменні повинні бути охоплені системою масових шкіл для дорослих“. Недостить мати тільки письменних трудящих, що згодні лише на першому ступені соціально-культурного розвитку; потрібні ще й дуже письменні громадяни, всебічно розвинуті, яким брак певної суми елементарних знань не перешкоджає би виконувати ті вимоги, що ставить перша п'ятирічка і які стануть ще більші в світлі величезних завдань другого п'ятиріччя. Ще в 1930 р. в школах для малописьменних перший рік навчання проходило 1.867 тис. осіб, в 1931 р. ця школа вже охоплює 2.000 тис. і за контрольними числами на 1932 р. намічено пропустити 2.700 тис. Та одного року навчання малописьменних уже стає замало. В 1931 р. другий рік навчання в школах для малописьменних проходило 585 тис. осіб; це число на 1932 р. має дійти до 1 млн., охоплюючи малописьменних робітників промисловости, МТС, радгоспів і актив колгоспів. Тим самим створюється база для дальшого підвищення їхнього культурного рівня до обсягу знань 4-річки.

Ці знання, ясна річ, не можна вважати за крайній ідеал знання навіть для тої частини дорослої людности, яка їх уже має зараз. ЦК ВКП(б) у своїй постанові від 25/VII 1930 р. говорить: „У зв'язку з завданням підготувати кадри масової кваліфікації та підвищити культурно-політичний рівень трудящих, треба добитися поголового охоплення робітників та колгоспників системою масової освіти, додаткового й заочного навчання, в формі різних шкіл та курсів, робітничих і колгоспних університетів, що відповідали б вимогам різних своїх підготуванням та запитам груп робітників і колгоспників, відповідали б умовам виробництва“. На основі загальної масової школи для дорослих, що справу навчання щільно сполучає з справами будівництва соціалізму, побуту та виробництва,—говорять постановою II Всесоюзної партнаради в справах народної освіти,—повинна бути утворена розгалужена й гнучка система робітничої освіти, що давала б широким робітничим верствам можливість, не пориваючи з виробництвом розширювати свій політичний і політехнічний кругозір,

підвищити свою виробничу кваліфікацію і тим самим відкривати собі дорогу до технікумів і ВИШ'ів^{*}. Наприкінці треба ще зазначити, що число учнів в ВРШ доводиться в 1932 р. до 45.000 і по ВКШ до 50 тис.

Так країна рад ліквідує прокляту спадщину царату, з одного боку, а з другого — у процесі соціалістичного будівництва готує кваліфіковані масові кадри, що без них неможливо опанувати передову техніку. Разом з тим радянській владі вдалося знищити й причини, що породжували неписьменність або малописьменність дорослої людності, і за порівняно недовгий час добитися такого становища, коли все дитяче населення має можливість здобути певний мінімум знань, і таким чином неписьменність відходить у далеку минувшину.

Які труднощі і які величезні завдання стояли тут перед робітничою, клясою, це можна бачити хоч би з того, що за царату в 1914 р. у початковій школі вчилася дітей лише 1.587 т. душ, і для того, щоб реалізувати постанови партії та уряду про загальне навчання, контингент в школах прийшлося довести до 3.550 тис. в 1930 р. і до 5.000 тис. в 1932 р. себто потроїти число дітей, що вчаться в школі.

Однак, справа йде не тільки за охоплення дітей, але й за обсяг тих знань, що здобувають діти. Тут варто звернути увагу на зростання числа дітей по 1-му та 2-му концентрах.

Число дітей першого концентру збільшується 1932 р. проти 1931 на 8,5%. Тут по суті маємо приріст у зв'язку з природним ростом чисельності дітей. Зовсім іншу картину матимемо, коли візьмемо зростання учнів по школах другого концентру: число їх в 1932 р. має дійти до 1.364 тис., себто зростає проти 1931 р. на 50%. Це означає, що реалізується директива партії про перехід до обов'язкового загального семирічного навчання, при чому в 1932 р. другим концентром будуть охоплені всі діти, що закінчили перший концентр.

Наведені вище дані стосуються дитячої людності всіх національностей. Варто окремо звернути увагу на зростання числа дітей в школах нацменшостей. Число дітей в нацменшівських школах зростає в 1932 р. до 648 тис., себто на 24% проти 1931 р. Зріст цей однаковий для всіх шкільних контингентів, що говорить за правильне проведення національної політики партії й уряду.

Поруч із зростанням кількісного охоплення дітей школами треба прагнути й до дальшого підвищення якісних показників, а саме, довести в 1932 р. відсів до 1%, а другорічне вчення до 20% і ширше розгорнути роботу над політехнізацією школи.

Як же стоїть справа з самим змістом навчання?

«Основна ознака радянської школи — її політехнізм. Поеднання навчання з виробничою працею, ознайомлення в теорії й на практиці з основними видами суспільного виробництва, наукове пізнання основних виробничих процесів і набуття вміння мати діло з основними струментами сучасної праці — така в основному суть політехнізму^{*}. Школа має підготувати всебічно розвинутих будівників комуністичного суспільства. Школа має стати на службу справі реалізації директив на другу п'ятирічку, що їх дала XVII партконференція. З усім тим, не вважаючи на ряд досягнень в справі політехнізації школи, ЦК ВКП(б) у своїй постанові від 5/XI-31 р. про початкову та середню школу відзначає, що в багатьох випадках політехнізм запроваджують формально і що обсяг загально-освітніх знань є недостатній і не розв'язує задовільно справу з підготованням кадрів для вступу до технікумів та ВИШ'ів. ЦК у своїй постанові дає ряд конкретних вказівок, як усунути ці хиби, отож на реалізації цих вказівок і повинна бути зосереджена робота в поточному 1932 р.

^{*} З резолюції II Всесоюзної партнаради в справі народньої освіти.

Було б, однак, дуже хибно думати, що це величезне завдання може бути розв'язане формальною прикріпленням шкіл до підприємств, радгоспів, колгоспів тощо, або самими обіжниковими розпорядженнями, методичними вказівками і т. д. Усе це, звичайно, потрібне, але результати будуть далеко ще не задовільні, коли навколо школи не буде великої громадської роботи і не буде мобілізована увага широких робітничих та колгоспівських мас. Як показав досвід, там, де школа працювала, щільно зв'язавшись з суспільністю, там порівняно легко було подолати ряд труднощів у збудуванні школи та в обладнанні її і позбутися хиб у роботі школи. Цей досвід передових шкіл повинен стати загальним, і тоді можна бути певним, що ті величезні завдання, які стоять перед школою в 1932 р., будуть цілком виконані.

Поруч з навчанням дітей у школі, на 1932 р. намічено організацію й дальший розвиток мережі позашкільних дитячих установ: дитячих клубів, бібліотек, будинків комуністичного дитячого руху і т. д.

Виховання молодого покоління, підготування його на свідомих будівників комуністичного суспільства починається ще до того віку, коли діти можуть бути прийняті до школи, себто в так званій дошкільній порі. Щодо цього, то 1931 р. безперечно дав тут перелім, бо охоплення дітей дитячими садками зросло від 49 тис. до 210 тис. душ, себто на 328%. В 1932 р. число дітей у дитячих садках подвоюється і досягає 420 тис. Зріст безперечно великий, але ще недостатній. Те ж саме треба сказати і про охоплення дітей дитячими майданцями. 1931 р. дає тут зріст у 582% і число дітей на дитячих майданцях доходить до 531 тис.; 1932 рік дає зріст у 183% — до 975 тис. дітей.

Організація мережі установ для дітей дошкільного віку має не тільки виховне значення, але й величезне політичне, бо дає можливість залучити у всі галузі народного господарства широкі маси трудящих жінок, а це має не абияку вагу, коли взяти під увагу, які величезні жіночі кадри мусять бути втягнуті у виробництво в 1932 р. Цій же таки меті служить і організація ясової мережі, яка, крім того, служить і цілям виховання, прищеплюючи дитині з першого дня її народження ряд культурних навичок, які вона не могла мати дома. Число постійних ясових ліжок у промисловому секторі 1932 р. буде доведено до 43 тис. проти 23 тис. 1931 року, а число ліжок у сезонних яслах дійде 1932 року 1.500 тис. проти 700 тис. 1931 року.

Боротьба за культурну революцію не може обмежуватись тільки рямцями шкільного навчання як стаціонарного, так і курсового типу. Перед нами стоїть завдання дати трудящим можливість підвищити свій культурний рівень різними шляхами, які, з одного боку, задовольнили б потреби трудящих, а з другого — не зв'язували їх обов'язковим одвідуванням тієї чи іншої установи і до того ще в певні години, не даючи можливості маневрувати своїм вільним часом. Цій меті служить мережа клубів (1932 р. в експлуатацію вступає 87 нових одиниць), забезпечення всіх районних центрів будинками колективіста, збільшення числа селбудів і т. д. Усі районні центри забезпечуються бібліотеками, при чому частина з них матиме можливість вийти поза рамки свого районного центру і організувати філії в різних місцевостях району.

Нарешті, не можна не спинитися на пресі, що повинна мобілізувати маси навколо соціалістичного будівництва, допомагати підвищити політичний та культурний рівень мас і бути знаряддям у боротьбі за опанування техніки. По неперіодичній пресі число назв має зрости проти фактичного виконання в 1931 р. на 25%, досягнувши 11.500 назв; тираж має зрости на 16% і становити до 160 млн. примірників з 985 млн. друкованих аркушів. З останнім ми маємо зріст на 19% проти 1931 р., але практично цей зріст буде далеко більший, бо завдяки раціональнішому використанню паперу можна буде на тій же самій кількості паперу давати більше друку.

Число центральних газет залишається незмінне (31, в тім числі нацменшівських 13), число районних газет хоч і зростає зовсім небагато, але цього зросту цілком досить, бо кожному району буде забезпечена своя газета (в тім числі нацменшівські районні газети становлять понад 40), а загальний тираж їх збільшується на 20% проти фактичного становища в 1931 р. На 16% зростає число многотиражних газет (582 газети 1932 року проти 500 на кінець 1931 р.) і загальний тираж їх зростає на 30%.

„Більшовицькі темпи технічного переозброєння народного господарства,— говорить постанова XVII партконференції,— вимагає величезного приросту кваліфікованої праці і швидкого збільшення технічних кадрів промисловості... Підготування кадрів, яке б і кількісно і якісно відповідало широченному розгортанню соціалістичної промисловості, являє собою невідмінну умову успішного виконання плану 1932 р.“ Так само чітко й ясно підкреслила XVII партконференція і значення підготування кадрів у боротьбі за здійснення другої п'ятирічки: „Здійснення завдань цілковитої технічної реконструкції народного господарства нерозривно пов'язане з опануванням техніки нашими господарськими кадрами, з утворенням широких нових кадрів технічної інтелігенції з робітників та селян, з рішучим піднесенням культурного рівня всієї маси трудящих.... Розв'язання проблеми технічних кадрів є найважливіший елемент більшовицького здійснення культурної революції і успішного будівництва соціалізму“.

У світлі цих постанов XVII партконференції та завдання реалізації їх слід зазначити, що в 1932 р., останньому році першої п'ятирічки, УСРР матиме в своїх ВИШ'ах (як союзного, так і республіканського значення) 95.900 учнів, а вступаючи в перший рік другої п'ятирічки, матиме в ВИШ'ах 122.400 учнів, себто на 27% більше проти попереднього року. Щодо технікумів, де підготовляється середній командний склад, то в 1932 рік УСРР вступає в контингентом в 178,8 тисяч, закінчує його і вступає в перший рік другої п'ятирічки з контингентом в 199,1 тисячі, себто збільшивши його на 11,3% проти попереднього року.

Цей величезний зріст контингентів являє собою результат того, що прийом у багато разів перебільшує випуск. По ВИШ'ах прийом 1932 р. має становити 47,6 тис. проти 41 тис. 1931 р. (зріст на 16,6%), а випуск 1932 р.— 13,4 тис. проти 12 тис. 1932 р. (зріст на 11,7%). По технікумах прийом 1931 р. становитиме коло 75 тис. проти 71 тис. 1931 р., а випуск 1932 р. дасть країні 42 тисяч техніків проти 23 тисяч 1931 р. (зріст на 82%).

Порівнюючи ці дані, привертає до себе увагу дуже слабе зростання випусків по ВИШ'ах, що і кількісно далеко ще не може задовольнити потреби країни у спеціалістах вищої кваліфікації. Тут відбивається те, що ми не змогли ще позбутися спадщини минулого, коли кадрам не віддавали належної уваги і прийоми були далеко ще недостатні. Цей дефект доведеться вживати уже в перші роки другої п'ятирічки, коли дадуть результати значно більші прийоми останніх років.

Приблизно те ж саме доводиться сказати і за технікуми. Вартий, однак, уваги той факт, що в 1932 р. технікуми своєю стаціонарною мережею спромоглися задовольнити щось із 37—40% потреби. Відсоток явно недостатній, але як порівняти з тим, що було раніше, то зрушення безперечно чимале.

Який же якісний склад тих, кого пропускають наші ВИШ'і, ВИТШ'і й технікуми? Як виконуються директиви партії про виворення інтелігенції з пролетаріату? На це відповідає той факт, що 1931 року у ВИТШ'ах

* З резолюції XVII партконференції на доповіді т.т. Молотова й Куйбишева.

78% учнів були робітники (проти 60% 1930 р.), а партійно-комсомольський прошарок становив 57,5%. По технікумах робітники становили 57% в 1931 р. проти 25% 1929 р., а партійно-комсомольський прошарок дорівнював 40,5% усіх учнів по технікумах. В 1931 р. у соціалістичну промисловість вийшло 41% робітників, що здобули закінчену середню технічну й вищу освіту, при чому 36% з них—члени партії та комсомолу.

Однак, усі ці досягнення в справі підготування кадрів спеціалістів вищої та середньої кваліфікації далеко ще не задовольняють потреб народного господарства, які зростають хуткими, ніде й ніколи в історії ще невиданими темпами. Звідси проблема покриття дефіциту як шляхом посилення роботи стаціонарної мережі, так і іншими способами. Заслугує тут на увагу організація навчання без відриву від виробництва. Ці контингенти в 1932 р. збільшуються по ВИШ'ах до 33 тис. проти 15.700 в 1931 р., досягаючи 27% загального числа учнів проти 15% в 1931 р., а по технікумах до 21% проти 9% в 1931 р. Таке навчання без відриву від виробництва дає, поперше, можливість готувати потрібні кадри, витрачаючи на вчення їх значно менше коштів, а подруге, і це дуже важно, є можливість висувати кваліфікованих робітників, нижчий технічний персонал, кращих ударників на відповідальну роботу спеціаліста, одночасно даючи їм і теоретичну підготову.

Потреба задовольнити дедалі все більшу потребу країни у спеціалістах вищої кваліфікації з тим, щоб при цьому забезпечити їхній якісний склад як соціальний, так і політичний, звичайно, ставить питання про те, яка буде мережа робфаків. Наша шкільна мережа і кількісно й якісно ще не виросла до таких розмірів, щоб могла своїми випусками задовольнити потребу ВИШ'ів у нових контингентах; нарешті, дуже великий той прошарок робітничих і колгоспівських мас, що в свій час не встиг пройти нормальної школи і потребує зараз додаткового підготування. У зв'язку з цим в 1932 р. ще більша стає потреба довести контингенти в робфаках до 112 тис. проти 79,6 тис. в 1931 р., себто мати приріст близько 40,7%. Як і по ВИШ'ах, цей зріст контингентів обумовлений значним ростом в 1932 р. прийому на робфаки (на 41,4% проти 1931 р.), що досягає 56 тис. Звертає на себе увагу величезний зріст випуску з робфаків: випуск має дійти 23.700 осіб проти 13.000 в 1931 році, себто зростає майже в 2 рази. По робфаках, так само як і по технікумах та по ВИШ'ах, велику увагу приділяється справі навчання без відриву від виробництва. 1932 року намічено до 90% усіх прийнятих на робфаки навчати без відриву від виробництва, а загальне число контингентів, що вчитимуться, не відриваючись від виробництва, намічається довести, при-мірно, до 80%.

Вирішення XVII партконференції ще раз загострюють увагу партії і робітничої класи на конечній потребі опанувати техніку і при тому не тільки з погляду підготування інженерно-технічних кадрів, але й з погляду опанування техніки широкими масами трудящих та підготування їх до „засвоєння нових технологічних процесів“. Перед нами стоїть завдання витворити кадри не тільки інженерів та техніків, але й кадри кваліфікованих робітників. В цій справі велику роль мають відіграти наші ФЗУ. В 1932 р. з тих, що закінчать ФЗУ, у промисловість має влитися понад 98 тис. кваліфікованих робітників (проти 22 тис. 1931 р., себто більш як у 4 рази). Тут дала результати робота в справі організації ФЗУ за минулі роки. Але ці результати ні в якій мірі ще не можуть задовольнити ростущих потреб соціалістичної промисловості, особливо як мати на увазі ті грандіозні завдання, що поставила XVII партконференція на другу п'ятирічку в справі реконструкції всього народного господарства. У другу п'ятирічку УСРР вступає, маючи в ФЗУ 373 тис.

учнів проти 241 тис. в 1931 р. (зріст на 54,7%). Таке збільшення контингентів, не зважаючи на значний випуск, матимемо від прийняття до ФЗУ 250 тис. нових підлітків, або на 108 тис. більше, ніж 1931р. Трохи гірше стоїть справа з додатковим курсовим підготовуванням масових кваліфікованих кадрів для промисловости, сільського господарства, будівництва, кооперації і т. д. Яка велика тут потреба, можна бачити з того, що тільки перед госпроганами республіканської підлеглости було поставлено завдання підготувати масових кадрів понад 500 тис. чол. Але плян цей не був виконаний, при чому по окремих госпроганах відсоток виконання становить від 33 до 90%. При загальному недовиконанні пляну підготування масових кадрів звертає на себе увагу недовиконання завдань щодо підвищення кваліфікації жіночих кадрів, що вливаються в лави будівників соціалістичного господарства. Усі ці дефекти мусять бути цілком ліквідовані в 1932 р. і пляни підготування масових кадрів повинні бути не тільки виконані, але й перевиконані.

XVII партконференція не раз підкреслює у своїх постановах ту величезну роль, що має відіграти наука та розвиток наукової думки у реалізації завдань, що стоять перед партією й робітничою класою як у 1932 р., так і в другій п'ятирічці. Справу планування науки значно полегшує також постанова I Всесоюзної конференції про планування науки, що одна з постанов її говорить: „Основою планування тематики науково-дослідчої роботи є річні й перспективні пляни держорганів і передусім (для промислових та с.-г. науково-дослідчих установ безпосередньо) пляни технічно-економічної реконструкції і оборони. Обслуговування пляну технічно-економічної реконструкції і дедалі все більший вплив науки на саме складання цих плянів—це є найголовніше й найбільш визначальне завдання планування науково-дослідчої праці по лінії його тематики“.

Звідси перед науково-дослідчим інститутом стоїть завдання розгорнути роботу над вивченням тих природних багатств, які ми маємо як у надрах землі, так і на поверхні. Поруч з розширенням наших знаннів мусить повстати завдання раціонально використати те, що є, повстати питання про можливість використати певні види сировини на різноманітніші цілі, а також збільшити ті ресурси, які ми можемо мати (підвищення врожайности, зріст м'ясного балансу тощо).

При величезному розгортанні будівництва та зростанні випуску продукції як промисловости, так і сільського господарства, великого значення набирають проблема механізації, проблема нових будівельних матеріалів, проблема якости продукції, проблема використання послідів і т. д.

Нарешті, видатне місце в роботі науково-дослідчих установ має посісти справа електрифікації всієї країни і запровадження електрики у всі пори повсякденного життя в будівництві, промисловості й сільському господарстві.

Ліквідація безробіття, нестача робочих рук, чисельний зріст пролетаріату, соціалістична реконструкція сільського господарства і перетворення його з розпорошеного, дрібного на найбільше в світі—все це ставить перед нами проблему організації праці, підвищення її продукційности, проблему професійного добору, проблему профілю потрібного нам робітника, техника, інженера тощо.

Збудувати величну будову соціалізму неможливо без культурної революції; валиться старий побут і по-новому ставиться питання про умови існування широченних мас трудящих. Звідси—питання про методи підготування кваліфікованого робітника соціалістичної промисловости та сільського господарства, про організацію всієї системи робітничої освіти та підготування кадрів, її організацію, використання кіно-радіо, проб-

леми організації всієї дошкільної, шкільної й позашкільної освіти, проблема політехнізації в системі освіти, проблема марксистської педагогіки, проблема педології і т. д.

По-новому ставиться питання про охорону здоров'я. Працюючи далі над вивченням кращих і нових метод лікування уже хворих людей, наукова думка повинна зосередитись на справах профілактики, на організації розумного відпочинку трудящих, що дав би можливість скоро відновити їхні сили, і на ряді проблем побуту.

Відатне місце мають віддати в своїй роботі наші наукові сили вивченню економіки нашої країни. Поруч з питаннями економіки окремих галузей нашого господарства, повинні бути поставлені такі проблеми, як організаційно-технічне зміцнення колгоспів, переростання колгоспного сектора на послідовно соціалістичний тип, проблема соціалістичного обліку, проблема грошей і кредиту на новому етапі, проблема радянської торгівлі, проблема кляс і клясової боротьби на новому етапі тощо.

Нарешті, розгортаючи свою величезну роботу, ми ні на хвилину не повинні забувати про клясову боротьбу, що відбувається на теоретичному фронті, даючи тверду відсіч всякого роду буржуазним теоріям і їхній агентурі — „лівому“ і „правому“ опортунізму.

Які ж у нас наукові сили, щоб ми могли підняти й розв'язати ті величезні проблеми, що стоять перед наукою? На кінець 1932 р. число наукових працівників буде доведене до 8.400, що становить зріст на 38% проти того, що було на початок року. Та хоч ця армія наукових працівників і зростає набагато, все ж таки, щоб упоратися з покладеними на неї завданнями, вона мусить обрости активом з практичних працівників, що перебувають на підприємствах, при чому до складу цього активу поруч з інженерно-технічними силами повинні бути включені кращі ударники, винахідники і активісти підприємства. Тільки так може бути забезпечена постановка XVII партконференції про „дальше розгортання процесу опанування техніки на основі все більшого співробітництва науково-дослідчих установ з промисловістю і, зокрема, на основі рішучого посилення фабрично-заводських лабораторій та організації їх при великих нових будованнях. Робота науково-дослідчих інститутів ні в якому разі не може обмежуватися стінами лабораторій, а обов'язково має доходити до постановки роботи на фабриках і заводах“.

Таке обростання заводським активом має величезне значення і з погляду якісного (соціального та політичного) складу наукових працівників. Досить зазначити, що наукові працівники вступають в 1932 рік, маючи в своєму складі лише 6% робітників і 11% партійців. Правда, на кінець 1932 р. відсоток робітників буде доведений до 13, а партійців до 24%, однак, цей відсоток ще недостатній і на ближчі роки другої п'ятирічки стоїть завдання і далі поліпшувати соціальний та партійний склад наукових працівників. Тут варте уваги те, що в 1932 р. безпосередньо з виробництва до складу наукових робітників має бути прилучено до 800 чол. і, крім того, понад 600 чол. буде прилучено через підготування в мережі відповідних курсів.

Здійснення величезних завдань, що стоять перед країною рад в 1932 р., вимагає ряду заходів, що забезпечували б будівництво. До цих заходів належить підтримання працездатності трудящих, боротьба з втратами в галузі праці, підвищення продукційності праці і заходи в тій галузі, що зветься охороною праці, але яку в наших умовах правильніше було б називати утворенням нормальної обстановки праці та її оздоровленням. Усе це покладає великі обов'язки на органи охорони здоров'я. Вони мусять дивитися на себе не тільки як на той загін робітничої кляси, що допомагає хорому, але й як на один із факторів боротьби за виконання промфінплану.

нів, факторів що запобігають хоч би й тимчасовій втраті працездатности, усувають все, що не дає можливості організмові працювати нормально, і полегшують можливість скоро відновити сили після напруженої роботи. От чому не можна задовольнятися тим, що 1932 року ліжкова мережа збільшилась на 22% і розширилась мережа амбулаторій, поліклінік та пунктів першої допомоги. Поруч з кількісним ростом треба подбати і про якісну сторону роботи. Теж саме треба сказати й за роботу курортів: ліжкова мережа їх має зрости на 11%, а число пропущених хорих—на 33% завдяки переходу частини мережі на роботу протягом цілого року. Серйозна увага буде приділена фізкультурній справі, гаразд іще не розгорнутій, справі санітарної освіти людности і санітарного оздоровлення країни.

Одною з серйозних проблем 1932 р. буде проблема будівництва в галузі охорони здоров'я. Воно провадиться явно незадовільно. Темпи цього будівництва явно відстають від темпів будівництва промисловости та сільського господарства. Досить сказати, що за останні три роки збудовано 23 поліклініки, а 17 з них початі ще до 1928-29 р. За 4 роки із загального приросту числа ліжок в 17.600 тільки 1.600 припадає на нові приміщення, а решта припадає на приладнані та розширені старі приміщення. Будівництво в царині охорони здоров'я провадиться розкиданням фронтом і без мобілізації пролетарської суспільности навколо нього. В 1932 р. цьому треба покласти край і темпи росту будівництва в царині охорони здоров'я підтягти до загальних темпів росту будівництва нашої країни.

Дана стаття не претендує на вичерпний перелік тих великих завдань, що стоять перед партією та робітничою клясою в царині соціально-культурного будівництва 1932 р. Тут ми спиняємось лише на деяких із них. Всі, хто працює в різних галузях соціально-культурного будівництва, повинні детальніше обізнатися з усіма справами, що стоять перед ними. Тільки розгорнувши соціалістичне змагання та ударництво і виконуючи 6 умов тов. Сталіна і можна бути певним, що план буде виконаний. Не мало буде скарг на нестачу коштів, відпущених на здійснення тих чи інших заходів. На ці скарги треба твердо відмовляти. Як у царині промисловості, так і в царині соціально-культурного будівництва ми повинні керуватися директивами XVII партконференції: „Основним лозунгом зустрічного плану, ударництва та соцзмагання і 1932 р. має бути лозунг: при даних матеріяльних засобах на основі більшої економії, кращого використання виробничих можливостей, кращої мобілізації сил та кращого практичного керівництва“...добитися максимального ефекту і перевиконати завдання 1932 р., цієї вихідної бази другої п'ятирічки.

П. ЧЕРВІНСЬКИЙ

Південна металургія в перспективі вивершального року п'ятирічки

В минулому 1931 р. південна металургія не спромоглася виконати ті завдання, що перед нею були поставлені директивами партії та уряду.

По гуртовій продукції (в незмінних цінах 1926/27р.) по всіх заводах об'єднання „Сталь“ та „Дніпросталь“ план виконано лише на 62,5% (тобто недовироблено продукції на 350,3 млн. крб.). Щодо собівартости продукції, то тут виконання плану в 1931р. набуло ще гірших наслідків: замість накресленого планом зниження собівартости на 11,4% проти

1930 р. маємо підвищення її на 21,3%, зокрема по чавуну на 12,9%, по мартенівській сталі на 25,6%, по рейках залізничних на 30,2%, по залізу дрібносортовому на 31,7%, а по середньосортовому навіть на 37,7%.

По окремих видах основної продукції наслідки виробництва такі:

(Попередні дані)

(У тис. крб.)

По заводах об'єднання „Сталь” та „Дніпросталь”	Чавун у натурі	Сталь	Вальцювання
1. Річне завдання по заводах Півдня	5.308,0	4.845,0	3.860,1
„ „ „ УСРР	4.781,5	4.236,3	3.413,1
2. Фактично вироблено в 1931 р. по заводах Півдня	3.331,5	2.686,5	2.290,8
„ „ „ УСРР	2.999,2	2.554,0	2.040,2
3. Недовироблено металу заводами Півдня . .	1.976,5	1.976,5	1.569,3
„ „ „ по заводах УСРР . .	1.782,3	1.682,3	1.372,9
4. % виконання плану: заводами Півдня	63%	59%	59%
„ „ „ УСРР	63%	60%	60%
5. Виробництво у 1930 р.: на заводах Півдня .	3.400,3	3.087,5	2.605,9
„ „ „ УСРР . .	3.158,0	2.872,8	2.430,6
6. 1931 р. у % до 1930 р. по заводах Півдня .	98	93	88
„ „ „ УСРР . .	95	89	84

Виконання плану по кварталах мало значні коливання проти середнього річного рівня:

(в т. тонн)

По заводах „Сталь” та „Дніпросталь”	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Чавун	729,5	842,4	837,5	922,1
Сталь	676,3	748,0	692,5	751,7
Вальцювання	534,8	602,1	527,7	626,2

Наведені цифри показують, поперше, помітне відставання виробництва сталі та вальцювання від витоплення чавуну. На роботі мартенів (а в зв'язку з ними й вальцівниць) особливо негативно відбивалось дуже значне недопостачання вогнетривких матеріалів та зниження якості їх, що призводило до довгочасних простоїв та зменшення часу роботи мартенівських печей.

Щодо поквартальних коливань, то на рівень 1-го кварталу, який дав найнижчі показники, впливала дуже негативно незадовільна робота суміжних виробництв та зовнішнього транспорту; на зниженні рівня роботи III кварталу відбилися головні недоліки організації (підвищення плінності робочої сили, прогули тощо); підвищення ж рівня IV-го квар-

талу є наслідок тих заходів, що були запроваджені на заводах порядком реалізації шести вказівок т. Сталіна та відповідних до них директив ВЦРПС та ВРНГ СРСР про чорну металургію.

Не зупиняючись докладно на аналізі тих факторів, що призвели до незадовільних наслідків роботи південної металургії в 1931р., обмежимося тільки переліком головних із них.

Поперше, — це зовсім незадовільна організація праці на заводах та загальні недоліки організаційно-технічного керівництва.

Подруге, недостатня боротьба за краще використання агрегатів та механізмів (великі простой та зниження виробничої ефективності агрегатів).

Потрете, дуже кволе розгортання заходів щодо раціоналізації й механізації трудових та технологічних процесів.

Далі, незадовільна робота зовнішнього транспорту і, особливо, недостатнє й невчасне постачання заводам сировини, палива й вогнетривких матеріалів.

Значний вплив мало також послаблення госпрозрахункових відносин та підупад договірної дисципліни, що розвинувся на основі автоматизму банківського кредитування та взаємного амnestування контрагентів у порушеннях договірних умов.

Нарешті, значну ролю відігравав і незадовільний перебіг капітального будівництва, що мав своїм наслідком не тільки невиконання самих будівельних плянів, але й відбився на виробництві металю, оскільки не всі запроектовані на 1931р. агрегати могли бути введені в роботу в накреслені терміни, а введені з запізненням агрегати не могли дати запроектованої кількості продукції, особливо урахувуючи невелику ефективність пускового періоду.

Не було розгорнуто на ділянці капітального будівництва в належних розмірах боротьби за нові домни й мартени, і хоч капітальних вкладень засвоєно було значно більше, ніж попереднього року (254,3 млн. крб. в 1931р. проти 182,8 млн. крб. в 1930 р.), але плянові кредити було не цілком використано.

З восьми нових і реконструйованих доменних печей, призначених до пуску в 1931 р. фактично задuto було лише 3 печі (піч № 5 на заводі ім. Томського, піч № 3 на Кадіївському заводі і піч № 3/6 на заводі ім. Сталіна). З 15 мартенівських печей пушено лише 6 (2 на заводі ім. Сталіна, 3 на заводі ім. К. Лібкнехта і 1 на Сулінському заводі); відновлено та пушено 2 вальцівних стани (на заводах ім. Ілліча, та ім. Рикова). Щодо нових вальцівних станів, то розпочато роботу коло встановлення блюмінгів на заводах ім. Дзержинського та ім. Томського.

Але й встановлені агрегати, як уже сказали вище, не могли дати запроектованої продукції з зазначених причин. Недобір продукції по непушених агрегатах становить 400 тис. тонн чавуну (переробного) та близько 300 тис. тонн сталі.

Щодо причин невиконання програми будівництва, то вони полягають в незадовільній організації робіт і їх розпорешності, непристосованості їх до наявних матеріалів та людських ресурсів, в недостатньому постачанні фондових матеріалів, в значних недоліках щодо вчасного проектування тощо. Організаційні недоліки головного контрагента об'єднання „Сталь”, — VIII будтресту теж дуже негативно відбилися на наслідках будівництва.

II. Позитивні наслідки минулого року, як потенційальні ресурси для поширеного розвитку виробництва 1932 р.

Минулий рік з усіма його матеріальними недоліками все ж був періодом виключних досягнень щодо нагромадження потенційальних продукційних ресурсів для розвитку виробництва наступного періоду на поширеній базі.

Це нагромадження стосується як чисто матеріального потенціалу, так і ще більше — засвоєння досконаліших форм та метод організації перебудови заводської роботи відповідно до нових умов та великих заводів металургії.

Щодо матеріальної суми ресурсів, то тут перш за все треба відзначити чималі капіталовкладання, збільшені проти 1930 р. майже на 40% (відповідно — 182,8 і 254,3 млн. крб.), з яких витрачено на реконструкцію та поширення заводів 68,2% і на будівництво нових заводів 18,5% (разом з електровнею Дзержинки). Значну суму використано на капітальний ремонт — 21,5 млн. крб. або 8,4% від загальної суми, що сприяло відновленню зношених агрегатів та устаткування. Разом з такими агрегатами — домнами, мартенами, вальцівними верстатами та рудосортувальною станцією Верховцeve — все це веде до збільшення загальної потужності агрегатів та продукційності на 1932 рік. З загальної суми капіталовкладань, витрачено на житлобудівництво і комунальне та культурно-побутове будівництво — 18,1 млн. крб.

Цілий ряд раціоналізаторських заходів, здійснених минулого року (918 закінчених, 1340 розпочатих і перехідних на 1932 рік), разом із застосованими плянами раціоналізації, стає базою для поширення і вдосконалення виробництва 1932 р.

Також перспективне значення мають заходи коло механізації виробничих процесів на заводах. Вже наприкінці IV кварталу на важливіших заводах України було 17 транспортерів, 25 тракторів, 45 електрокар, 5 вантажних автомашин, встановлено грейферні крани, використовуються завантажні лопати, екскаватори й інші.

За велике господарське та політичне досягнення треба вважати збудування розливних машин (заводи ім. т. Рикова та Ворошилова), та організацію стаціонарного радянського виробництва цих машин на Таганрозькому заводі; збудування першої радянської сухої газоочистки на заводі ім. Ворошилова. Виявлено можливість виробляти крани ДУТС, електрокрани великої потужності, заволожні крани, доменні підйоми (завод ім. Сталіна) і т. д.

Позитивним явищем перспективного значення є також надзвичайне зростання активності робітничих мас та інженерно-технічного персоналу у винахідницькому рухові (з 19.032 винахідницьких пропозицій в 1930 р. до 41.800, в тім числі від ІТР 5.238, пропозицій в 1931 р.).

Чистої економії від реалізованих пропозицій уже в минулому році досягнуто 6,6 млн. крб. Значна кількість великих винаходів та раціоналізаторських пропозицій перебуває зараз в стадії дослідження і буде закінчена в 1932року.

В 1931 р. вперше на металургійних заводах України (завод ім. Ілліча) розвинуто виробництво якісної сталі, що поряд з іншими винаходами веде до дальшого звільнення від імпоротної залежності, обумовлює дальший крок в розвитку складного машинобудівництва на радянській базі.

Крім цього, треба відзначити всю суму досліджень в організаційній перебудові, що перейшли на 1932 р., як потенціальний резерв для виконання широких виробничих завдань.

У цьому відношенні слід відзначити перші досягнення заводів в реалізації шести історичних вказівок т. Сталіна, та базувалихся на них директив ВРНГ та ВЦРПС про чорну металургію та реформу системи зарплати.

Наближення об'єднань до заводів шляхом подрібнення, а також поглиблення госпрозрахункових та договірних відносин поширенням останніх на капілярні ланки заводів до бригад включно — все це створило сприятливі умови для ефективнішого розгортання виробництва. В ми-

нулому році низка причин обумовили слабе розгортання та використання госпрозрахунку, як засобу організації та керівництва роботою заводів і на заводах. Але ж відомо, що вже в грудні місяці на заводах було 2.141 госпрозрахункова бригада з охопленням 30% загальної чисельності робітників.

Дальше розгортання госпрозрахункових відносин на базі змінно-зустрічних плянів та соцзмагання й ударництва буде найважливішим засобом виконання завдань I-V завершального року п'ятирічки.

Переходить на 1932 р. і такий могутній фактор виконання промфінплану, як нова система зарплати.

В минулому році у зв'язку з тим, що заводи при реалізації тарифної реформи допустилися великих хиб, головної мети — підвищення продуктивності праці досягнуто не було.

Отже, перед металургією стоїть завдання використати весь ефект нової системи зарплати у 1932 р. насамперед знищивши всі елементи зрівнялівки і різні перекурчення, от як оплату браку, простоїв, автоматичне збільшення зарплати (без пов'язаності з продуктивністю праці) і т. ін.

Раціональною організацією праці на основах технічного нормування й диференціації праці, поширенням відрядності, нормуванням штату відповідно до виконання плану, забезпеченням житлових, культурно-побутових та постачальницьких умов — при здійсненні всього цього металургія буде володіти могутнім фактором виконання великого плану 1932 р.

Особливо треба зупинитися на дальшому поліпшенні та запровадженні серед заводського планування і на більш чіткому доведенні техплану до агрегатів та верстатів.

Перші досягнення минулого року мають розвинути в цілу систему постійних заходів в на базі змінно-зустрічних плянів, виявлення — за участі широких робітничих мас — усіх внутрішніх ресурсів та засобів виконання й перевиконання плану.

Як завдання специфічного характеру, в більш-менш значних розмірах поставленого в минулому році, стоїть проблема стислого кооперування — на засадах взаємодопомоги — металургійних заводів поміж собою та з машинобудівельними заводами зокрема. Ця проблема загострюється не тільки в зв'язку з загальним поширенням та ускладненням потреб, особливо в устаткованні, але і в зв'язку з твердим настановленням XVII партконференції на максимальне визволення від закордонної залежності в імпорті устаткування.

III. Виробничі завдання, головні настановлення та найважливіші засоби виконання плану 1932 року.

„У 1932 році ми мусимо зробити величезний стрибок у галузі чорної металургії, а зробивши його, ми підтягнемо все інше“ (Орджонікідзе).

Це величезне завдання характеризується не тільки великим масштабом виробництва чорної металургії (9—10 мільйонів тонн чавуну), але не в меншій мірі і величезним обсягом капітального будівництва, яким передбачається засвоєння на всьому металургійному фронті СРСР до 1.800 млн. крб. капіталовкладань. Буде збудовано та пущено в експлуатацію 26 доменних печей (повна потужність яких 7,5 млн. тонн чавуну, себто на 1 млн. більше від потужності дійових печей) та 64 мартенівські печі (себто, за 1 рік потужність сталеливарних цехів доводиться з 7,5 млн. тонн до 12 млн. тонн). Нарешті, передбачається збудувати й пустити в експлуатацію 20 вальцевих верстатів, 7 блюмінгів, агломерацийні фабрики, розливні машини та інші.

Отже, у той час, коли в передових капіталістичних країнах чорна металургія відкинута і далі відкидається на десятки років назад, у нас на 1932 рік намічено грандіозну програму збудування майже цілком нової потужної металургії.

Вирішення XVII партконференції, що визначає виконання програми чорної металургії як головну проблему, як центральне завдання всього народньо-господарського пляну на 1932 рік — це є загальне гасло, навколо якого повинна бути зосереджена вся увага й активність робітничих мас, партійної і радянської суспільності, щоб забезпечити чорній металургії всі доконечні умови для виконання її величезних завдань, як у частині постачання їй сировини, палива, технічних матеріалів, устаткування та інш., так і в частині дальшого поліпшення соціально-культурних, побутових і інш. умов для робітничих кадрів її.

Величезне значення матиме всіляке сприяння широкому запровадженню техплян, піднесенню технічних знань, найглибшому опануванню фахівцями й робітниками техніки металургійного виробництва, вивченню всіх металургійних процесів та умов і засобів удосконалення їх.

У числі головних моментів стоїть, поперше, технічне завдання забезпечити правильне складання шихти, її сталість і зменшити перешихтування. У цьому напрямку потрібно перш за все опанувати фізичні та хімічні властивості сировини; запровадити дробіння, сортування, агломерацію, брикетування руд, дробіння та сортування вапняку, зменшити сірчаність та попілність коксу тощо.

Подруге, техплан має бути спрямований також на сталі та широке запровадження раціоналізаторських заходів та механізації, особливо щодо завантаження та прибирання металю, прискорення технологічних процесів, максимального використання внутрішніх ресурсів, устаткування, збільшення перепускної спроможності агрегатів, заощадження металю (у вальцювальних цехах — зменшення допустів), раціоналізації теплового господарства з максимальним використанням колошникового та коксового газу тощо.

Нарешті, в техплані мають бути затверджені сталі графіки профілактичних ремонтів та передбачено запобіжний технічний догляд за агрегатами.

Завершення та органічне застосування всіх заходів, що пов'язані з історичними вказівками т. Сталіна, і перш за все рішуча перебудова всієї роботи на госпрозрахунковій базі та повна перебудова організації праці на базі ефективного використання нової системи зарплати, відрядності, змінно-зустрічних та соцзмагання — це головні передумови максимального піднесення продукційності праці та поширення джерел соціалістичного нагромадження.

Відмінні риси, що мають верховати в роботі металургії у 1932 р. полягають перш за все у виключній непохитності кількісного рівня виробничої програми; по суті заданий розмір виробництва, навіть в його зустрічних розмірах, являє собою програму-мінімум і до того ж „програму розраховано так, що коли прогавиш один день, то це буде мінусом у кінці року“ (Орджонікідзе).

Поряд із цим, взято рішучий курс на виконання якісних завдань пляну, а саме, зниження собівартості та підвищення якості продукції, що в загальній боротьбі за плян 1931 року було заслонене прагненням до кількісного ефекту виробництва.

В зв'язку з новими настановленнями та передбаченим розвитком складного машинобудівництва, авто-та тракторобудівництва, електромашин тощо, узятю твердий курс на облагородження металю. Виробництво якісної сталі запроєктовано збільшити з 200 т. т. 1931р. до 660 т. т.

По південній металургії виробництво якісного металю запроєктовано по Маріупільському заводу 102,48 тис. тонн та ще 5 тис. т. спеціальної сталі, усього — 107,4 тис. т. (проти — 5 тис. тонн 1931 року в готовому

виробі, в сталі — на 15 т. т.). До цього ж на заводі Сталінському теж ставиться виробництво якісної сталі, якої в 1932 році має бути одержано 5 тис. т.

Сумарна потужність заводів якісної сталі, нових і реконструйованих досягає 1,400 т. т.; з них частка південної металургії дорівнює 600 т. т.

По всій металургії СРСР запроектовано також значне збільшення виробництва труб, а саме, з 292 т. тонн. до 432 т. т. в 1932 р. Виконання того й другого завдання залежить від успішного пуску в експлуатацію ряду агрегатів першої черги на нових та реконструйованих заводах.

Повна потужність запроектованих трубних заводів, що мають задоволити великі потреби нафтового господарства і поширені потреби культурно-побутового та загального комунального будівництва, досягає 1.700 т. т.; з них на південну металургію припадає (з нового будівництва та 3 реконструйованих заводів): на Нікопольський — 410 т. т. Маріопільський — 265 т. т., Таганрозький — 155 т. т., К. Лібкнехта — 127 т. т., а разом — 957 т. т., себто переважна частина. У 1932 році — по південній металургії пуститься до експлуатації новий пільгерстан на Таганрозькому заводі на 100 т. тонн та на з-ді К. Лібкнехта — завдяки реконструкції наявних станів — збільшується потужність на 15 т. тонн.

Значним фактором в загальній організації роботи металургійних заводів має бути поширена кооперованість заводів та міжзаводських цехів між собою і навіть з цехами заводів інших галузей промисловості (машинобудівництва). Кооперованість полягатиме не лише в технічній пов'язаності виробництва, але й у загальному сприянні, обміні досвідом, технічній допомозі, перерозподілі кваліфікованого персоналу. Щодо технічної пов'язаності, то вже зараз організовано виробництво розливних машин на Таганрозькому заводі на засадах кооперування з іншими заводами (виготовлення тих чи інших деталей).

В частині будівництва 1932 рік є вирішальний в утворенні нової потужної металургії та наближенні термінів пуску в експлуатацію.

Це настановлення на форсоване будівництво нових заводів, поруч грандіозного поширення та реконструкції, особливо характерне в 1932 році для металургії України: будівництво Азовсталі, Криворіжбуду, Запоріжбуду, Нікопільбуду.

Але при всіх настановленнях на поширення у 1932 р. капітального будівництва, все ж таки зберігається переважна роль й значення роботи наявних агрегатів та устаткування існуючих заводів. Звідси настановлення на боротьбу за найкращі технічні показники, за належне використання потужностей агрегатів і механізмів та досягнення належної швидкості технологічного процесу, за дальше поширення та поглиблення раціоналізаторських заходів та механізації.

Актуальними проблемами загального порядку залишаються прагнення до повного налагодження організації праці та рішучого підвищення продуктивності. Поряд з іншим, для цього потрібно створити достатній базис по лінії виробничо-технічної пропаганди та підготування і підвищення кваліфікації персоналу робочої сили.

Такі головні завдання, риси та настановлення металургії СРСР в цілому і південної металургії зокрема.

У виробництві 1932 року південна металургія майже цілком зберігає свою вагу та значення.

Виробнича програма південної металургії розрахована на такі масштаби: загалом продукцію чавуну (в натурі) запроектовано планом збільшити на 48% (по „Сталі“ та „Дніпросталі“ в цілому), сталі на 55% і вальцювання на 51,4% проти 1931 року; загальні цифрові завдання набувають таких розмірів:

(в т. тонн)

	Чавун в натурі	Сталь	Вальцювання
1931 р. по об'єднаннях: „Сталь” і „Дніпросталь”.	3.331,5	2.868,5	2.290,8
У т. ч. „Сталь”	2.238,2	1.834,5	1.438,7
„Дніпросталь”	1.093,3	1.034,0	852,1
1932 р. по об'єднаннях „Сталь” та „Дніпросталь”.	4.928,6	4.443,7	3.469,9
У т. ч. „Сталь”	3.290,5	2.699,7	2.169,9
„Дніпросталь”	1.633,1	1.744,0	1.300,0
% зросту об'єднанню „Сталь” та „Дніпросталь”.	+ 48,0	+ 54,9	+ 51,4
У т. ч. по „Сталі”	+ 47,0	+ 47,1	+ 50,8
„Дніпросталі”	+ 49,9	+ 68,6	+ 52,5

Змінно-зустрічним пляном наведені розміри збільшуються ще на 10—11% приросту.

В зазначені вище цифри не ввійшла продукція нових заводів, які вже 1932 року мають дати чавуну в такому розмірі: „Азовсталь” — 79,8 тис. т., Запорізький завод — 158 тис. т. і Криворізьбуд — 14 тис. т. Крім того, виробництво Краматорського заводу передбачається в розмірі 360 тис. т. чавуну (в натурі).

В частині використання об'єму доменних печей запроектовано такі коефіцієнти:

	1930 р.	1931 р.	1932 р.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
„Дніпросталь”	1,44	1,61	1,38	1,44	1,42	1,34	1,33
„Сталь” н. від.		1,85	1,45	1,50	1,44	1,42	1,43

Отже, маємо покращання роботи доменних печей по заводах „Дніпросталь” на 14,3%, а по заводах „Сталі” на 21,7% проти рівня 1931 року. Більше завдання щодо поліпшення використання об'єму доменних печей на заводах „Сталі” пояснюється, поперше, можливостями удосконалити роботу агломераційної фабрики на заводі ім. Войкова, що автоматично обумовить кращу роботу доменних печей цього заводу, а подруге — переведенням капітального ремонту на печах заводів „Сталі” в 1931 році.

В частині здійснення сталі з 1 м² по мартенівських печах завдання набувають таких розмірів:

	1930 р.	1931 р.	1932 р.	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
„Дніпросталь”	3,83	3,34	4,07	4,09	4,08	4,02	4,10
„Сталь” н. від.		3,37	3,91	3,87	3,90	3,92	3,96

Кращому використанню фізичних та технологічних ресурсів печей сприятиме: належна організація технічного догляду, правильна розстановка робочої сили, неухильне виконання настановлень щодо утворення парку запасних частин, широке запровадження запобіжних ремонтів, додержання директив щодо підготовки та сталості шихти для печей і загальне утворення сталого режиму в роботі печей.

З наслідків минулого року відомо велике поширення перестоїв агрегатів, що були бичем для нормальної роботи заводів, особливо по мартенах та вальцювальних верстатах.

Пляном на 1932 рік передбачається значне зменшення перестоїв агрегатів, теж завдяки кращій організації виробництва та праці, більший

внутрішній пов'язаності в роботі цехів та агрегатів, значному покращанню в частині постачання сировини, палива та матеріалів.

Отже, планою розмір перестоїв по мартенівських печах знижується до таких рівнів (у % до номін. часу роботи):

	1930 р.	1931 р.	1932 р.
„Дніпросталь“	22,70	35,40	20,40
„Сталь“	—	29,55	20,15

Через те, що 1932 р. мають бути пущені нові агрегати, які природно дають менше перестоїв, можна поставити завдання ще більш підвищити цей показник, що має дати нові ресурси щодо збільшення програми виробництва.

Підсумувавши всі запроєктовані джерела приросту продукції в 1932 р., матимемо таку картину:

По заводах „Дніпросталі“ приріст чавуну в 1932 році становить 554,7 т. т., із них припадає:

на пуск нових агрегатів	+ 376,8 т. т.
„ зміну корисного об'єму доменних печей —	6,0 „ „
„ „ часу роботи	— 19,4 „ „
поліпшення коефіцієнту використання	+ 202,9 „ „

По заводах „Сталі“ приріст чавуну в 1932 р. проти 1931 р. становить 1.153,1 т. т.; з них припадає:

на пуск нових агрегатів	+ 452,7
„ збільшення фактичн. часу роботи . . .	+ 186,6
„ поліпшення використання печей . . .	+ 513,8

Приріст сталі мартенівської (без бесемерівської) по заводах „Дніпросталі“ передбачено в розмірах 613,9 т. тонн; з них припадає:

на пуск нових агрегатів	+ 205,3 т. т.
„ краще здійснення сталі з 1 м ² поду . .	+ 177,5 „ „
„ зміну часу роботи	+ 231,1 „ „

По заводах „Сталь“ приріст сталі мартенівської (без бесемерівської та томасівської) намічено в 777,3 т. тонн; з них припадає:

на пуск нових агрегатів	+ 351,1 т. т.
„ збільшення фактичного часу роботи .	+ 141,7 „ „
„ поліпшення використання печей . . .	+ 284,5 „ „

Для металургійної промисловості 1932 рік є вирішальний як з погляду грандіозної програми поширення та реконструкції, так і ще більше з погляду форсованого будівництва нових заводів. Щодо південної металургії, то капіталовкладання в неї цього року значно зростають: в заводи, що ввійшли до об'єднання „Сталь“ і „Дніпросталь“, 1932 року вкладається (не враховуючи нові будівництва, ВИТШІ, технікуми й правлінняські витрати) 434,5 млн. крб., проти 236,3 млн. крб. 1931 р., з них на заводи „Сталі“ припадає 276 млн. крб. і на заводи „Дніпросталі“ 158 млн. крб.

Крім цього, передбачено вкладання по лінії нових заводів: 130 млн. крб. по Запоріжбуду (проти 11,5 млн. крб. в 1931 р.); 50 млн. крб. по Криворіжбуду (проти 4,4 млн. крб. в 1931 р.); 45 млн. крб. по Азовсталі (проти 11,5 млн. крб. в 1931 р.) і 25 т. тонн по Нікопільбуду (проти 2,06 млн. тонн в 1931 р.).

По заводах „Сталі“ та „Дніпросталі“ має бути збудовано та пущено в експлуатацію 9 доменних печей і 18 мартенівських, 2 блюмінги і 3 вальцівні верстати:

Доменні печі:		Мартенівські печі:	
Завод ім. Дзержинського . . . № 7 і № 8		З-д ім. Дзержинського . . . 6 печей	
Завод кол. „Шодуар“ . . . № 1 і № 2		„ Томського . . . 6 „	
Завод ім. Томського . . . № 6		„ К. Лібкнехта . . . 3 „	
„ Кадівський . . . № 2		„ Тагарозький . . . 3 „	
„ Ворошилова . . . № 6 і 1 і 2			
„ Фрунзе . . . № 2			

Блюмінґи (потужність 1.200 т.т.) будуть поставлені на заводі ім. Дзержинського й ім. Томського, вальцівні верстати — 2 на заводі ім. Дзержинського й 1 на заводі ім. Томського.

Крім цього, будуть збудовані та пущені:

Доменні печі:	Азовсталь 2
	Запоріжсталь 2
	Криворіжбуд 1
	Краматорський завод . . 1

А всього по південній металургії кількість збудованих та пущених в 1932 р. печей досягне 15—ти з загальною потужністю в 3.560 тис.т.

Мартен. печі:	Азовсталь 2
	Запоріжсталь 8
	Запоріжсталь 1

Блюмінґи	Запоріжсталь 4
Вальцівні	
верстати:	

Ясна річ, що виконання такої широкої програми будівництва можна досягти лише:

- 1) раціональною та виключно чіткою організацією будівельних робіт;
- 2) концентрацією матеріальних і фінансових ресурсів та людської сили на головніших об'єктах будівництва;
- 3) поширенням використання засобів механізації робіт і, нарешті,
- 4) завчасною підготовкою будівництва по лінії проектування й розподілу замовлень на будматеріали, устаткування тощо.

Поряд з цими основними об'єктами широко розвинеться будівництво закладів допоміжного порядку.

Передбачено значно збільшити асигнування на учбові заклади; з 19,9 млн. крб. до 25,5 млн. крб. в 1932 р., не враховуючи асигновань на ВИТШ і Технікуми організацій, що відійшли від „Сталі“ та „Дніпросталі“.

В зв'язку з директивами про максимальне поліпшення житлових та культурно-побутових умов асигнування на житлове будівництво збільшується до 46,7 млн. крб. (тільки по заводах „Сталі“ та „Дніпросталі“ з кар'єрами); буде збудовано 425 тис. кв. метрів житлоплощі. Виходячи з розрахунку 5 кв. метрів на одного жителя та коефіцієнту родинності в 2,5 — задоволення заводських трудящих вдасться довести до 36,4% (проти 23,6% минулого року).

Щодо культурно-побутового та комунального будівництва, то асигнування з 6,8 млн. крб. 1931 року збільшуються в 1932 році до 14 млн. крб. (лише на заводи „Сталі“ та „Дніпросталі“).

В зв'язку з настановленням на більше пристосування допоміжних цехів до потреб виробництва (профілактичні ремонти, створення парку запасних частин тощо) капіталовкладання на поширення та реконструкцію ремонтно-допоміжних цехів досягають 30 млн. крб. На рішучі зрушення в роботі вплине недавня постанова НКТПрому СРСР про ремонтно-допоміжні цехи та оперативну програму їх роботи.

Відсталість та спрацьованість середзаводського транспорту, невідповідність його біжучим завданням та вимогам, особливо в зв'язку з розвинутиим на заводах капітальним будівництвом, в деякій мірі вирівнюються збільшенням технічних засобів в 1932 році, а саме:

Протяжність залізничних колій збільшується з 921 км. до 1.110, себто на 20,5%; інвентарний парк паротягів збільшується з 444 одиниць до 538, себто на 21,2%; інвентарний парк вагонів зростає на 25,2% — з 6.366 до 8.071 одиниць. Робота має набути більшої ефективності від раціональнішого використання наявного парку, кращої організації праці та посилення транспортних цехів кваліфікованими кадрами.

Раціоналізації та механізації приділяється почесне місце в заводській роботі 1932 року.

Розвиток раціоналізаторських робіт передбачено в розмірах 12,8 м. крб. (проти 8,4 млн. за пляном та 5,5 млн. фактичних затрат 1931 року). Чиста економія на кінець року намічається в 32,7 млн. крб. (проти 6,1 млн. крб. 1931 року).

Дуже потрібно притягти на цю ділянку роботи більше уваги та сприяння широкого суспільства, а також доукомплектувати відділи раціоналізації на заводах кваліфікованим персоналом.

Нарешті, останнє і найважливіше питання — це активізація боротьби за якісні показники промплану — зниження собівартості, поліпшення якості продукції та підвищення продуктивності праці.

Рівень собівартості намічено пляном знизити на 11% проти рівня 1931 року по заводах „Дніпросталі“ та на 9,8% по заводах „Сталі“ (комерц. собівартість). Головним джерелом цього зниження має бути боротьба за економніше витрачання в виробництві металю, сировини, палива та матеріалів. Поруч із цим має вестися неухильна боротьба за якість продукції, особливо боротьба за зниження браку, а також будуть здійснені широкі заходи до підвищення продуктивності праці та зведення штатної чисельності робітників і персоналу відповідно до рівня виконання пляну, а саме:

	Гуртова про- дукція в м.крб.	Чисельність робітників та персоналу (в тис. чол.)				Пересічно місяч- ний зарплаток кад- ров. робітників	Пересічно місячна зарплата 1 кадро- вого робітника
		Кадрові робіт- ники	Молп	Служ- бовці	У т.ч. І. Т. Р.		
„Дніпросталь“ 1932 р.	360,2	47,5	2,2	5,8	3,0	127,0	631,9
% проти 1931 р.	156,0	109,4	136,6	122,1	127,3	125,0	142,6
„Сталь“ 1932 р.	564,1	74,2	3,5	8,9	4,7	128,2	633,3
% проти 1931 р.	161,5	111,8	105,3	117,8	134,2	130,3	149,5

Порушення пропорційних співвідношень у 1931 році цілком виправляється запроектованими 1932 року. Треба тільки твердо додержувати в оперативній практиці заводів запроектованих норм та співвідношень.

Ясна річ, що все це передумовлюється раціональною організацією праці та технологічних процесів на основі вказівок т. Сталіна та директив XVII партконференції, яка приділила металургії найважливіше місце в народньо-господарському пляні 1932 року. Тоді програму та пов'язані з нею завдання чорна металургія не тільки виконає, але й перевиконає. А останнє доведе, що чорна металургія стане в передові лави боротьби за поширення соціалістичний розвиток господарства і, зокрема, набуде твердого напрямку до виплоднення 22 млн. тонн чавуну в 1937 році останньому році другої п'ятирічки.

Плян електрифікації України в 1932 р.

Підбиваючи підсумки електрифікації України в 1931 р., треба перш за все відзначити чимале посилення енергетичного господарства в Донбасі. В 1931 р. потужність районних електростанцій Донбасу зросла на 25,2 тис. квт., в тім числі на Штерівці на 88 тис. квт., Зуївці 100 тис. і Донсоді 64 тис. квт. Разом протягом 1931 р. на Україні встановлено нових 306 тис. квт. на електростанціях, в тім числі:

Донбас	252.000 квт.
Наддніпрянина	48.000 "
Харків	15.000 "
Решта	11.000 "
Разом	326.000 квт.

На 1-е січня 1931 р. потужність електростанцій на Україні дорівнювала 650.000 квт. робочої потужности (700—725 тис. квт. встановленої потужности).

Отже, протягом 1931 р. енергетичний актив України збільшився на 45% і на 1-е січня 1932 р. уся потужність електростанцій України становить понад 1 міл. квт.

1932 року промисловість потребуватиме електроенергії вдвоє більше, ніж 1931 року. Цей зріст потреби припадає головню на нову промисловість, що утворюється в Наддніпрянщині. Дніпрокомбінат в кінці 1932 р. потребуватиме близько 270 тис. квт., в тім числі завод феростопів—108 тис., алюмінієвий завод 100 тис. квт. і металургійний завод 44.000 квт. Уся Наддніпрянина, куди належать Запорізький, Дніпропетровський, Кам'янський, Криворізький і Нікопільський райони, потребуватиме в кінці 1932 р. 466.000 квт. проти 133.000 квт., спожитих протягом минулого року.

Величезні вимоги на електроенергію пред'явить 1932 р. Донбас. За даними Доненерго, потреба в електроенергії по Донбасу під кінець 1932 р. має зрости до 471.700 квт.

Потреба в електроенергії окремих споживачів Донбасу в 1932 р. обчислено для IV кварталу в таких величинах:

Вугільна промисловість	135.500 квт.
Металургія	101.000 "
Машинобудівництво	56.000 "
Союзкокс	26.000 "
Інша хемічна	47.000 "
Будівельні матеріали	28.500 "
Скляна промисловість	3.400 "
Соляна	2.600 "
Заліз. транспорт, включаючи й тяглове	27.000 "
Обтяження	28.000 "
Комунальне господарство	16.700 "
Інші	16.700 "
Разом	471.700 квт.

Щодо решти районів, то серед них велику питому вагу в споживанні енергії має Харківський район. Якщо під кінець поточного року потреба в електроенергії м. Харкова з районом становить 45.000 квт., то під кінець 1932 р. вона має зрости до 75.000 квт.

Після Харкова йде Київський район, де потреба в електроенергії зростає від 28.000 квт. на кінець 1931 р. до 35.000 квт. на кінець 1932 р.

Великим споживачем електроенергії на Україні став Маріупіль з його металургійним виробництвом. Потреба металургійного виробництва м. Маріуполя зростає після пуску Азовсталі від 12.000 квт. до 30.000 квт. на кінець 1932 р. Потреба м. Маріуполя з портом має становити на кінець 1932 р. 5.000 квт.

Потреби Одеси в електроенергії зростають від 18.000 квт. до 25.000 квт. Далі йдуть Миколаїв, потреби якого (суднобудівництво й інше міське споживання) мають дійти під кінець 1932 р. до 15.000 квт., і ряд інших міст (Херсон, Кременчук, Зінов'ївське, Полтава, Вінниця, Бердичів та інші).

Усю потребу в електроенергії по всій Україні запроєктовано на 1932 р. більш як у 5 млрд. квт. проти спожитих в 1931 р. 3,5 млрд. квт. У споживанні електроенергії понад 90% припадає на промисловість.

По окремих галузях народного господарства споживання електроенергії розподіляється так:

	1931 р.		1932 р.	
	квт. (млн.)	%	квт. (млн.)	%
Промисловість	2.275	90	4.650	93
Комунальне господарство	225	8,4	320	5,4
Сільська електрифікація.	15	0,6	30	0,6
Транспорт	25	1,0	50	1,0
Разом:	2.540	100	5.050	100

На першому місці у споживанні електроенергії стоїть в українській промисловості металургія: в 1931 р. її споживання дорівнювало 700 млн. квт., а 1932 р. ця потреба зростає до 1.650 млн. квт. Такий зріст її пояснюється, поперше, великим споживанням електроенергії заводом феростопів, що ввійде в експлуатацію в II кв. 1932 р., і, подруге, — ростом продукції чавуну до 5,05 млн. тонн (пуск ряду нових домен, реконструкція Макіївського заводу та заводу ім. Дзержинського).

На другому місці в споживанні електроенергії стоїть в українській промисловості кам'яновугільна промисловість, що має спожити в 1932 р. 744 млн. квт. проти 485 млн. в 1931 році. Потребу в електроенергії в 1932 р. для кам'яновугільної промисловості обчислено, виходячи з запроєктованої продукції кам'яного вугілля на 1932 рік по всьому Донбасу в 56 млн. тонн і з витрати енергії на тону видобутку в 13,2 квт. проти 11,5 квт. в 1931 р.

Трете місце в споживанні електроенергії в українській промисловості належить машинобудівництву. Машинобудівництво на Україні обіймає 14 об'єднань союзного значення і 15 трестів республіканського значення, що належали до складу колишнього республіканського об'єднання „Укрмето“.

Потребу в електроенергії для машинобудівництва запроєктовано в 570 млн. квт. проти 404 млн. квт. спожитих в 1931 р.

Щодо інших енергоємних галузей промисловості, то тут маємо такі об'єднання: Союзкокс, Всехемпром, Союзалюміній, Вогнетривцемент, рудна промисловість, харчова і тютюнова, текстильна, скляна, шкіряна, паперова, соляна й інші.

Ясна річ, що цей ріст споживання електроенергії в промисловості в 1932 р. збільшить енергоозброєність робітника, що також характеризує зріст механізації та раціоналізації виробництва.

Приміром, по кам'яновугільній промисловості в 1931 р. на одного робітника припадало пересічно 2.550 квт. спожитої електроенергії, а в 1932 р. цей показник має підвищитись до 3.500 квт., себто на 37%. По рудній промисловості маємо менший зріст — від 4.330 до 4.500 квт.

на одного робітника. По машинобудівництву енергоозброєність зростає залежно від основного виробництва. Найбільша енергоозброєність припадає на важке машинобудівництво. Приміром, на Луганському паротягобудівельному заводі енергоозброєність одного робітника на цей час становить 4.800 квт. В середньому машинобудівництві енергоозброєність уже менша — по сільгосп. машинобудівництву 1.400 квт. в 1931 р. і 1.800 квт. в 1932 р. Найбільшу енергоозброєність має металургія — 6.400 квт. на одного робітника.

Переходячи до аналізу електробалансів окремих районів, потужності їхніх електростанцій та запроектованого на 1932 р. нового електробудівництва, — перш за все спинімось на Донбасі.

Потреба Донбасу в електроенергії, за даними Доненерго, під кінець 1932 р. має дорівнювати 400.000 квт., враховуючи коефіцієнт одночасності 0,85.

Потужність електростанцій Донбасу на 1 січня 1932 р. дорівнює 464.000 квт., в тім числі промислові станції 145.000 квт. і районні — 319.000 квт.; Штерівка — 157.000., Зуївка — 100.000 квт. і Донсод — 62.000 квт.

Протягом 1932 р. в експлуатацію має вступити ряд нових промислових електростанцій: Краматорська — 25.000 квт., теплоцентраль на Луганському паротягобудівельному заводі ім. Жовтневої Революції — 18.000 квт., на Макіївському металургійному заводі — 24.000 квт., на металургійному заводі ім. Ворошилова — 24.000 квт.; потужність усіх нових промислових станцій — 91.000 квт. На Зуївці в 1-му кварталі 1932 р. має вступити в експлуатацію третій агрегат на 50.000 квт. Цим закінчується розвиток Зуївки в 1932 році. Установлення турбін № 4 і № 5 переноситься на 1933 р. Отже, потужність районних станцій Донбасу становитиме 1932 року 369.000 квт., а саме: Штерівка — 157.000 квт., Зуївка — 150.000, Донсод — 62.000 квт. (залишається без змін протягом усього 1932 р.).

Резерв для всієї системи буде забезпечений двома агрегатами: один на Штерівці в 44.000 квт. і другий на Зуївці в 57.000, квт. Отже, Донбас під кінець 1932 р. матиме загальної робочої потужності всіх електростанцій (районних і промислових) на 511.000 квт.

Коефіцієнти використання встановленої потужності на промислових підприємствах Донбасу дуже низькі, доходячи в окремих випадках до 0,5. Зараз здійснюється ряд термінових заходів, щоб поліпшити ці коефіцієнти. Складаючи електробаланс Донбасу, виходимо з коефіцієнту для 1932 р. 0,7. Втрати в мережі і витрати на власні потреби станцій беремо в 12—15%, маючи на увазі, що потреба в електроенергії приведена до шин районних знижувальних підстанцій. Отже, робоча потужність електростанцій Донбасу, що може бути використана у споживача, дорівнюватиме 394.000 квт., і це, коли взяти на увагу загальну потребу Донбасу в 400.000 квт., означає дефіцит в 6.000 квт.

Отже, треба зробити висновок, що перенесення Зуївської турбіни № 4 на 1933 р. зробить напруженим електропостачання Донбасу в 1932 р. і що дефіцит в електроенергії мусить бути покритий коштом резерву.

1933 року Донбас пред'явить нові вимоги на електроенергію. Маючи це на увазі, а також зважаючи на те, що Донбас буде сполучений з Наддніпрянщиною, де буде дефіцит в електроенергії, — треба запроектувати в плані 1932 р. 2 нових електростанцій в Донбасі — одну в західній частині на річці Вовчий біля села Андріїве — Клевцове і другу на річці Кам'яні біля села Ізвариного. За даними Доненерго обидві ці станції забезпечені водою на потужність по 250.000 квт., при чому Кам'янка, якщо збудувати там додаткові водосховища, зможе дати 400.000 квт.

Перейдімо до другого великого енергетичного району — Наддніпрявщини. За даними Держплану, потреба в електроенергії на кінець 1932 р. дорівнюватиме тут близько 470.000 квт., що розподілятимуться

так по окремих районах: Запорізький район 290.800 квт., Дніпропетровський — 91.000 квт., Кам'янський — 52.000 квт., Криворізький — 33.000 квт. і Нікопольський — 1.800 квт.

Враховуючи коефіцієнт одночасності, усю потребу Наддніпрянщини на кінець 1932 р. за даними Держплану намічається в 400.000 квт.

Електробаланс Криворізького та Нікопольського районів в 1932 р. слід будувати самостійні, бо цього року лінія Кічкас-Нікополь-Кривий Ріг ще не буде збудована і обидва райони не увійдуть до системи Дніпрянської гідроцентралі.

Потужність електростанцій Криворізького району має в собі станцію ПРТ на 20.000 квт. і Риківську станцію на 4.500 квт., себто разом на 24.500 квт. Коли мати на увазі, як зростає потреба в електроенергії тут, то виходить, що ця потужність у третьому кварталі 1932 р. уже буде недостатня, а в IV кварталі буде дефіцит в 7.000 квт., при чому резерву не буде. Отже треба в плані на 1932 р. передбачити закінчення в 2-му кварталі розширення Криворізької електростанції — ввести новий агрегат в 24.000 квт.

Нікопольський район має станцію ім. Чубаря на 2.700 квт. Ця станція задовольнятиме потреби району протягом 1932 р. Великим споживачем електроенергії в Нікопольському районі має стати трубобальний завод, що тепер будується, і питання про електропостачання цього заводу треба розв'язати спільним порядком.

Дуже важно збудувати електробаланс 3 великих промислових районів: Запорізького, Дніпропетровського й Кам'янського, що будуть сполучені в 1932 р. лінією електропередачі і увійдуть до системи Дніпрянської гідроцентралі.

Потреби в електроенергії цих трьох районів на кінець 1932 р. намічаються, як уже сказано вище, в розмірі коло 435.000 квт. і таким чином, коли врахувати втрату в мережах та власні потреби станцій в 15% і коефіцієнт одночасності в 0,85%, потрібна буде робоча потужність понад 400.000 квт.

Наддніпрянська система по цих трьох районах в кінці 1932 року матиме робочої потужності тільки 316.000 квт., в тім числі Дніпрянська гідроцентрала 150.000 квт., станція металургійного заводу ім. Дзержинського 96.000 квт. і теперішні станції Дніпровського та Кам'янського — 70.000 квт.

Отже, дефіцит електроенергії в цих районах дорівнюватиме наприкінці 1932 р. близько 100.000 квт. Треба якнайскорше вточнити потребу в електроенергії Наддніпрянського комбінату і всієї Наддніпрянщини, гаразд пов'язавши цю потребу з строками пуску заводів Дніпрокомбінату, і якщо вточнений підрахунок покаже дефіцит в електробалансі Наддніпрянщини, *уже в цій році негайним порядком розв'язати* питання про додаткові потужності на покриття цього дефіциту.

Наддніпрянщина 1933 року пред'явить нові вимоги на електроенергію. Питання про збудування для Наддніпрянщини потужної районної станції, отже, треба, нарешті, остаточно розв'язати. Таку станцію слід збудувати на бурому вугіллі в Олександрійському районі, сполучивши її з системою Наддніпрянщини через Кривий Ріг.

Запаси бурого вугілля в цьому районі, умови водопостачання, результати спалювання бурого вугілля — усі ці дані говорять за те, що в цій районі можна збудувати потужну електростанцію і підготовити роботи для цього будівництва треба вже почати в 1932 р.

Перейдімо тепер до електробалансу Харківського району.

Потребу в електроенергії м. Харкова та його району, на підставі даних колишнього Північукренерго, на кінець 1932 р. можна обчислити, врахувавши коефіцієнт одночасності 0,85 в 75.000 квт.

Електростанції м. Харкова зараз мають потужність в 60.000 квт., в тім числі ДЕС № 1 — Міська станція 18.000 квт., ДЕС № 2 — ЕСХАР 22.000 квт. (на ЕСХАР'і встановлено 44.000 квт., але казани станції знижують цю потужність до 22.000 квт.), заводські станції — 5.000 квт. і ТЕЦ Тракторного заводу — 15.000 квт. Щоб забезпечити електропостачання Харківського району, треба не пізніш як наприкінці другого кварталу встановити на ЕСХАР'і казани № 4 та № 5 і не пізніш як у IV кварталі закінчити ТЕЦ ХЕМЗ'у, після чого потужність електростанцій м. Харкова дорівнюватиме 114.500 квт., а саме, ЕСХАР — 44.000, Міська станція — 20.500, ТЕЦ ХЕМЗ'у — 30.000, ТЕЦ ХТЗ — 15.000 і заводські станції 5.000 квт.

Потреба в електроенергії по Харківському району становитиме в 1933 році 160.000 квт. Щоб покрити цю потребу, треба буде в 1933 р. закінчити будування другої черги ТЕЦ'у на ХЕМЗ'і в 30.000 квт. і розширити ДЕС № 1 теплофікаційною турбіною на 24.000 квт.

Київ, потреба якого в електроенергії на цей час дорівнює 28.000 квт., має потужність електростанцій на 40.000 квт., в тім числі: районну електростанцію — 21.300 квт., міські центральні станції — 15.000 і промислові станції — 2.700 квт.

1932 року максимум обтяження, як передбачається, має дійти до 35.000. У Києві вже почалось будування теплоелектроцентралі Південно-Західних залізниць на 12.000 квт.

Дальше зростання потреби в електроенергії вимагає намітити в плані 1932 р. розширення Київської районної станції на 24.000 квт.

Одеса зараз має потужність електростанцій в 26.700 квт., а потребу в електроенергії в 18.000 квт. Протягом 1932 р. потреба її має зрости до 25.000 квт., зростаючи далі і в 1933 р. В плані на 1932 р. передбачається почати будування нової районної станції потужністю першої черги на 24.000 квт., проєкт якої вже опрацьовано і ЦЕС ухвалив. Нова станція має забезпечити електроенергією район Градениці та Тирасполя з великим іригаційним обтяженням.

Потужність електростанцій м. Миколаєва становить зараз 13.000 квт., в тім числі збудована в 1931 році міська станція на 6.000 квт., стара міська станція на 1.500 квт. і станції заводу ім. Андре Марті, Руссуда й інші промислові станції — разом на 5.500 квт. Потребу в електроенергії м. Миколаєва обчислюється в 15.000 квт. У плані на 1932 р. передбачено установити на новій паротурбінній станції 2 агрегати по 3.000 квт. Дальший розвиток Миколаївської паротурбінної станції має йти шляхом побільшення агрегатів та параметрів казанового господарства. Намічається встановити 2 агрегати по 12.000 квт. У Херсоні 1932 р. має бути закінчена й увійде в експлуатацію нова турбінна станція з потужністю першої черги на 6.000 квт. Зростання потреб в електроенергії м. Херсона та його промисловости (заводу сільсько-господарського машинобудівництва, потужного елеватора тощо) вимагає дальшого розвитку паротурбінної станції та встановлення другої черги — 2 агрегатів по 3.000 квт.

У Зінов'ївському 1930 р. ввійшла в експлуатацію нова турбінна станція на 6.000 квт. Основний споживач її — завод с.-г. машинобудівництва „Червона зірка“. Дальший розвиток електростанції має передбачати електрифікацію ряду сільсько-господарських районів навколо Зінов'ївського. Тому треба Зінов'ївську станцію розширити на 3.000 квт. Цю станцію передбачається перевести 1932 р. на буре вугілля, поклади якого є в Зінов'ївському районі.

На буре вугілля має також перейти 1932 р. і Кременчуцька станція. Зараз вона має потужність на 4.000 квт.; основний споживач її електроенергії є Крюківський вагонно-будівельний завод і велика млинарська промисловість. 1932 року на Кременчуцькій станції має бути встановлено

агрегат на 3.000 квт., передбачений ще пляном 1931 р. Однак, зростання потреб в електроенергії вимагає поставити 1932 р. другий агрегат на 3.000 квт. і, крім того, третю турбіну на 3.000 квт. в тім разі, якщо буде збудований у Кременчуці завод штучного каучуку.

До району Наддніпрянщини тягнуть степові В. Токмацький, Молочанський і Мелітопільський райони. Зараз кожен із цих районів має своє самостійне енергетичне господарство. Дніпроенерго подає варіант спорудження лінії електропередачі Запоріжжя—В. Токмак—Мелітопіль, що братиме енергію від системи Наддніпрянщини. Цей варіант треба спільним порядком опрацювати і, якщо вирішення буде позитивне, включити його до пляну 1933 року.

Серед великих енергетичних центрів України велике місце посідає Маріуполь і його металургійна промисловість. Тут будуватиметься на новому заводі „Азовсталі“ потужну електростанцію, перша черга якої на 24.000 квт. має бути закінчена цього року. Зараз в експлуатації перебуває збудована 1930 р. електростанція на заводі Ілліча потужністю на 21.600 квт.

Обидві ці станції становлять потужну енергетичну базу для Маріуполя і його району. Виходячи з погляду плянкової електрифікації, Маріупольську енергетичну систему слід сполучити з Донбасом і вже в 1932 р. треба закінчити проектування цієї лінії електропередачі.

Великої уваги варте питання про збудування в Маріуполі надпотужної централі, що його висунув Доненерго на держплянівській конференції; централь ця має бути опорою електрифікації Донбасу. Цей варіант подано в зв'язку з тим, що в Донбасі водні умови не дають можливості розвивати потужні районні електростанції. Справу цю Доненерго уже почав опрацьовувати і цю роботу треба в 1932 р. закінчити.

У степовій смузі України особливого енергетичного значення набуває спорудження гідростанції на порожистій частині Південного Бугу на 40.000 квт. Опрацювання технічного проекту цієї станції уже закінчується, і вона дасть енергетичну базу для розвитку сільського господарства та промисловості Першомайського й Бузького районів.

До числа промислових центрів Лівобережжя, де в 1932 р. треба посилити енергетичне господарство, належать Суми й Полтава. В Сумах 1930 року збудовано теплоелектроцентральною на рафінадному заводі потужністю на 2.000 квт., що має забезпечити електроенергією м. Суми і його промисловість. В зв'язку з вирішенням ВРНГ СРСР про реконструкцію та розвиток Сумського машинобудівельного заводу ім. Фрунає, через що тут має бути велика потреба в електроенергії та парі, теплоелектроцентральною рафінадного заводу треба розширити, при чому в 1932 р. тут має бути встановлена теплофікаційна турбіна на 4.000 квт.

У Полтаві працює міська станція на 4.000 квт., що потребує поширення. Дальший розвиток Полтавської станції передбачає установлення теплофікаційної турбіни на 4.000 квт.

Лівобережжя й Правобережжя Полісся багате на торфові ресурси, отже на цих ресурсах і треба будувати енергетичну базу цієї частини України. Побудований тут за останні роки ряд дизельних електростанцій — в Ромні, Конотопі, Чернігові, Коростені, Білій Церкві, Черкасах і інш. — не можуть задовольнити дедалі все більшу потребу в електроенергії своїх районів. Крім того, на ці станції потрібне довізне паливо. Якщо в 1932 р. в окремих випадках, зважаючи на невідкладну потребу в електроенергії, і доводиться погоджуватись на посилення дизельних станцій, то в усякому разі 1932 р. мусить дати перехід в напрямі розвитку енергетичного господарства в районах Лівобережного й Правобережного Полісся. Український науково-дослідний інститут торфової промисловості має достатні матеріали, щоб спроектувати в ряді районів Правобережжя й Лівобережжя потужні торфові електростанції, от як приміром:

Замглай у Чернігівському районі, Ірдинь у Черкаському, Тітчині у Глухівському, а також у Роменському, Ніжинському, Київському, Коростенському й інших районах. З другого боку, Інститут променергетики має вичерпні дані в справі спалювання торфу, особливо фрезерного торфу. Треба констатувати, що місцеві господарські організації, не вважаючи на ряд вказівок від ВРНГ й інших урядових, не виявляють належної ініціативи у проектуванні торфових електростанцій; для проектування торфових електростанцій треба наперед якнайпильніше вивчити економіку районів і обчислити потребу в електроенергії не тільки для наявних споживачів, але й для нових, що економічно можуть бути ґрунтовані перспективним пляном.

Не меншу вагу для розвитку промисловості й сільського господарства Правобережжя має буре вугілля Звенигородського району, що залягає недалеко Умані, на базі якого можна збудувати великі електростанції.

Матеріали Геолкому стверджують запаси бурого вугілля в цій районі, а дослідчі роботи Інституту променергетики позитивно розв'язують питання про спалювання бурого вугілля.

Не опрацьовано тільки питання про водні умови для збудування в цьому районі потужної електростанції. Це питання треба опрацювати в 1932 р. і вже цього року почати проєктування Звенигородської буровугільної електростанції.

На Правобережжі в 1931 р. почалось будування 2 паротурбінних електростанцій у Вінниці і в Бердичеві — першу на 6.000 квт. і другу на 8.000 квт., обидві потужністю по одній черзі. На Бердичівській станції, що будують на шкірзаводі, будуть поставлені теплофікаційні турбіни і на падино використовуватимуть горючі покиди виробництва азудубини. Надалі Вінницька станція робитиме на торфі.

Потужність електростанцій України в 1932 р. збільшиться на 715.000 квт. 1932 р. має вступити в експлуатацію Дніпрянська гідроцентрально, що своєю потужністю не поступається перед найбільшими станціями Європи й Америки.

Титульний список нових потужностей, установлюваних за пляном 1932 р., такий:

Донбас:

Зутка — турбіна № 3	50.000 квт.
Краматорівка	25.000 "
Макіївський металургійний завод	24.000 "
Ворошилівський металургійний завод	24.000 "
Луганська теплоелектроцентрально	18.000 "

Наддніпрянщина:

Дніпрянська гідроцентрально 6 агрегатів по 62.000 квт., разом	372.000 квт.
Металургійний завод ім. Дзержинського: турбіни № 3 і 4	48.000 "
Криворізький металург. завод	34.000 "
Станції ПРТ на Криворіжжі	24.000 "
Маріуполь: металург. завод Азовсталі	24.000 "
Харків: ТЕЦ ХЕМЗу	30.000 "
Київ: ТЕЦ Півд.-Західн. залізн.	12.000 "
Миколаїв: міська станція	6.000 "
Херсон: міська станція	6.000 "
Кременчук: міська станція	6.000 "
Вінниця: міська станція	6.000 "
Бердичів: станція шкіряного заводу	4.000 "
Суми: ТЕЦ рафінадного заводу	4.000 "
" дизельні станції	8.000 "
	715.000 квт.

В тому числі Дніпрельстан 372.000 квт.

Аналіза електробалансу окремих районів сигналізує про напруженість електробалансу в 1932 р. в ряді районів, особливо в Наддніпрянщині, Донбасі й Харкові.

Потребу в електроенергії Наддніпрянщини треба гаразд ув'язати з строками пуску підприємств Дніпрокомбінату. Є всі підстави думати, що вже на кінець поточного року, втім разі, якщо своєчасно піде Дніпрокомбінат, електроенергії в Наддніпрянщині не вистачатиме. Отже, треба спільним порядком поставити питання про додаткові потужності Наддніпрянщини, зокрема негайно розв'язати питання про строк будування Олександрійської електростанції на бурому вугіллі.

В Донбасі перенесення Зуївської турбіни № 4 на 1933 р. загрожує дефіцитом електроенергії в 1933 р., який доведеться покривати з резервів.

Щодо Харкова, то тут треба вдатися до рішучих заходів, щоб поставити на ЕСХАР'і казани № 4 і 5 не пізніше як в кінці другого кварталу і пустити в експлуатацію ТЕЦ ХЕМЗ'у не пізніше як у IV кварталі поточного року; інакше бо електропостачання м. Харкова не буде забезпечене і харківська промисловість стоятиме під загрозою невиконання виробничих програм.

Крім нової потужності в 690.000 квт., що вводиться в експлуатацію в 1932 р., залишається в будівництві 450.000 квт., що переходять на 1933 р., втім числі: Дніпрянська гідроцентрально — 186.000 квт. (останні 3 агрегати по 62.000 квт.), Зуївка — 100.000 квт. (турбіни № 4 і 5), ТЕЦ ХЕМЗ'у — 30.000 квт. (друга черга), Харківська міська ТЕЦ — 24.000 квт., Словянська ТЕЦ — 72.000 квт. і інші.

Нарешті, в 1933 р. треба закінчити проектування та підготуватися до будівництва нової районної станції в Донбасі, Олександрійської станції на бурому вугіллі, Бузької електроцентрально і ряду торфових електростанцій на Правобережжі та Поліссі*.

Районні станції в 1930 р. становили 22,5% усієї потужності електростанцій на Україні, а в 1932 р. питома вага їх зростає вже до 50%. Навпаки, промислові станції зменшують свою вагу в електробалансі України в 1932 році: 1930 р. їхня потужність становила в загальній 58,5%, а в 1932 р. становить лише 40%.

Ці показники відповідають основній передумові плянкової електрифікації нашого Союзу: розвивати районні електростанції з потужними агрегатами, що давали б можливість наблизити вироблення електроенергії до енергетичних ресурсів та передавати енергію на далеку відстань. Потужність електростанцій на Україні наприкінці 1932 р. має перевищити запроєктування п'ятирічного пляну, а саме: за п'ятирічним пляном намічалось 1932—33 р. мати на Україні 1.300 тис. квт., тим часом в 1932 р. ця потужність буде уже перевищена на 30%; отже, п'ятирічка електрифікації за 4 роки на Україні буде перевиконана.

* Від редакції. Міркування автора щодо електробудівництва в 1933 р. друкується порядком обговорення. Програму електробудівництва на 1933 р. буде вичтено в ході розроблення другої п'ятирічки.

Проблема Великого Дніпра *

Проблема Великого Дніпра є, так би мовити, у стадії ставлення — вона тільки формується на наших очах, відбиваючись у стільки важливе як і складне державне завдання радянського соціалістичного будівництва. Саме поняття „Великого Дніпра“ ще не встановилося цілком твердо. У даний момент можна говорити про подвійний зміст і значення цього поняття. Поперше, у ширшому розумінні „Великий Дніпро“ охоплює, власне кажучи, усі шість виходів Дніпра в таких напрямках: 1) на Данциг (Дніпровсько-Бузький шлях: Прип'ять, Зах. Буг, Висла); 2) на Мемель через Огінський канал (по Прип'яті-Німану); 3) на Ригу через Березинський канал; 4) на Ленінград через сполучення Дніпра з Західною Двиною, а останньої — з Ловаттю, Ільменом-Озером, Волховом - Ладозьким озером та Невою; 5) на Волгу, через сполучення Десни з Окою і 6) на Донбас, привівши у судноплавний стан доплив Дніпра — Самару та доплив її — Вовчу.

У вузькому транспортно-економічному розумінні „Великий Дніпро“ уявляємо як судівний водний шлях „Херсон — Ленінград“, — шлях, що лучить Чорне море з Балтійським, а також шлях Донбас — Ленінград (починаючи з рік Самари та Вовчої). У зв'язку зі змінами західних кордонів Союзу це друге розуміння є актуальніше. Проте, поняття це виникло не випадково, — воно органічно пов'язане з комплексною проблемою Дніпрельстану і виходить з неї як її природний висновок.

Великий Дніпро — це логічно й економічно неминучий наслідок Дніпрельстану, його природне продовження та завершення.

Скрізний водний шлях по Дніпру, що його відкривають 1932 р. у зв'язку з Дніпрельстаном, з логічною неминучістю, як ми вже говорили, висуває і настійно ставить перед пролетарською громадськістю нашу дуже важливу і невідкладну історичну проблему, зв'язану з новим злученням Чорного й Балтійського морів за допомогою Дніпра. Цей великий наскрізний Чорноморсько-балтійський водний шлях буде природним продовженням скрізного Дніпровського шляху, що його відкривають разом із шлюзами на Дніпрі, і піде в напрямі злучення його з Західною Двиною через ріки Оршицю та Лучесу, а потім з Ловаттю через один з допливів Західної Двини, наприклад Лужесеньки — далі з Озером-Ільменем, рікою Волховом, озером Ладозьким і, нарешті, з Фінською затокою (Ленінградом). Перспективи, що відкриваються цим грандіозним водним шляхом перед СРСР, такі великі і мають таке величезне громадсько-політичне та економічне значення для нашої країни, в процесі нечуваного її соціалістичного будівництва, що заслуговують на невідкладне та найпильніше вивчення їх.

* * *

Перед країною стоїть, власне, проблема *нового злучення* того, що ще на світанку її історії було злучене досить міцними торговельно-економічними зв'язками і тільки потім роз'єдналося. Як відомо, Дніпро ще

* Від редакції: Редакція друкує статтю т. Божка порядком обговорення з такими застереженнями: поперше, в статті мало розроблено проблему зв'язку Донбасу з Дніпром (р. р. Самара—Вовча); подруге, автор зовсім не торкається найближчих перспектив розвитку пароплавства на Дніпрі після шлюзування.

Цим питанням будуть присвячені в журналі окремі статті.

за глибокої старовини був великим світовим шляхом „з Варяг у Греки“, що служив головною господарською артерією, стовбовим шляхом для скрізного руху товару і військових загонів між Балтійським і Чорним морями: верхів'ями своїми Дніпро близько підходить до Західньої Двини і басейна Ільменя - Озера, тобто, до двох важливіших шляхів у Балтійське море, а гирлом з'єднує центральну холмовину з північними берегами Чорного моря; допливи Дніпра, як під'їзні шляхи магістральної путі, наближають Наддніпрянщину, з одного боку, до Карпатських басейнів Дністра й Висли, а з другого — до басейнів Волги й Дону, тобто до морів Каспійського та Овіського.

Гіпсометрична карта Тілло показує, що саме по течії ріки Лужесеньки є рельєф місцевості, що знижується. Стародавні „волоки“ проходили саме так у напрямі Лужесеньки, Західньої Двини, Оршиці та Дніпра, як і в напрямі Західньої Двини — Ули. Ще й тепер по деяких місцях збереглися сліди цього минулого, наприклад, на озері „Тюсто“, де є невеликий острів „Городище“, повз який проходили стародавні судна, що користувалися „волоком“. Археологічні дані, стародавньо-руські літописи та інші джерела показують на існування тут шляху. Найстаровинніші водні шляхи в межах теперішньої західньої області вазначено такі: 1) Дніпро — Вазуза — Волга; 2) Західня Двина — Каспля — Дніпро — Вязьма — Москва; 3) Снежать (доплив Десни) — Россата (доплив Жіздри); 4) Десна — Болва — Жіздра; 5) Волга — Селіжарівка — озеро Селігар і далі в межах нинішньої Ленінградської області на р. Явоні — Голу — Озеро, Ільмень (Семенов. — „Россия“, т. III, стор. 207, 310 — 311, т. II, стор. 267).

Озерно-річна мережа Західньої області розташована так, що верхів'я і допливи Дніпра, Західньої Двини та Волги близько сходяться між собою. Наприклад, вододільча лінія Дніпра й Волги (власне Вазузи) підходить до річища Дніпра майже на 1 кілометр відстані. Західня Двина правим допливом Усвячей дуже близько підходить до Ловаті і її допливу Комле. Десна своїм допливом Болвою прилягає до лівого допливу Оки — Жіздри та її допливів; відстань між ними від 4 до 12 кілометрів, якщо дивитися на десятиверстовій карті.

От у таких коротеньких водоподілах між озерами і ріками, що пливають у напрямі протилежних морів, ще за глибокої старовини човни перетягалося волоком.

Найбільше значення мав шлях „з Варяг у Греки“ Невою, Ладозьким озером, Волховом, Ільменем, Ловаттю, Усвячами, Західньою Двиною, Каспле і Дніпром до Візантії.

Поминувши велику та цікаву історію питання про сполучення Чорного і Балтійського моря, зупинімося на центральних моментах нашої теми.

* * *

Величезне розгорнене віяло водних джерел, що перетинають уздовж і впоперек магістралі величезну територію трьох радянських республік (РСФСР, БСРР та УСРР) та особливо наповнюючи площу БСРР, звертає на себе увагу під час розв'язання нашої проблеми, насамперед, звісно, з транспортного погляду, з боку способів і засобів, що забезпечують найкращий перевозний зв'язок і сполучення двох морів. Однак, транспортну проблему в умовах радянського будівництва взагалі і проєктованого Велико-Дніпровського — особливо, можна доцільно розв'язати тільки комплексним порядком, у розумінні одночасного комбінованого ставлення низки інших, зв'язаних з транспортною проблемою, питань розвитку радянського народного господарства, а саме; енергетичних, меліоративних, промислових та сільськогосподарських.

Соціально-економічна функція транспорту як важливішого, за словами К. Маркса, „продовження виробничого процесу“, робиться розумною і плідною тільки тоді, коли одночасно використати природні можливості — багатства не тільки річок, що є носіями великої кількості енергії, але й навколишніх географічних районів.

В умовах радянського плянового господарства вся рація та зміст роботи транспорту в напрямі, що зв'язує два великих моря, визначається виявленням тих кінетичних і потенціальних можливостей, що заховані у надрах зазначених річних басейнів. Саме реалізація цих можливостей і дасть ту конкретну роботу транспортові, визначить розміри його вантажообігу, перепускную спроможність накреслюваних водних шляхів, саму мережу їх, нарешті, обсяг потрібних капіталовкладень у транспортне господарство.

Щодо цього ми маємо великий і повчальний прецедент у вигляді Дніпрелестану, що розв'язує водночас із транспортним завданням (утворення через греблі одного скрізного водного шляху по Дніпру) проблеми енергетичну, промислову та сільськогосподарську і накреслює наперед шляхи дальшого будівництва, на підставі якого вже висувається конкретно проект злучення рік Самари і Вовчої, що має на меті утворити шлях з Донецького басейну на Дніпро і обслуговувати промисловість та меліорацію. Проблема ж цього порядку є розроблювані проблеми „Ангарстрою“, „Бугесу“, „Свірстрою“ тощо.

Розробка генерального пляну реконструкції водного транспорту, що її виконував Наркомвод, також має відбиток комплексної постанови і розв'язання проблеми. На цій же позиції стоїть також Укрдержплан при обміркуванні питання про розміри і характер дальшого капітального будівництва на Дніпрі. Не випадкова є одна з постанов нещодавньої наради при Укрдержплані (з 28 червня 1931 р.), яка каже: „Визнати, що правильне розв'язання питань, зв'язаних з проблемою Дніпра, можна забезпечити тільки в тому разі, коли Дніпро будемо розглядати не тільки як шлях сполучення, але й як енергетичний та індустриально-меліоративний фактор розвитку народного господарства країни“.

Цілком зрозуміло, що в цьому ж напрямі повинно йти також здійснення проблеми великого Дніпра.

* * *

Доцільність транспортного використання великого Дніпра продиктована, передусім, природними геологічними умовами басейнів рік, що входять до системи великої магістралі.

Розглядаючи у найзагальніших рисах ці умови стосовно до басейну Західної Двини, доводиться передусім відзначити залягання в районі ріки Аржати, що впливає в р. Межу на 96-му кілометрі, величезних торфових масивів, так званих Жарковсько-Світських мохів; дослідження показали, що такий торф не тільки придатний для сільськогосподарських потреб, але й має досить теплотворної здатності — до 3500 калорій, і що в цьому районі можна організувати сільськогосподарський комбінат і спорудити потужну електростанцію. Крім цього, у верхів'ях самої Двини є поклади гірських вапняків. Взагалі тут по течії Двини переважають мінеральні породи — доломіти, мергелі, вапняки, піковики, вивіз яких викликається форсованим будівництвом країни. Ще багатший в цьому відношенні басейн Дніпра і Буга, що охоплює близько 75 допливів, придатних для транспортного використання цілковито або частково.

Зокрема, в межах України у границях колишньої Глухівської округи, а так само коло Новгород-Севірської є поклади білої крейди, яка служить як головна сировинна база для цементного виробництва УСРР.

Вище Новгород-Сіверського, в районі села Роговки, знайдено другу відміну крейди — глауконітову крейду блакитно-білого і сірувато-білого кольору, а коло Родичева — крейдианй мергель, що містить у собі близько 22% вуглекислого вапна.

В межах річища Дніпра, в районі Вишгороду, є родовища бурого вугілля. В районі Кременчука (пристань Табурище) значні кам'яні кар'єри; у районі Нікополю (у віднозі Н. Дніпра — Бугай) є будівельний камінь. Крім цього, де район родовища манганової руди, перевоження якої на експорт, а також і для заводів, розташованих на Дніпрі (Дніпропетровське — Кам'янське), є найдоцільніше все таки водою — Дніпром.

Нарешті, треба мати на увазі Донецьке мінеральне паливо, водне перевоження якого можливим буде тільки, коли привести в судоплавний стан та сполучити р. Самару і Вовчу, що зв'язують Донбас з Дніпром.

Нарешті, треба згадати про багаті поклади руд над р. Інгульці та його припливами — Саксагани та Жовтою. Тут часто зустрічається виходи гранітів і гвайсів; є також по окремих місцях кварцити, кристалічні лупки. Те саме треба сказати і про район Південного Бугу, де під верхніми ґрунтами залягає граніт. За орієнтовними підрахунками, у жовтні 1930 р. пристава руди водою до Херсону при глибині півтора метра коштувала б дешевше, ніж перевоження залізницею з Кривого Рогу до Нікополю. Крім цього, в районі Нової Одеси трапляються мергелі.

Детальне геологічне дослідження району Дніпрельстану, без сумніву, дасть, крім певних покладів мангану, каоліну, вапняків тощо, ще нові породи невідомих раніше копальних багатств, як наприклад, відкритих Геологічним комітетом літком 1927 р. великих покладів залізної руди на Мелітопільщині. Ці багатства при дешевій енергії можуть породити виникнення нових заводів і фабрик, наприклад порцелянових, високовольтих ізоляторів, кавстичної соди, кальцій-карбіді і ціян-аміду тощо, чого не можна зараз повністю навіть передбачити.

Взагалі кажучи, якщо весь басейн рік, що входять до системи великої водної магістралі Херсон-Ленінград, переповнений величезними масами корисних копалин, то виключно багатий у цьому відношенні басейн Дніпра з його особливо неосяжними паливними ресурсами, що залягають так уздовж верхньої його течії (торф), як і середньої, де допливи Дніпра, Самара і Вовча, підходять щільно до Донбасу (кам'яне вугілля). З народньо-господарського та зокрема з транспортного погляду звертає на себе увагу поруч величезних покладів кам'яного вугілля, наявність величезних *торфових* масивів, розташованих, головним чином, поблизу рік. Їх багато не тільки на території БСРР, але є досить і в межах УСРР, зокрема близько Херсону у долині ріки Ірпеня, Остра, у районі пристані Кладьовка і Макошін. А нижче по Дніпру торфові масиви залягають уздовж ріки Трубежа і в долині рік Росі та Тясмина. Ці масиви мають величезне значення не тільки з енергетичного погляду, як паливний матеріал, але і з меліоративного, оскільки вони, через свої хемічні властивості, служать чудовим матеріалом для угноєння ґрунту.

Але торф, як відомо, можна не тільки утилізувати як паливо і для сільськогосподарських потреб, але й також для промислової мети. Це вже враховано також, наприклад, в БСРР, де побудовано і пущено в роботу, а також запроектовано ряд електростанцій.

* * *

У зв'язку з Дніпрельстаном, після відкриття шлюзів і реконструкції Дніпропетровського річного транспорту, значно розшириться район тягіння вантажів до Дніпра, і величезна частина їх, особливо хлібних вантажів, перейде з залізниці на воду, прямуючи через вихідні пункти—

Черкаси, Кременчук і Дніпропетровське, в напрямку Херсону, замість залізничного напрямку на Миколаїв та Одесу, що зараз має перевагу. Ліс, хліб, кам'яне вугілля, мінерально-будівельні матеріали, хемікати, торф, металъ тощо, — все це без сумніву стимулює бурхливе зростання вантажообігу по проєктованій річній магістралі на величезних просторах трьох великих республік.

Розвиток цього вантажообігу йтиме по лінії поживавленого міжрайонного обміну: лісовий район постачає Лісостеповій і степовій смугу ліс і продукцію лісообробної промисловости, Лісостеп дає лісовому району хліб, цукор та інші вантажі; нарешті, Степ перекидає в обидва інші райони кам'яне вугілля, сіль, металъ, частково хліб (БСРР) та інші продукти.

Крім цього, транзитним порядком по Дніпру простуватимуть масові вантажі з західної області, північно-західних районів униз, на південь, і з Чорноморської смуги—вгору, на північ, при цьому в самому складі вантажообігу будуть якісні зміни у зв'язку з індустріалізацією країни: на магістралі Великого Дніпра появляться нові масові вантажі — кам'яне вугілля, руда, мінерально-будівельні матеріали тощо, які поступово витискуватимуть віковічні вантажі Дніпра — хліб і ліс.

Вивчаючи перспективи розвитку вантажевих потоків по великій водній магістралі, треба, нарешті, мати на увазі сприятливу для цього розвитку *побудову нової схеми залізничних тарифів*. Наприклад, наслідком побудови залізничного тарифу на хліб за собівартістю, диференціювання хлібного тарифу гостро змінилося. Замість чинних раніше високих ставок на коротких відстанях і знижених на дальших, нова схема дає значно менше диференціювання коштом значного зниження на коротких відстанях і підвищення на дальших (більше 1750 км.). Отже, на далекі відстані хліб вигідніше буде відправляти водою.

* * *

Після шлязування окремих діляниць Великого Дніпровського шляху повстає на весь зріст *енергетична проблема використання*.

Вже й зараз використовуються перспективи потужного розвитку ряду електростанцій. Перший енергетичний з'їзд, який відбувся нещодавно, визнав за конче потрібне розгорнути у найближчий час будівництво потужних електростанцій, які в основному повинні базуватися на місцевім паливі — торфі (враховані запаси якого в одній тільки західній області визначено до 2 млрд. тонн повітряно-сухого торфу), а також і на місцевих запасах бурого вугілля.

Потреба на потужність електростанцій одної тільки західної області до 1943 р. виявляється на 1688 тис. кіловат, з яких 850 тис. кіловат — на транспорт і 113 на комунальні потреби. Електрифікація західної області повинна йти по лінії будівництва високовольтної мережі, живленої в основному рядом великих „ГРЕС“, побудованих поблизу місць видобутку торфу.

Особливо розвинеться будівництво електростанцій в БСРР в зв'язку з гігантськими темпами її промислового розвитку і з перетворенням її на країну індустріально-колгоспну. На базі кобеляцьких торфових масивів виросте Гомельська електростанція із встановленою потужністю на кінець 1933 р. — 72 тис. кіловат. Потужність електростанції у Пропойському складатиме 96 тис. кіловат, у Бобруйському — 12 тис. кіловат, Гашніківська — 48 тис. кіловат, Греско-Слудська — 12 тис. кіловат. Крім того, буде розширено до 10 тис. кіловат Могилівську центральну станцію, яка забезпечить електроенергією молоду царину промисловости — виробництво будівельних матеріалів. Далі Вишовська

дасть — 12 тис. кіловат, Північно-Білоруська — на базі Абольських боліт дасть — 24 тис. кіловат та інші гіганти соціалістичної енергії, які виникнуть з боліт БСРР.

Розташовані коло водних шляхів, електростанції і заводи дозначної міри визначають і той напрямок, в якому буде пересуватися продукція цих заводів, оскільки ріки є не тільки джерело електроенергії, але й шляхи сполучення, що відповідно буде враховано під час проектування розгортання мережі агрокомбінатів.

* * *

Для комплексного ставлення транспортно-енергетичної проблеми в басейні Великого Дніпра є характерне, саме, одночасне використання побудови гідроустанов і щоб одержувати електричну енергію, і для потреб електрифікації транспорту, сільського господарства, промисловості і для меліоративних цілей. Система гребель, з висотою напору, що є достатній для гідроенергетичного використання, розв'язує комплексно-енергетичні, і транспортні, і іригаційні завдання, зроджуючи тим найбільший народньо-господарський ефект. Виникнення в басейні Великого Дніпра потужних гідроустанов, при наявності дешевої електроенергії і сприятливих сировинних і транспортних показників, спричиняється до створення великих пром.-енерго-комбінатів, теплоелектроцентралі яких, доповнюючи гідро-енергію, дадуть десятки мільйонів кіловат-годин комбінованої енергії. Транспорт є при цьому не тільки споживач електроенергії, але й провідник електроструму. Електропроводи електрифікованого транспорту передаватимуть енергію від енергетичних центрів до промислових і сільськогосподарських районів, виконуючи комплексну роботу живлення магістральних ліній і силових установ. У цьому відношенні електрифікація транспорту, зв'язана з величезною економією палива, внесе посутні зміни до системи використання енерго-ресурсів, зокрема гідро-енергоресурсів басейну Великого Дніпра, не потребуючи при цьому побудови спеціальних електростанцій, а використовуючи потужні районні станції, що обслуговують водночас і промисловість, і транспорт, і сільське господарство. Може бути, саме, електрифікований транспорт буде провідною ланкою в ланцюгу інтенсивного розвитку всього народнього господарства: перекидаючи величезні кількості енергії з одних районів басейну в інші, скорочуючи перевоження масових вантажів і тим самим раціоналізуючи їх, розвиваючи мережу ліній передач електрифікованого транспорту — буде потужною артерією живлення енергією електрифікованих галузей промисловості і сільського господарства. Пригадаймо ту виключну увагу, що її віддавав цьому питанню В. І. Ленін у своїх листах до ближчих його співробітників, настоюючи на ґрунтовнім зрушенні і повороті в зазначеній царині. Характерно, що робота плугів Пфавлера найбільше цікавила т. Леніна в зв'язку з питанням про виробку пшаву ГОЕЛРО.

Зважаючи на те, що найбільшим споживачем електроенергії в басейні Великого Дніпра буде електрифікований транспорт, (вже з початку третьої п'ятирічки), а також сільське господарство в районі 30-тиверстової смуги ліній далекого передавання і в районах електропередавання для підняття зрошувальної води, треба завчасно висвітлити науково-дослідною роботою такі проблеми, як проблема шляхів, способів і напрямку електрифікації магістральних ліній, так існуючих, як і проєктованих — уздовж великої магістралі „Великого Дніпра, проблема електрифікації сільського господарства і промисловості в районах електрифікованих залізничних ліній уздовж тої ж магістралі і взагалі проблема комплексного використання гідро-енергетичних ресурсів „Великого Дніпра“. Досить сказати, що за останньою оцінкою запасів гідроенергії одного тільки Дніпра, що її зробив

академік Е. Опоков при пересічно низькому рівні і витрачання ріки, навіть не враховуючи запасів гідро-енергії рік усього басейну Дніпра, ці запаси досягають цифри 824000 мех. кон.: Дніпро від джерел до впаду Сожі — 35670 мех. кон., від гирла Сожі до Києва 70260 мех. кон., від Києва до Каменського — 32290, на порогах — 321450, нижче порогів — 94330 мех. кон. Для головних рік басейну Дніпра запаси гідро-енергії оцінюються так: Прип'ять нижче гирла Горині — 43220 мех. кон., Десна — 50000 мех. кон., Сож — 25000 мех. кон., Березина — 14700 мех. кон., Соєм (доплив Десни) — 1300, Псьол — 9000, Тетерів — 7200, Південний Случ (доплив Горині) — 6200, Ворскла — 5800, Штич (доплив Прип'яті) — 5500, Рось — 5500, Самара — 4500, Уж — 3300, Півн. Случ — (доплив Прип'яті) — 3000, Свислоч (доплив Березини) — 3000, Уборть — 2600.

В районі Києва, нижче гирла Десни, можна говорити про гідроелектроенергетику з напором до 3,5 м. і потужність при пересічно низькому рівні — 22300 мех. коней, вище гирла Десни, — потужністю 16830 мех. коней (при цьому ж напорі), в обох випадках з греблею на піскових намулах ріки. У районі Кобиляцького порогу вище Орші можна говорити про гідроелектроенергетику з напором до 15 м і пересічно-низькою межінною потужністю усього 5270 мех. кон., а за потрібного збільшення її паровим резервом — із встановленою потужністю усього 16000 мех. кон. У долині річкових басейнах невеличких рік з широкими заболоченими заплавами (Сула, Снова, Остер, Трубеж, Супой, Тетерів і Уборть) є часто значні запаси теплової енергії у вигляді торфу. Підраховано, що запасів паливної енергії тут досить, щоб одержати енергію на 1.500 тис. мех. кон. протягом 100 років. Як перший приблизний перелік ГРЕС в УСРР і БСРР, що їх гадали збудувати вздовж магістралі від Херсон — Ленінград, можна навести такий список: 1) Херсон — на мазуті 96000 кіловат; 2) Каховка — гідроелектростанція — 60000 кіловат; 3) Нікопіль — гідро — 60000 кіловат; 4) Дніпровська — гідро — 558000 кіловат; 5) Запоріжжя — на кам'яному вугіллі — 35000 кіловат; 6) Дніпропетровське — на кам'яному вугіллі — 70000 кіловат; 7) Кам'янська — на кам'янім вугіллі — 150000 кіловат; 8) Олександрійська — на кам'янім вугіллі — 400000 кіловат; 9) Кременчуцька — на бурому вугіллі — 48000 кіловат; 10) Черкаська — на торфі — 72000, 11) Ржищівська — гідро — 20000; 12) Київська — на торфі — 58000 кіловат; 13) Трубеж-Трубай — на торфі — 72000 кіловат; 14) Замглайська — на торфі — 72000 кіловат; 15) Гомельська — на торфі — 73000 кіловат; 16) Пропойська — на торфі — 46000 кіловат; 17) Греська-Случька — на торфі — 12000 кіловат; 18) Могилівська — т. е. ц. — 16000 кіловат; 19) Вишівська — на торфі — 12000 кіловат; 20) Північно-Білоруська — на торфі — 24000 мех. кон.

Немає жодного сумніву, що використання величезних гідро-енергетичних ресурсів і гідроустанов у басейні В. Дніпра матиме величезну роль при комплексному розв'язанні транспортно-енергетичної проблеми, особливо на Україні, в зв'язку з накресленим планом електрифікації транспорту, сільського господарства і промисловості.

* * *

Переходимо до розгляду перспективи перевезувань важливіших вантажів по великій магістралі.

Шлякування Дніпра відкриє можливість перекидання по всьому скрізному водному шляху і сировини, і продукції далеко за межі території виробництва. До складу великого Дніпровського вантажообігу, природно, ввійдуть, з одного боку, ці промислові товари, що їх виробляють в узбережних промислових районах, а з другого — сировина і паливо, що потрібні узбережним промисловим підприємствам. З погляду

Дніпровського транспорту набуває особливого інтересу довізна сировина й паливо, що на них працює промисловість заводів, розташованих близько води. Чавун і залізо для промисловости, розташованої у верхніх ділянках басейну Дніпра, Десни та інших рік, можна з успіхом приставляти туди з Дніпровських заводів, тим більше, що райони їх здебільшого мають свої під'їзні шляхи. Те саме можна сказати і про перевозування уверх Дніпром і Десною *цукру, нафти, марганцевої руди* та інших вантажів. Зупинимось конкретно на розгляді напрямку важливіших вантажів.

Кажучи передусім про *паливні перевозування*, треба зазначити, що вони довгий час матимуть велике значення для Ленінградської області і накреслений розмір їх ледве чи буде зменшуватися, оскільки промисловість цієї області швидко зростає, так само, як і збільшуються також її потреби на довізне паливо. Паливний баланс Ленінградської області відділу Держплану, становитиме 16398 тис. тонн, перебільшивши у такий спосіб баланс 1928-29 року майже удвоє.

Загальна потреба Ленінградської області на Донецьке паливо до 1937 р. орієнтовно буде на 6019 тис. тонн.

Із Донбасу через Самару—Вовчу передбачено до 1937 року вивозу близько 3,5 млн. тонн. Перевозування кам'яного вугілля з Донбасу до Ленінграду, на відстані понад 1700 км., як відомо, значно здорожує вартість вугілля. Останнім часом роблять ряд науково-дослідчих спроб підрахувати собівартість перевозування кам'яного вугілля, щоб уточнити її.

Щоб зменшити собівартість перевозування донецького вугілля, вважали навіть за доцільне мішане залізнично-водне транспортування великим каботажем навколо Європи, з умовою однак, що не можна буде здійснити проекту спорудження понадмагістралі Донбас—Москва.

Насправді, ні пряме, ні мішане сполучення у різних напрямках не дає само собою помітних наслідків зменшення собівартости цікавого для нас перевозування кам'яного вугілля для ленінградської промисловости, що виробляє продукцію цієї високої якости. У цьому відношенні найдоцільнішими з народньо-господарського погляду треба визнати сполучення скрізним водним шляхом, починаючи з допливів Дніпра—Вовчої та Самари, що підходять до Донбасу, і кінчаючи Невою. За орієнтовними підрахунками перевозування однієї тонни донецького кам'яного вугілля по цій магістралі (Вовча—Самара—Дніпро—Лучесо—Оршицьке сполучення—Західня Двина—Усвяты—Ловать—Ільменське озеро—Волхов—Приладозький канал і Нева), загальним простором близько 2065 кілометрів коштуватиме щось 7 крб., а за великого вантажообігу—близько 6 крб.

Крім кам'яного вугілля, велику потребу відчуває Ленінградська область також на *нафту*, особливо в зв'язку з поширенням тракторів, які працюватимуть у районах тяжіння до великої Дніпровської магістралі. Паливний відділ Держплану визначає цю потребу для 1931 року в 526000 тонн, а для 1937 року—до 1000 тис. тонн. Джерелом нафтових перевозувань буде нафтопровід у напрямку Грозний—Україна, який простягнеться не тільки до станції Микитівка в Донбасі, як спочатку накреслено, але й до самого Дніпра, для того, щоб основна маса нафти надходила на Дніпро, десь у Дніпропетровському, Кременчуці або у якомусь іншому місці, повище за течією ріки. У зв'язку з цим, розмір перевозів, звісно, ще буде уточнюватися.

Щодо *металів*, то немає жодного сумніву, що постачання його Ленінградській промисловості за рахунок продукції південної металургії по проєктованій великій водній магістралі матиме значне місце. Треба сказати, і досі Україна брала велику участь у постачанні Ленінградській області металів. Саме 1926 р. з 255000 тонн, що їх одержала Ленін-

градська область, 133000 надіслала Україна, а 63000 — Урал. 1928-29 р. з 315000 тонн — одержано з України — 158000 тонн, а з Уралу — 87000 тонн (дані взяті із книжки „Межрайонный грузооборот“, вид. ЦСУ СРСР).

Те саме треба сказати про харчові продукти, що пройдуть низьку вверх: перевоження їх одним скрізним водним шляхом коштуватиме значно дешевше, ніж залізницею, або залізнично-водним шляхом.

Щодо хліба, то цікаво, що на 1920 тис. тонн, що їх одержала 1926 р. Ленінградська область, Україна прислала 223000 тонн, тоді як, наприклад, Башкірська республіка — всього 23000 тонн, Казакстан — 118000 тонн, Північний Кавказ — 90000 тонн.

Доцільна з тих же міркувань також пристава соли, що її накреслено до 1937 року спрямувати до Ленінградської області з „солевих заводів“ Донбасу в розмірі до 30000 тонн.

Значне місце у вантажообігові Великого Дніпра посідатимуть також фосфоритні поклади, розташовані на межі Мелітопольського району, БСРР і Рославльського району Західної області РСФРР в районі Бахте-рівка — Грязі і які дають БСРР чудове фосфоритне добриво. Досить велике родовище фосфоритів є також в долині Десни, на її правому березі, біля сіл Розльоти і Буженки. Завод розмолу фосфоритів у селі Розльоти переробляє останнім часом близько 20000 тонн. Через те, що суперфосфат широко вживають у буряківницьких колгоспах і радгоспах, що лежать по середній течії Дніпра, то у зв'язку з завершенням суцільної колективізації та інтенсифікації сільського господарства, треба сподіватися великих перевоженів фосфориту по водних шляхах Дніпровського басейну.

Звертає на себе увагу також родовище у північному районі Західної Двини в межах БСРР так званого сапропелія, що залягає шаром на 2—3 метри на просторі 120 тисяч га. Це особливий тип вугілля, який має цілком особливі властивості: дистиляція цього вугілля дає усі аналогії нафти, використання якої часто вигідніше від закавказької. Із сапропелій гадають добути відповідні олії і розвозити по водних шляхах Західної Двини.

Не абияке значення у вантажообігові великого Дніпра матимуть зворотні перевоження — зверху донизу по магістралі. Тут передусім треба зазначити перспективу перевоження апатитів з Мурманського району для потреб заводів Донбасу; розмір цього перевоження визначено орієнтовно до 1937 року в розмірі 1 млн. тонн. Знову такі перевоження цього вантажу скрізним водним шляхом коштуватиме значно дешевше, ніж залізницею. Цікаво відзначити, що відповідними розрахунками встановлено значно більшу з народньо-господарського погляду вигоду перевоження хибінських апатитів до району Дніпровського комбінату і Запоріжжя великим каботажем через Мурманськ-Херсон, ніж прямим залізничним сполученням. Оскільки ж останнє є дороге!

Враховуючи перспективи великого розвитку тукової промисловості на Україні, довіз апатитів великим Дніпром до Донбасу повинен набрати великих розмірів. Вже для початку другої п'ятирічки їх визначено на 500 тис. тонн. Загальний запас руди хибінських апатито-нефелінових родовищ за незакінченими ще дослідженнями становить близько 500 млн. тонн. Апатит має у сирому вигляді до 31% P_2O_5 , будучи, таким чином, дуже багатою породою, внесення якої до ґрунту дуже сприятиме родючості рослин. За накресленнями Всехемпрому на 1932 рік і за проектами місцевих органів накреслено таку мережу заводів на 1938 рік у зв'язку з проектом нового географічного розташування фосфоро-тукової промисловості по європейській частині СРСР: Ленінградський завод, Рибінський, Вологодський, Чебоксарський, Чоронореченський, Саратовський, Брянський, Київський, Харківський, Вінницький, Костянтинівський,

Крапоткінський, Одеський, Гандженський, Воскресенський, Вятський і Пермський. Як бачимо, з цього списку значну частину заводів намічено уздовж водних шляхів і зокрема — Дніпровського басейну.

У центрі бавовняного району і Закавказзі (умовно у Ганджі) і сірчано-кислої сировини (іскришу), розміститься основний завод, а цим утворена буде передумова до зниження виробничої собівартості продукції. При цьому гадають, що заводи Одеський та у Ганджі треба буде постачати великим каботажом через Мурманське. Однак, це передбачення зроблено докищо, не врахувавши можливості перевоження апатитів по проєктованих магістралях Біломорсько-Балтійській і Велико-Дніпровській: єдиний наскрізний водний перевіз від Кандалякші до Херсону, ясна річ, коштуватиме в декілька разів дешевше від кругового шляху навколо Європи, а тим більше — залізничного. Проте, дані про собівартість доставки однієї тонни сірчаного іскришу до різних пунктів із різних родовищ говорять про те, що заводи Київський і Харківський і всі розташовані на південь від них, тяжитимуть до закавказької сировини. З усіх цих заводів водним шляхом, як передбачається, користуватимуться ті, що мають зв'язок з Пермою.

За даними Всехемпрому, фльотацийний концентрат УСРР для 1933 р. становитиме 150000 тонн, а для 1937 р. — 435000 тонн, концентрат вибіркового дроблення УСРР 240000 тонн — для обидвох зазначених термінів. Рядова руда — 360000 тонн, суперфосфат — 350000 тонн.

Перевозування фльотадії, за даними цього часу, коли перевозити водним транспортом, вимагатимуть особливих пристроїв, щоб уникнути доступу вологості і, крім цього, наявності тари, а це утруднює перевоження цього продукту на воднім транспорті. Багату руду і рядову можна було б перевозувати морем або річкою, треба тільки передбачити механічне устаткування портів і приставів, щоб здешевити вантажно-вивантажні роботи. У сучасний момент саме ці витрати є фактор, що робить невідгінним довіз водою до річних і навіть морських пунктів.

Відходи (фльотацийні хвости) та оксид алюмінію примірно в розмірах 1933 року — 500000 тонн, а 1937 року — 1900 тис. тонн, підуть від станції Хібіни на південь, в тому числі для нефелювання ґрунтів — 600 тис. тонн, шкіряної промисловості — 50000 тонн, текстильної — 100000 тонн, скляної — 600000 тонн і цементної — 400000 тонн.

Треба ще відзначити, що алюмінієвий завод Запорізького комбінату потребуватиме до 200000 тонн *бокситів* з Тихвінського району і що знову таки перевоження й цього вантажу в усіх відносинах здається за найдодільніше скрізним водним шляхом. Не кажучи вже про експортно-імпорتنі вантажі, перевоження яких в обидвох напрямках по великій магістралі досягне значних розмірів, особливо в зв'язку з неможливістю запливу морських суден безпосередньо в порти, найближче до центральних районів СРСР (наприклад Запоріжжя).

Загальний розмір вантажособігу в напрямку Ленінграду, за орієнтовними підрахунками, визначається кількістю близько 10 млн. тонн, а в зворотньому напрямку — близько 3 млн. тонн. З цього вже одного можна судити про величезне значення роботи, що випадає на долю Великого Дніпра.

Увага Радянського Уряду, як відомо, спрямована на плянове розв'язання проблеми співробітництва між залізничним і водним транспортом. У цьому відношенні скрізний водний шлях Херсон-Ленінград є чудовий засіб пляномірного розподілу роботи транспорту між різними його видами. Цьому допомагатиме: *менша собівартість* перевоження водним шляхом, яка, наприклад, 1930 року була за даними бригади реконструкції водного транспорту — 0,6 коп. з тонно-кілометра на річковім транспорті і 0,47 коп. на морським, тоді як залізницею собі-

вартість перевоження досягала розміру 1,1 коп. за тонно-кілометр; більша ефективність основного капіталу в річковій транспорті (37 коп. на 1 крб. основного капіталу, за собівартості у два рази меншої, ніж на залізниці, тоді, як на 1 крб. основного капіталу у залізничному транспорті припадає 12 коп.); менша потреба на метал водного транспорту, порівнюючи з залізничним (на 1 кілометр залізничного шляху припадає 120 тонн металу, а водного — 10 тонн, до того ж на водній транспорті при суднобудуванні практикують і мають на увазі широкі заміну металу деревом) і, нарешті, менше витрачання палива, яке становить 0,232 тонни на 10 тис. тонно-кілометрів, тоді як на залізниці це витрачання становить 0,475 тонн, тобто вдвоє більше.

Притягнення вантажів із залізниці на воду, в зв'язку з переважністю залізничного транспорту, накреслено також пляном реконструкції, що передбачає дальше збільшення питомої ваги водних перевозів у вантажообігові країни. Саме, 1933 року накреслено довести розмір участі водного транспорту в усіх перевоженнях до 42% (проти 28,7% 1930 р.). За постановою РПО усі вантажі, які можуть іти водними шляхами, не можна передавати на залізницю.

Величезну роль у розвитку водних перевожень відіграватимуть накреслені пляном реконструкції нові сполучення в системі річкового транспорту. Одна тільки реконструкція Мар'їнської системи дасть змогу перетворити водний шлях Північно-західної області з шляху місцевого значення на потужну транзитну магістраль з вантажообігом на 70 млн. тонн (проти 4,4 млн. тонн 1929 р.).

За таких умов колишнього відставання водного транспорту від залізничного вже не буде, — „Великий Дніпро“ підніме питому вагу водного транспорту і забезпечить йому рівноправне з залізничним транспортом становище в загальній системі нашого народного господарства.

Нарешті, не можна не згадати також того значення, що його набуває проведення Велико-Дніпровського водного шляху для розвитку туризму й курортів. Проходячи по широчезній території з мальовничими краєвидами, цей знаменитий шлях притягне, без сумніву, чимало туристів і радянських і чужоземних, якщо, звісно, споруджено буде відповідний рухомий склад, що відповідатиме вимогам потрібного комфорту. Поруч з туризмом збільшиться також курортне значення багатьох місцевостей, що мають усі передумови для розвитку тут курортного життя, але їх слабо використовувано тільки тому, що їх не обслуговується відповідно водним сполученням.

* * *

У короткому нарисі, зрозуміло, не можна дати вичерпної постанови нашої проблеми. Плянний начерк перспектив, що розгортається при розв'язанні такої грандіозної проблеми, як і всякий план, „не може“ — кажучи словами тов. Сталіна на XVI з'їзді партії, — „врахувати всіх тих можливостей, що заховані в надрах нашого ладу, які відкриваються тільки в ході роботи, в ході здійснення плану“... „Остаточний плян розгортається тільки після складання плану, після перевірки на місцях“ в ході здійснення, виправлення і уточнення плану“... Однак це не виключає можливості, хоч за порядком самого загального ставлення питання, накреслити ряд передбачань і організаційних заходів, таких потрібних з самого початку роботи після розв'язання проблеми.

Щоб точно встановити напрямки великого водного шляху і його проведення, треба негайно організувати відповідні систематичні техніко-економічні досліді, використовуючи наявний матеріал проектних робіт передвоєнного часу.

Настійно треба з'ясувати перспективи водних перевоженнь важливіших та, зокрема, хлібних вантажів в розрізі міжрайонного обміну по проєктованій водній магістралі, врахувавши нову схему залізничних тарифів на хліб, що стимулюють хлібне перевоження так на коротких, як і на далеких відстанях. У зв'язку з цим треба вивчити матеріали про спеціалізацію сільського господарства і розвиток тваринництва по всіх трьох республіках, що їх охоплює система Великого Дніпра — УСРР, БСРР та РСФРР.

Всебічно та завчасу треба проробити і вивчити проблему взаємодій між водним і залізничним транспортом, зв'язаного запровадженням водної магістралі—зокрема—на базі єдиної системи тарифів, що максимально сприяє розвитку перевоженнь Великим Дніпром, і ґрунтовної реконструкції обидвох видів транспорту, враховуючи при цьому нове залізничне будівництво, в напрямку, паралельному до магістралі Великого Дніпра, що разраховане також на перевоження до Ленінграду кам'яного вугілля, хліба і лісоматеріалу.

Далі, треба підготувати проробку питання про пристосування великого водного шляху для цілей розвитку туризму і курортної справи уздовж магістралі.

Ми не говоримо вже про потребу вивчення також і *стратегічного* значення системи Великого Дніпра.

На кінець, ще один важливий організаційний захід, що насправді повинен попереджувати всю роботу над розв'язанням проблеми Великого Дніпра: ми говоримо про потребу об'єднання в однім органі управління усіх технічних і економічних дослідчих робіт, які у теперішній час виконуються вrostі і не погоджено з різними установами, як, наприклад, з управою Дніпровського річкового транспорту, з Сожською будівельною управою, Західно-Двинською управою Д.Р.Т., Білоруським та Українським Меліотрестами, „Севзапвиз“-ом (управою дослідження рік північного і північно-західного басейнів), управою водного господарства при РНК УСРР тощо. Таке об'єднання, де б воно не було, потрібне для координації роботи й усунення за нинішніх умов паралелізму. І що скоріше буде зроблено це, то скоріше буде розв'язано нашу велику проблему.

Щоправда, Водна секція Держплану СРСР ухвалила постанову, у зв'язку з нашою доповіддю про Великий Дніпро з 16/X-1931р., про потребу утворити окрему комісію у справі Великого Дніпра при Держплані СРСР. Комісія, гадаємо, усуне всі організаційні дефекти і розгорне в найближчий час конче потрібну і важливу роботу над здійсненням проблеми Великого Дніпра.

Н. ДАВІДЗОН

Завдання масового соціалістичного планування і робота пляново-оперативних груп*

Найважливіші завдання планування на сучасному етапі партія навичайно ясно сформулювала у вирішеннях ЦК та в історичних вказівках тов. Сталіна.

Партія зламала хребет шкідникам, що пробували знайти собі притулок у нашому апараті, особливо в плянових органах; партія щент розбила опортуністів, що пробували звернути плянову роботу з ленінських рейок.

* Перероблений розділ з готовленої до друку роботи.

Завдання піднесення всієї плянової роботи на вищий якісний щабель, завдання реалізації в плані льозунгів партії про „опанування техніки, економіки і фінансів“ виробництва, завдання реалізації в плані 6 вказівок тов. Сталіна — усі ці найважливіші завдання можуть бути виконані тільки на основі *змінення партійності в плануванні*, на основі ще більше розгорнутої боротьби у всій системі плянової роботи з опортунізмом у теорії й на практиці і з примиренством до нього, на основі дальшого викорчовування решток буржуазно-шкідницьких теорій у всіх ланках плянової роботи. Найважливіший момент в справі змінення партійності в плануванні і в справі піднесення всієї плянової роботи на вищий якісний щабель — це *рішучий поворот плянових органів лицем до виробництва*, органічне сполучення всієї роботи над плануванням народного господарства з масовою пляновою роботою, що її провадять мільйони в кожному заводі, цеху й бригаді.

Сполучаючи всю плянову роботу з широченним рухом мас за зустрічний план, за дальше розгортання та поглиблення соцізаганяння й ударництва, ми досягнемо того, що плянова робота стане справді *масовим соціалістичним плануванням*.

Основним ядром масового соціалістичного планування, основним ядром боротьби за зустрічний план дедалі все більше стає пляново-оперативна група.

Виникши з ініціативи комсомолу, плянові групи за декільки місяців вирости в широкий масовий рух низових робітничих пляновиків, будівників плану і борців за його виконання.

Пляново-оперативні групи являють собою найбільш випробовану форму участі робітничих мас в справі соціалістичного планування; плянові групи — це найкраща форма „організації плянової робітничої суспільності“. „Вони стають постійною формою роботи мас над планом“ (Куйбишев).

Плянові групи у своєму розвитку пройшли декільки стадій. У першому періоді їхнього розвитку організаційні форми й зміст роботи їх були різні на різних підприємствах. Один із типів плянових груп — були ядра комсомольських осередків, що боролися з цеховими неполадками, які походили з безплянової роботи. Пляново-оперативні групи то добивалися того, щоб план своєчасно давали в цех і доводили до агрегату та верстату, то „проштовхували“ з одного цеху до другого вивокви або деталі, що застряли денебудь, і т. д. *Переважно оперативна робота*, боротьба з найбільш „вузькими місцями“, боротьба з неполадками, що зривають плянову роботу, майже виключно комсомольський склад — от що характеризувало цей тип пляново-оперативних груп.

Разом із цим, при опрацюванні зустрічного плану на 1931 р. і в процесі опрацювання кварталних планів 1931 р. виникли плянові групи для опрацювання зустрічного. Подекуди вони працювали в формі ТКК (тимчасові контрольні комісії) в справі зустрічного плану при цехових і заводських комітетах. Ці плянові групи складалися з представників партійних організацій, заводу, комсомолу, ІТС і кращих робітників ударників. Робота їх полягала в тім, щоб виявляти внутрішні ресурси цеху для висування зустрічного плану, збирати робітничі раціоналізаційні пропозиції, що лягли б в основу зустрічного плану. Ці плянові групи, будучи переважно цеховими при обміркуванні зустрічного плану того чи іншого агрегату або бригади, залучали до цієї роботи робітників даного агрегату чи бригади.

Плянові групи „зустрічного“ не були вже тільки комсомольські; обібравши в себе кращий комсомольський актив, вони разом з тим, складалися переважно з активу виробничих нарад, найбільш кваліфікованих робітників ударників. Плянові групи зустрічного плану були тимчасові і по закінченні опрацювання зустрічного вони переставали існувати. Вклю-

чати ж зустрічний план в адміністративний план підприємства, боротися за доведення плану до агрегату та верстату, боротися за виконання робітничих пропозицій, що лягли в основу зустрічного, щоденно перевіряти зустрічний план „на ходу“ в процесі його виконання — цим планові групи не займалися, абож займалися тільки час від часу, не систематично.

Отже, характерна риса цього типу планових груп і ТКК в справі зустрічного плану полягає в тім, що вони переважно працювали над складанням плану, не пов'язуючи це з оперативною роботою за виконання плану.

За всіх, однак, серйозних хиб у своїй роботі планово-оперативні групи уже на першому етапі мали значні результати в своїй роботі і вирости в широкий дужий рух. Надто ж великі досягнення планово-оперативних груп в справі оперативної боротьби за виконання плану.

Наведемо тут деякі найхарактерніші зразки боротьби і перемог планово-оперативних груп.

На металургійному заводі ім. Дзержинського планово-оперативні групи висунули зустрічні графіки на ремонті домни № 2, і в результаті цілого ряду заходів, здійснених за допомогою цих груп, ремонт домни № 2 скоротився на 29 днів. Зустрічний графік, що його запропонували планово-оперативні групи смокової станції для Енергобуду, дав можливість закінчити станцію на 10 днів раніш. Такі ж самі графіки в будівництві газопроводу дали в результаті те, що газопровід був закінчений на 8 днів раніш, коксова устава — на 10 днів раніш і т. д.

На заводі „Серп і Молот“ (Харків), на фрезерній ділянці, де через недисциплінованість, безладдя, через невміння майстра організувати виробництво і особливо в наслідок поденної системи оплати праці, брак дійшов 60%, — з ініціативи і за активної участі планово-оперативної групи була введена відрядна оплата праці і в результаті набагато підвищилась продуктивність праці (до 140—145 вкладнів замість 60, проти норми 100), зміцніла дисципліна, брак зменшився до мінімуму, прогули були доведені до нуля.

Слід відзначити, що для здійснення цих заходів цехова планова група була кинута на цю ділянку вся цілком. Планова група цеху взяла ділянку на буксир, завела на всіх трьох змінах чергування з такими обов'язками чергових: 1) в частині дисципліни — виявляти невиходи на роботу, причини відходу від верстату і т. д. 2) щодо браку — причини браку, хто саме робить брак, розмір браку; 3) щодо простоїв — чи своєчасно подають деталі, скільки витрачено часу на ремонт верстату, чи своєчасно пущено верстат; 4) у плануванні — чи працює робітник за планом і результати виконання плану.

Усі свої спостереження як негативного, так і позитивного характеру, а також результати роботи фрезерної ділянки за кожен день планово-оперативна група доповідала на групових зборах і цеховим організаціям, висвітлюючи разом ці справи і в ділянковій газеті та в спеціальнім бюлетені, що видавалося під час роботи групи. 10-го березня на широкій нараді, на доповідь планово-оперативної групи про роботу фрезерної ділянки, ухвалено було ряд заходів, що мали оздоровити роботу ділянки, а саме: 1) налагодити передачу змін інструкторам та робітникам, стежити за справністю верстатів та струменту під час передачі їх; 2) інструктори та майстри мають зараз же, як почнуться роботи, перевіряти, як установлено фрезери, штампи тощо; 3) замість заведеного раніш порядку давати завдання тільки для першої зміни, завдання мають даватися усім трьом змінам і т. інш.

Результати роботи планово-оперативної групи на цій ділянці, як ми вже бачили, були вельми значні.

На Штербуді пляново-оперативна група, коли перевіряли плян 1931 р., виявила небезпеку зриву робіт над спорудженням висної колії для приставки штибу Штерівці; пляново-оперативна група зараз же сигналізує про це відповідним адміністративним та громадським організаціям. Пляново-оперативна група вияснює причини поганого стану казанового господарства і добивається того, що ліквідують знеосібку в обслуговуванні казанів. Від цілого ряду таких справ плянова група переходить до *темлів будівництва в цілому*, ставить питання про прискорення будівництва, при чому заходи, які пропонує група, ухвалюють управа і нарада ІТР Штербуду.

Зразків упертої боротьби пляново-оперативних груп за виконання пляну можна було б навести ще багато. Та вже й ці, наведені тут приклади, досить характеризують їхню роботу в цім напрямі. Пляново-оперативні групи у перший період свого існування дістали справжнє більшовицьке „бойове хрещення“ і стали на одній з найважливіших ділянок у боротьбі широких робітничих мас за виконання й перевиконання п'ятирічки за 4 роки. Треба, однак, зазначити, що робота пляново-оперативних груп у цей перший період їх розгортання була переважно оперативна.

Що ж маємо нове, характерне для роботи плянових бригад на даному етапі?

Єдність планування та боротьби за плян

Характерне, нове в роботі плянових груп на даному етапі полягає в тім, що як своїми організаційними формами, так і змістом роботи вони перейшли на вищий щабель, на той щабель, коли плянова й оперативна робота, робота над складанням пляну і боротьба за його виконання органічно сполучаються в одне ціле.

Завдання, поставлені перед пляновими групами, такі: поперше, — допомагати пляновим органам в справі побудування технічно-економічно уgruntованих виробничих плянів роботи агрегату, цеху й заводу, в організації зустрічного, річного пляну й квартального і особливо змінно-зустрічного; подруге, — боротися за те, щоб кожне окреме кільце на підприємстві працювало за пляном, систематично, повсякденно виправляти та поглиблювати пляну у процесі боротьби за його виконання.

Ці завдання, поставлені перед пляною групою, дають ясну відповідь на те, яке має бути співвідношення в роботі плянових груп між роботою пляноюю і оперативною, роботою над складанням пляну і роботою в справі його виконання.

В центрі роботи плянових бригад стоїть планування. Але відірвати складання пляну від боротьби за його виконання, це значить обернути плян на нікчемний папірець, на бюрократичну грамоту.

Тов. Сталін так характеризує взаємовідношення між роботою над складанням пляну і роботою над виконанням його: „Тільки бюрократи можуть думати, що плянова робота кінчається складанням пляну; складання пляну є лише початок планування. Справжнє плянове керівництво розгортається лише після складання пляну, після перевірки на місцях, у перебігові здійснення, виправлення та вточнення пляну“.

От через це саме відрив плянної групи від боротьби за виконання пляну може призвести, поперше, до того, що плянова бригада відірветься від усієї роботи заводської суспільності, в центрі уваги якої стоїть боротьба за виконання й перевиконання промфінпляну, а, подруге, цей відрив може призвести до того, що пляни, складені пляною групою, будуть нежиттєві, формальні документи, бо плянова група не зможе в горні боротьби за плян вивірити, наскільки правильно й уgruntовано вона планувала і чи правильно вона зважала всі матеріальні та трудові ресурси, що має даний цех чи підприємство.

Для більшої ясності тут треба сказати про те, в чому має виявитись оперативна робота плянових груп. По деяких плянових групах оперативна робота полягає й досі в „проштовхуванні“ деталей з цеху до цеху, від агрегату до агрегату, в боротьбі з окремими неполадками і т. д. Про це говорив досвід цілого ряду заводів.

Приміром, на металургійному заводі ім. Петровського „пляново-оперативна група не плянувала, а виконувала роль „товкача“... У механічному цеху пляново-оперативна група відіграла роль „наскрізної бригади“.

На заводі „Комунар“ плянова група робить те, що коли, скажімо, бракує деталей, то члени групи клопочуться, ходять діставати їх і т. інше. „Плянові групи навіть не знають, що їм треба плянувати“... (З матеріалів обслідування).

Таке розуміння оперативного моменту в роботі плянових груп звууже їхнє завдання, а через те воно й неправильне. Звичайно, не слід цуратися, коли цього вимагає напружене становище в цеху, і такої роботи як „проштовхування“ деталей, але і в такому разі пляновикам треба в центрі своєї уваги поставити завдання *ліквідувати ті причини, що примушують „проштовхувати“ ці деталі, завдання звести пляновість у роботу, коли деталі вже не доведеться проштовхувати, а вони самі йти-муть...* От що головне.

Плянові бригади повинні свою оперативну роботу зосереджувати навколо боротьби за те щоб усі ланки підприємства працювали за планом.

Перевіряти, як виконуються графіки замовлень найважливіших заводів та будувати, перевіряти, наскільки даний верстат, агрегат чи бригада працюють за планом, робити деякі корективи в плані, коли виявляться нові можливості розширити виробництво на певних ділянках і на всьому заводі завдяки раціоналізації виробництва, дальшому розгортанню соціалізації та ударництва і, з другого боку, — перебудовувати окремі елементи плану, коли виявляться на певних ділянках „вузькі місця“, для того, щоб найшвидше подолати ці вузькі місця і т. д. — от яка має бути оперативна робота плянових бригад.

Отже, плянові бригади, органічно сполучаючи роботу планову й оперативну, являють собою один з найважливіших знаряддів організувати широкі маси на боротьбу за зустрічний план, являють собою активне ядро робітничої суспільності, що організує під проводом партії та професійних організацій масовий рух за план, організує масовий потік робітничих пропозицій щодо раціоналізації та планування всієї системи виробничого процесу, організує висування зустрічного плану (змінного, декадного, місячного, квартального й річного) і бере активну участь у повсякденній боротьбі за виконання плану та організує облік цього виконання.

За більшовицьку чіткість у роботі пляново-оперативних груп

Треба твердо підкреслити те завдання, щоб уся робота пляново-оперативної групи була політично максимально загострена.

Чітка партійна настанова, більшовицька непримиренність, рішуча боротьба як з правим опортунізмом, що являє собою головну небезпеку на даному етапі, так і з рештками контрреволюційного троцькізму і всіма відмінами „лівого“ опортунізму, піднесення „маленьких“ питань на велику принципову висоту — цього всього повинні прагнути у своїй повсякденній роботі плянові групи.

За умову правлячої політичної лінії в роботі плянових груп є міцне більшовицьке керівництво низових партійних осередків.

Ми маємо матеріали, які говорять про те, що через недостатнє керівництво окремими цеховими осередками роботою планових груп в окремих випадках спостерігалися моменти „хвостизму“, примиренства до настрів відсталих груп робітників, факти вияву правого опортунізму на практиці.

На одному з підприємств був, наприклад, такий випадок, коли цехова плянова група, працюючи над зустрічним промфінпланом, зібрала цілий ряд цінних робітничих пропозицій і висунула зустрічний плян по цеху в цілому, але виставити зустрічні кількісні і якісні показники промфінплану по окремих бригадах і агрегатах бригада „утрималась“. Пляни окремих агрегатів і бригад залишилися „без змін“.... А мотивом цього було побоювання „колі б підвищення кількісних і якісних показників по окремих бригадах робітники цих бригад не розглянули як залізання в кишеню робітника“, як намагання збільшити норму і т. д. Такі заяви є не що інше, як наклеп на робітничу масу: зустрічний промфінплан висунутий ентузіазмом широких робочих мас, зустрічний промфінплан кується в кожній робочій бригаді, біля кожного верстату.

І тому, коли подекуди можуть трапитися такі настрої, що зустрічний промфінплан є „залізання“ в кишеню робітника, це ні в якій мірі не є настрої маси робітників, такі заяви, такі настрої є підшоштування класового ворога куркуля і підкуркульника, що затисався на виробництво і що може вплинути на окремих відсталих робітників.

Пляново-оперативна група не може плентатися в хвості таких настроїв, вона повинна за такими заявами відкрити класового ворога і перевести навколо цього широку пояснювальну роботу про політичне значення зустрічного промфінплану.

Ігнорування доведення зустрічного плану до бригади й до верстату є ні що інше, як найшкідливіше змазування зустрічного плану, як певний опір його здійсненню. Таким виявам хвостизму, правого опортунізму на практиці треба дати рішучий бій.

Подекуди в роботі планових груп доводиться часом натрапляти на „прожекторство“, на ігнорування сировинних лімітів, ігнорування того найважливішого політичного моменту, що плян цеху заводу повинен бути пов'язаний з пляном усієї галузі промисловості, з усім народньо-господарським пляном. Звідси — вияви „лівого“, ухилу у плянуванні, всякі лівацькі заскоки, яким так само треба дати не менш рішучу відсіч.

З цих фактів повинні зробити висновок всі низові, цехові партійні осередки. Виходячи з того, що плянова група являє собою одну з найважливіших підом у боротьбі за соціалістичний плян, цехові партійні осередки повинні повернути своє керівництво до них, здійснюючи систематичний інструктаж та перевірку їх роботи на основі непримиренної боротьби з усіма ухилами від генеральної лінії патрії.

Здійснення тих найважливіших завдань, що стоять перед плянковою системою, вимагає корінної реконструкції змісту плану.

Те нове, що вимагається від плану на сучасному етапі, полягає в тім, що плян не мусить бути тільки зведенням кількісних та якісних показників, а повинен сказати — як виконати й перевиконати ці кількісні і якісні показники.

Плян повинен бути *програмою боротьби на основі максимально швидкого більшовицького опанування техніки, економіки й фінансів виробництва*. Плян повинен бути *програмою боротьби на основі реалізації 6 історичних вказівок тов. Сталіна*.

Реалізація цих найважливіших завдань: боротьба за 6 історичних вказівок тов. Сталіна, боротьба за технічний плян — має стати основою роботи всієї плянкової системи; ці справи повинні стати в центрі уваги пляново-оперативних груп.

Боротьба за технічний плян

Технічний плян перш за все включає в себе систему технічних показників, досягнення яких становить умову виконання й перевиконання плану.

Шляхи збільшення пропускної спроможності устаткування по окремих його агрегатах, шляхи та способи заощадження металу й інших видів сировини, заміна кольорових металів чорними, раціональне використання палива та енергії, вдосконалення технічних процесів виробництва для підвищення продукційності праці, зниження собівартості і поліпшення якості продукції — усі ці найважливіші справи технічного плану повинні бути в центрі уваги пляново-оперативної групи й усієї робітничої суспільності.

„Заведення технічних показників у промфінплан — завдання буквально сьогодишнього дня“ — говорить передова „Техники“: „треба зобути здобутком широкої суспільності, здобутком кожного робітника ті технічні показники, що ми їх повинні догнати й випередити, що і в наших умовах, в умовах соціалістичної промисловості і соціалістичної реконструкції народного господарства, можуть стати для нас зразками“.

(„Техника“ № 1).

Пляново-оперативна група щільно з пляновими органами повинна досягти того, щоб у плян були заведені найважливіші технічні показники, щоб були розроблені конкретні способи, як досягти й перевищити ці технічні показники, а також повинна популяризувати ці показники у всій робітничій масі.

Крім того, дуже важно відзначити ще ось що. Плян не може обмежуватись тільки накресленням програми раціоналізаційних заходів, що запроваджують у виробництво досягнення передової техніки; технічний плян мусить бути також *пляном досліджень* в галузі техніки, *пляном винахідництва*, *пляном нових удосконалень* у процесі виробництва, *пляном утворення нової техніки*. Технічний плян повинен бути *пляном утворення нових ступів, нових властивостей металів, нових конструкцій машин, нових технологічних процесів* і тим самим бути *пляном, що реалізує гасло партії про те, щоб догнати й перегнати передові капіталістичні країни*.

Яскравий зразок боротьби за технічний плян подає конференція робітничої молоді металургійного виробництва, що відбулася у листопаді 1931 р. в місті Дніпропетровському. Наведемо тут деякі витяги з відозви цієї конференції.

Конференція заявляє: „Ми повинні поліпшити якість металу, ми повинні в 1932 р. *подолати* кількість виробленого металу. *Це є наше черове завдання, за яке ми повинні битися і повинні здійснити...*“

„Боротьба за розроблення та реалізацію технічного плану металургії, себто виявлення всіх вузьких місць і їх подолання, виявлення всіх основних технічних показників і їх здійснення, виявлення всіх можливостей мобілізації внутрішніх ресурсів і мобілізації їх на ділі, разом із систематичним втягненням мас у цю боротьбу, з систематичним поліпшенням (засобами стаціонарного навчання та методами технічної пропаганди й боротьби за технічний плян) — от що ми повинні виконати 1932 року.“

Далі у відозві конференції наведено найважливіші вузлові справи технічного плану, а саме:

1. Що треба, не гаючись, зробити у виробництві чавуну:

1) Ціком механізувати всі трудомісні процеси (ліквідувати катала як професію, механізувати подачу сировинних матеріалів та прибирання металів у доменному цеху); 2) правильно готувати сировинні матеріали (агломерування, сортування руди та вапняку); 3) забезпечити належну

якість сировинних матеріалів (сталість фізичних і хімічних властивостей руди, флюсів, коксу); 4) контролювати перебіг виробництва, завівши для цього контрольну вимірну апаратуру та влаштувавши центральні контрольні вимірні станції; 5) раціонально утилізувати всі відходи доменного виробництва (жувіль, порох, доменний газ); 6) засвоїти нові великі агрегати (повітродувка, газоочистка, транспортні споруди, розливні машини)"...

Аналогічні завдання намічені й по виробництву сталі та вальцювання. Далі відозва перелічує зобов'язання, що їх беруть на себе заводи, ВТИЩ'ї, науково-дослідчі інститути і т. д., а саме:

II. Що беруть на себе провідні заводи Дніпропетровського: а) по енергогосподарству, б) по механізації трудомісних процесів, в) по ліквідації вузьких місць (перелічено конкретні заходи).

Такої конкретності, такого чіткого накреслення зобов'язань, відповідальності за виконання повинні прагнути планово-оперативні групи при розробленні технічного плану кожного заводу, цеху й бригади.

Боротьба за шість вказівок тов. Сталіна. Розгортання госпрозрахункових бригад.

Планово-оперативна група являє собою одну з найважливіших форм боротьби робітничої суспільності за план на основі реалізації шести історичних вказівок тов. Сталіна. Разом із цим треба твердо підкреслити, що 6 вказівок тов. Сталіна мають бути за провідні не тільки в процесі боротьби за план, але й при самому складанні плану.

Основні завдання, що повстають перед планово-оперативними групами в цім напрямі, такі:

1. Планово-оперативні групи повинні виявити ініціативу і спільно з плановими органами й широкою робітничою суспільністю опрацювати план притягнення робочої сили. Розширення та реконструкція заводу, перехід частини кваліфікованих робітників на нові будови — все це вимагає від планових органів опрацювати на основі вказівок тов. Сталіна план вербування й підготування робочої сили. Систематичний зв'язок з районом вербування та з підшефними колгоспами, організація підготування вербованих кадрів — у здійсненні цих директив партії планово-оперативні групи повинні взяти найактивнішу участь.

2. Боротьба з дрібно-буржуазною зрівнялівкою ставить перед плановою системою найсерйозніше завдання. Сплянувати організацію прогресивної відрядності, використати прогресивну відрядність як одно з найважливіших знаряддів зустрічного промфінплану, планово підготуватися до складання колумови і взяти активну участь у систематичній перевірці її — такі найважливіші завдання, що повстають перед плановою системою та планово-оперативними групами в справі боротьби із зрівнялівкою.

3. Найважливіша справа планування — це організація боротьби з знеосібкою. В корені перебудувати заводське, цехове й зокрема *календарне* планування так, щоб верстати були прикріплені до певних робітників і, з другого боку, щоб деталі та механізми були прикріплені до певних верстатів — це найважливіше завдання дня.

Так само планово-оперативна група повинна пильно вивчити спільно з широкою робітничою суспільністю справу організації безперервності на таких основах, щоб виключена була знеосібка устаткування, а також справу комплектування та організації виробничих бригад.

Справжня більшовицька боротьба як із зрівнялівкою, так і з знеосібкою становить найважливішу умову підвищення продукційності праці, поліпшення якості продукції і зниження собівартості її.

4. Утворити кадри власної виробничо-технічної інтелігенції можливо, лише на основі чіткого, твердо продуманого плану.

Звідси—перед усією пляновою системою й перед пляново-оперативними групами повстає найважливіше завдання плянувати підготування кадрів та розгортати технічну пропаганду.

Кількісна й якісна характеристика (профілі) підготування кваліфікованих робітників і спеціалістів, система підготування, плян організації технічної пропаганди, плян роботи ФЗУ, техкурсів, технікумів і т. ін.—все це невід'ємна частина промфінпляну. Ці справи глибоко повинна опрацювати вся плянова суспільність, за реалізацію їх повинні вперто битися пляново-оперативні групи.

5. Найважливіше кільце, що за його мають ухопитись пляново-оперативні групи,—це госпрозрахунок, як знаряддя боротьби за плян, за зниження собівартости, за режим економії.

Оці справи мають бути центральними при складанні якісних показників зустрічного промфінпляну.

Максимальна мобілізація внутрішніх ресурсів, вперта боротьба за піднесення перепускної спроможности устаткування через поліпшення організації праці та вдосконалення технологічних процесів, заощадження металу, палива, електроенергії й інших видів сировини та матеріалів виробництва—всі ці найважливіші завдання можна реалізувати тільки на основі запровадження госпрозрахунку на всіх ланках роботи промисловости, починаючи від об'єднання й кінчаючи бригадою в цеху.

Отже, госпрозрахункова бригада—головна опора в роботі пляново-оперативних груп. Госпрозрахункова бригада, будучи вищою формою соціалістичного змагання, разом з тим є й найпослідовніша форма госпрозрахунку.

Плянові органи разом з пляново-оперативними групами повинні систематично, вперто працювати над тим, щоб постанови ВРНГ та ВЦРПС про дальше розгортання та зміцнення роботи госпрозрахункових бригад дійсно реалізувати в кожному цеху й бригаді.

Госпрозрахункова вдарна бригада є найяскравіша форма боротьби за правильну організацію праці; тут найлегше виявити конкретних винуватців і причини неповного використання устаткування, простоїв, підвищення норм витрати сировини й інших матеріалів, причини браку, тощо; тут найлегше боротися із знеосібною устаткування та дрібно-буржуазною зрівнялівкою.

Госпрозрахункова бригада має в собі можливість до найбільшої конкретизації плянових завдань перед усією робітничою масою. Госпрозрахунковий договір формулює, які практичні завдання в справі здійснення загальних директив партії та уряду стоять перед кожною даною ударною бригадою.

Госпрозрахункова бригада, будучи вищою формою соцзмагання, разом із тим має в собі матеріальний стимул до підвищення продукційности праці, зниження собівартости й підвищення якості продукції.

Премії за перевиконання кількісних і якісних показників госпрозрахункових договорів, послідовне проведення в госпрозрахунковій бригаді прогресивної відрядности—от що найкраще зміцнює госпрозрахункову бригаду.

Сполучаючи в собі всі оці якості, госпрозрахункова бригада являє собою чудову школу боротьби за плян, за опанування техніки, за раціоналізацію виробництва, за зниження собівартости, за підвищення якості продукції.

Отже, як плянові органи, так і пляново-оперативні групи мають у всій своїй роботі спиратися на госпрозрахункові бригади, як краще ядро боротьби за плян.

Важливою умовою здійснення величезних завдань, що стоять перед масовим соціалістичним плянуванням, є притягнення до роботи пляново-оперативних груп передових фахівців—інженерів, техніків і економістів.

Подібно до того, як масове плянування було одним із знарядь, за допомогою якого було відкрито шкідництво на фронті плянування і відкрита серед фахівців деяка частина, що чинила опір соціалістичному плянуванню, воно одноразово є одно з знарядь виконання однієї з найважливіших вказівок т. Сталіна про втягнення в процес боротьби за план, за темпівості частини спеціалістів, що повернула лицем до робітничої класи.

Підсумовуючи все сказане, отже треба твердо підкреслити перед планово-оперативними групами такі найважливіші завдання:

а) систематичне вивчення пропускнуої спроможності устаткування й технічних процесів виробництва і участь у роботі плянових органів над вишукуванням шляхів та способів його поліпшення й підвищення якості.

б) Участь в опрацюванні питань про найекономічніше використання сировини та допоміжних матеріалів, палива й енергії. Все це найважливіші елементи технічного плянування.

в) Вперта боротьба з дрібнобуржуазною зрівнялівкою та знеосібною, як основний спосіб найраціональніше організувати робочу силу для підвищення продуктивності праці, плянування підготовки та комплектування робочої сили, плянування зарплати.

г) Узагальнення усіх цих матеріалів і складання на основі їх спільно з пляновими органами зустрічних промфінпланів — річного й квартального, а також участь у складанні госпрозрахункових договорів.

д) Систематична боротьба за вкорінення госпрозрахунку у всі ланки роботи підприємства, за масовий ріст та зміцнення госпрозрахункових бригад.

е) Організація роботи над декадним і змінно-зустрічним пляном.

ж) Опрацювання питань цехового й міжцехового технічного плянування.

з) Систематичне доведення промфінплану, як у кількісних, так і в якісних показниках, до агрегату, робочого місця і до зміни.

и) Вперта боротьба за пляновість у всіх ланках роботи підприємств, за ліквідацію всіх неполадок, що заважають виконанню й перевиконанню плану, за виконання й перевиконання кількісних і якісних показників промфінплану.

і) Боротьба за раціональну організацію обліку всього виробничого процесу на основі систематичної перевірки виконання кількісних і якісних показників плану та госпрозрахункових договорів.

Склад плянної групи

Плянні групи утворюються цехові й загально-заводські.

По надто великих цехах наших соціалістичних гігантів плянні групи організуються по відділах цеху, а також для окремих агрегатів або груп агрегатів. Роботу плянових груп відділів, агрегатів і груп агрегатів має пов'язувати і керувати нею цехова плянна група.

Цехова плянна група організовується в кожному цеху з найактивніших робітників, передовиків-ударників, економістів та інженерів і з представників плянної відділу.

Комунари-ударники повинні організувати міцне партійне ядро плянових груп, що являють собою одну з підойм партійної організації цеху та надзвичайно яскраву форму соціалістичного змагання в боротьбі за зустрічний план.

Комсомольці, організатори зустрічного плянування і перших плянових груп, повинні послати до цих груп своїх найкращих і найкваліфікованіших робітників.

Надто ж важко залучити до плянових бригад старих кадрових кваліфікованих робітників цеху, що можуть допомогти в соціалістичному плянуванні своїм чималим досвідом та виробничим хистом. Важно також

залучити до складу пляново-оперативної групи передовиків з-поміж інженерів та економістів. Нарешті, у пляново-оперативну групу мають увійти представники плянового відділу, через яких пляново-оперативна група контактує всю свою роботу з адміністрацією та пляновими органами. Плянові групи треба так конструювати, щоб у кожній низовій виробничій ланці (агрегат, бригада тощо) було б не менш від 1 члена групи.

Плянові групи являють собою актив соціалістичного плянування при цеховому професійному комітеті. Тому загальне керівництво роботою плянових груп здійснює цеховий професійний комітет через виробничий сектор. Виробничий сектор подає на опрацювання плянових груп найважливіші плянові питання. Найважливіші пропозиції пляново-оперативної групи і насамперед основний документ, що його організатором є плянова група, а саме — зустрічний промфінплан — затверджує виробнича нарада, заводський професійний комітет і загальні збори робітників. Ясна річ, остаточно затверджувати промфінплан — це справа заводу-управи та правління того об'єднання, куди належить дане підприємство.

Організаційні форми й плян роботи

В успішному здійсненні завдань, поставлених перед пляновими бригадами, найважливішу роль відіграє *організація роботи*.

Робітнича суспільність у боротьбі за плян дала цілий ряд нових форм. Розгортаються госпрозрахункові бригади, найвища форма соцзмагання; на основі соцзмагання та ударництва розгортаються масові форми боротьби за плян, організовуються бригади раціоналізації, бригади техніки, бригади якості продукції, бригади боротьби за економію металю і т. д. і т. д. Плянова група, працюючи під проводом партійних та професійних організацій, має кожен крок своєї роботи пов'язувати з тією боротьбою за плян, що її ведуть бригада раціоналізації, бригада техніки, бригада якості продукції і т. д. і т. д. Плянова група при складанні зустрічного пляну має використати всі численні пропозиції, всі матеріали, що опрацьовують ці бригади, і з другого боку, плянова група через заводський комітет ставить перед цими масовими робітничими бригадами цілий ряд справ на опрацювання і спільно з ними опрацьовує найважливіші справи промфінплану: справу раціонального використання устаткування, справу економії сировини, якості продукції, тощо.

Плянова група повинна організувати свою роботу навколо найгостріших бойових справ цеху й заводу, повинна вибрати з цих справ найбільш вирішальні на даному етапі і кинути на ці ділянки свої кращі сили. Не розкидати своєї уваги по всіх галузях, а концентрувати її на вирішальних, основних ділянках і тільки дійшовши успіху на одній ділянці, переходити до других, не забуваючи разом із тим систематично перевіряти перебіг виконання узятих плянових настановлень на тих ділянках — от найважливіші умови успішної організації роботи плянових груп.

Плянова група повинна мати ясний, чіткий плян своєї роботи: цей плян має бути кварталний і річний, календаризований по окремих місяцях і декадах.

Плян роботи плянкової групи має охоплювати такі моменти: а) які справи, поставлені під час складання зустрічного пляну на даний господарський рік або квартал, треба опрацювати; які конкретні заходи треба здійснити для реалізації робітничих пропозицій, що лягли в основу зустрічного промфінплану на даний господарський квартал і господарський рік, які організації, бригади і котрих працівників ІТС треба прилучити до роботи; які мають бути встановлені строки роботи; б) способи та методи

перевірки виконання основних кількісних і якісних показників промфін-плану; в) усі заходи плянової групи в справі підготування зустрічного плану на наступний господарський квартал, на наступний господарський рік; які вузлові питання пророблені, які організації, бригади, яких працівників ІТС треба притягти до роботи і строки пророблення; г) поліпшення організації змінного й декадного зустрічного планування.

Такий план дасть можливість позбутися розкиданості в роботі плянових груп і йти вперед не розтягнутим, а концентрованим фронтом, густими колонами і твердим кроком.

Але цей план має бути тільки канвою, на якій будується повсякденна робота плянових груп. Цей план треба повсякденно виправляти і поглиблювати. Змінний зустрічний і місячний зустрічний план мають безперервно вмикатися у цей загальнорічний і квартальний плани і разом з ними являти оперативний календаризований план роботи плянових бригад.

Для виконання своїх завдань плянова група виділяє групи в окремих справах. Це групи тимчасового порядку; їх виділяють в міру потреби, щоб охопити найважливіші і ударні на тому чи іншому етапі ділянки роботи.

На чолі цих тимчасових груп стоять керівники груп, а на чолі всієї плянової групи — бригадир, що його обирає група і затверджує цеховий або заводський комітет.

Наприклад, для підготування зустрічного річного плану виділяється групи в таких вузлових справах, як, приміром, група перепускної спроможності устаткування, група сировини й інш. Після опрацювання цих справ по групах, де бере участь широка робітнича суспільність і ІТС, скликають нараду усієї групи, що з'єднує всі матеріали та пропозиції окремих груп в єдиний зустрічний план.

Такі групи виділяються не тільки для підготування річного або квартального зустрічного плану; кожного моменту, коли інтереси виробництва цього вимагають, коли при висуванні змінного декадного зустрічного плану заходить потреба опрацювати якісь нові питання, від розв'язання яких залежить дальший успіх боротьби за план, — тут плянова група має швидко реагувати, виділяючи відповідні групи, по-бойовому опрацьовуючи виниклі плянові питання.

Крім того, плянова група виділяє окремі групи для оперативного здійснення найважливіших плянових заходів, приміром, групу для доведення плану до верстату, групу для організації обліку виконання плану і т. д.

Періодично, в разі потреби, усі сили групи в цілому кидається на ту чи іншу ділянку; наприклад, на підприємствах, де середцехове планування стало „вузьким місцем“, плянова група повинна кинути на цю ділянку всі свої сили, повинна досягти тут рішучого перелому.

Цікавий також досвід шефства окремих членів і груп пляново-оперативної групи над найважливішими замовленнями. Приміром, на заводах, що виготовляють устаткування для Магнітогорського, для Тракторного заводу і інш., плянові групи розподіляли своїх членів по окремих виробничих бригадах для шефства над ударним виготовленням цих замовлень. Цей досвід взагалі доцільно поширити в формі шефства плянових груп над найважливішими, вирішальними ділянками виробництва.

Заводські плянові бригади

Треба накреслити основні контури організації заводських плянових бригад. Заводську плянову бригаду обирається на загально-заводській робітничій конференції з найкращих, найактивніших і кваліфікованіших передовиків-робітників цехових плянових бригад, з представників пар-

тійної професійної і комсомольської організацій і з представників ІТС та плянового відділу заводу.

Заводська плянова група в центрі своєї роботи ставить узагальнення досвіду, керівництво та інструктаж плянових бригад цехів. З цієї метою заводська плянова група слухає найцікавіші роботи, переносить досвід кращих цехових плянових груп на інші і т. д.

Заводська плянова група безпосередньо керує складанням зустрічного плану, особливо квартального та річного, узагальнює всі матеріали, що надходять від цехів, опрацьовує цілий ряд справ загально-заводського масштабу і висовує на підставі цього спільно з пляновими органами заводу заводський промфінплан.

Заводська плянова група опрацьовує цілий ряд найбільш важливих справ, які розв'язати можна тільки в загально-заводському масштабі, от як, приміром, справи енергетичного господарства заводу (паросилова устава, електростанції тощо), справи постачання, заводського транспорту і т. д. Заводська плянова група опрацьовує також справи капітального будівництва і реконструкції всього заводу в цілому і держить тісний зв'язок з пляновими групами будівельних організацій, що здійснюють реконструкцію даного заводу.

Одна з найважливіших справ у роботі заводських плянових груп — це система заводського плянування та ув'язка роботи цехів між собою.

Заводська плянова група як систематично керує, так і безпосередньо сама працює над підготуванням кадрів робітників-пляновиків. Організація семінарів плянових груп, курсів для робітників-пляновиків має бути в центрі уваги заводських плянових груп.

Плянова група і преса

Наприкінці треба спинитися на ведичезної ваги справі — на зв'язку плянових груп із пресою. Наша преса являє собою найважливіше знаряддя для мобілізації мас навколо боротьби за плян і разом з тим найважливіше знаряддя для узагальнення досвіду боротьби за плян. Отже, плянова група у прогоні, цеху й заводі має максимально пов'язувати свою роботу з газетою.

Найкращі зразки роботи плянових груп, найважливіші питання прийогового порядку — на сторінки цехової, заводської, районної, професійної й плянкової преси.

В справі узагальнення досвіду плянових груп велику роль мають відіграти *плянові кореспонденти*.

Плянових кореспондентів виділяють із числа найактивніших членів плянових груп, числом не менш як двох; завдання їх у тім, щоб систематично висвітлювати в пресі і перед пляновими органами підприємств та трестів, перед рай-міськпланами і Держпланом найцікавіші моменти з досвіду соціалістичного плянування та роботи плянових груп на підприємствах.

З цієї ж таки метою і для втягнення в активне опрацювання загально-республіканських та загально-союзних плянових проблем плянові організації притягають плянових кореспондентів і взагалі найактивніших робітників плянових груп на засідання президії, секторів, окремих бригад і комісій, де розглядається питання генерального плану електрифікації, другої п'ятирічки, річних та квартальних плянів системи низового плянування і т. д.

Кадри плянових кореспондентів — це кадри майбутніх робітників пляновиків. Тому на одній плянковій групі без одного чи двох плянових кореспондентів; максимум уваги від плянових груп до роботи плянових кореспондентів.

Колосальні відповідальні завдання, що лягають зараз на всю плянову систему, можуть бути виконані тільки тоді, коли робота плянових органів твердо спиратиметься на масову плянову роботу робітничих мас та плянових груп. Тісний контакт у роботі плянових органів і плянових груп на всіх етапах складання та виконання пляну є найважливіша умова соціалістичного планування.

Мобілізувати широкі робітничі маси на соціалістичне планування — таке завдання плянових груп; прийняти активну участь в озброєнні робітничої маси і, насамперед, робітничих плянових груп знанням техніки, економіки і фінансів виробництва, а також знанням техніки і метод планування та обліку — такі завдання плянових органів.

Треба сказати, що такого тісного контакту в роботі між пляновими відділами цехів та заводів і пляновими групами ми поки ще не маємо.

Треба, щоб плянові відділи цехів і заводів у своїй повсякденній роботі спиралися на плянові групи, на цю організовану робітничу експертизу широких мас, черпали б звідти живі людські кадри, кадри робітників-пляновиків, а також щоб і самі всяко допомагали пляновим групам, передусім допомагали б обізнатися з технікою та економікою виробництва, з технікою планування.

Слід твердо підкреслити, що робота плянових груп ні в якому разі не може підміняти собою роботу плянових органів цеху, ні в якому разі не може послабляти єдиноначальності та значення адміністративного керівництва у соціалістичному плануванні.

Не може бути ніякого протиставлення роботи плянових бригад роботі плянових органів, не може бути ніякого неорганізованого втручання плянових груп в оперативну роботу плянових органів.

Усі свої пропозиції до промфінплану, в справах системи та метод цехового й заводського планування плянова група подає пляновому відділу, цеху або заводу і з затвердження його ці пропозиції здійснюються. В реалізації цих пропозицій плянова група бере активну участь. Коли між пляновою бригадою і пляновими органами цеху виникають якісь спірні питання, то їх розв'язує порядком єдиноначальності адміністрація цеху й заводу. Коли ж плянова група не погодиться на це вирішення, то за згодою професійного комітету ці спірні питання переносяться до вищих господарських і партійних органів.

Тут треба спеціально сказати про спільну роботу і керівництво від рай-міськпланів роботою пляново-оперативних груп.

Справжнє більшовицьке планування неможливе в вузьких „кабінетних“ рамках; плянова робота повинна вийти і виходить на завод, у цех, радгосп і колгосп.

Найважливіші плянові проблеми — питання пляну 1932 року та кварталних плянів, проблеми пляну 2-ої п'ятирічки мусять бути опрацьовані широкою робітничою масою. Складання цих плянів, організація боротьби за їх виконання та перевиконання мусять бути сполучені з широким рухом робітничих мас за зустрічний; звідси, перед рай-міськпланами стоїть найважливіше завдання — наладити разом з професійними органами систематичне керівництво масовим соціалістичним плануванням.

Треба твердо підкреслити, що такого керівництва масовим соціалістичним плануванням і пляново-оперативними групами, як основними організаційними осередками його, рай-міськплани не здійснюють. *Певна частина рай-міськпланів стоїть осторонь від руху пляново-оперативних груп.*

Є райони, де плянові органи не знають навіть, де й скільки організовано пляново-оперативних груп; систематичного керівництва їхньою роботою немає; консультації та інструктаж пляново-оперативних груп трапляються зрідка. До опрацювання найважливіших питань народньо-

господарського пляну, до підготування 2-ої п'ятирічки пляново-оперативні групи притягають дуже мало.

Таке становище треба змінити в корені.

Плянові органи повинні твердо спертися на масову плянову роботу, що провадиться в кожному цеху й бригаді; плянові органи повинні взяти найактивнішу участь у розгортанні руху пляново-оперативних груп; плянові органи повинні організувати систематичне керівництво, інструктаж і навчання робітничих пляновиків.

Прикріплення працівників плянових органів до пляново-оперативних груп, щоб допомагати їм розгортати свою роботу, організація систематичних консультацій та інструктажу в вузових справах плянування, організація обміну досвідом між пляново-оперативними групами, організація семінарів та курсів робітничих пляновиків, притягнення пляново-оперативних груп до опрацювання пляну району, притягнення передових товаришів з пляново-оперативних груп до систематичної роботи в плянових органах в порядку содсумісництва — такі найважливіші завдання, що стоять перед пляновими органами в цім напрямі.

Плянові органи повинні по-більшовицькому взятися за їх виконання.

Г. КАГАНОВСЬКИЙ

Змінно-зустрічний — більшовицьке знаряддя боротьби за плян

Успішно здійснюється п'ятирічка за чотири роки; неухильно провадиться в життя генеральна лінія партії — індустріалізація СРСР; потужно розвивається важка індустрія і, що особливо важно, машинобудівництво. Ми стаємо країною найпередовішої техніки, країною верстатобудівництва, тракторобудівництва, складного машинобудівництва; тим самим досягнуто великих успіхів у справі звільнення нас від чужоземної залежності, в справі догону передових з техніко-економічної сторони капіталістичних країн.

По основних вирішальних сільсько-господарських районах Союзу проведено в основному суцільну колективізацію і ліквідовано куркульство як класу на цій основі. Найвидатніше те, що соціалістичний сектор у сільському господарстві здобув собі абсолютно переважне становище. Із країни розпорошеного, дрібного селянського господарства СРСР став країною найбільшого хліборобства. Завдання збудувати фундамент соціалістичної економіки в 1931 р. успішно розв'язане. Величезні досягнення в справі виконання п'ятирічки за 4 роки дали можливість партії (XVII партконференція) затвердити основні директиви до складання другої п'ятирічки, основне політичне завдання якої: „остаточно ліквідувати капіталістичні елементи і класи взагалі, цілком знищити причини, що породжують класову різність та експлуатацію і подолати пережитки капіталізму в економіці і в людській свідомості, всю трудящу людиність країни перетворити на свідомих і активних будівників безкласового соціалістичного суспільства“ (постанова XVII партконференції).

Цих успіхів, що мають всесвітньо історичне значення партія досягла під проводом Ленінського ЦК на чолі з тов. Сталіном, ідучи шляхом розгорнутого соціалістичного наступу на всьому фронті, в запеклій боротьбі з класовим ворогом, шляхом розгрому контрреволюційного троцькізму, непримиренної боротьби з правим опортунізмом, що залишається ще головною небезпекю на даному етапі, з „лівим“ опортунізмом і примиренством до нього.

Один з найважливіших засобів досягнення величезних успіхів в справі виконання п'ятирічки за чотири роки є соцзмагання, соціалістичне ставлення до праці. Ця ж саме сила являє собою й запоруку того, що будуть успішно виконані завдання 1932 р. і тим самим буде підготоване успішне виконання другої п'ятирічки.

„Усі ці досягнення являють собою результат колосального росту революційної активності широченних мас робітничої класи і трудящих селян, результат величезного піднесення соцзмагання та ударництва“ (резольція XVII партконференції).

Під керівництвом партії маємо бурхливе зростання соцзмагання. Соцзмагання стало масовим рухом мільйонів. Цей рух є вирішальний фактор нашого просування вперед, запорукою того, що взяті темпи будуть здійснені. „Соціалізм не тільки не вгашає соцзмагання, а навпаки, вперше дає можливість дійсно широко його використати, в масовому розмірі втягти дійсно більшість трудящих в таку роботу, де вони можуть виявити себе, розгорнути свої здібності, показати таланти, яких у народі є непочатий край і які капіталізм мняв, давив, душив тисячами, й мільйонами“ (Ленін).

Нове, що в корені відрізняє соцзмагання, полягає в тім, що люди інакше починають дивитися на працю, мають працю за справу честі. „Воно обертає працю з ганебного і тяжкого тягару, за який її мали раніш, в справу честі, справу слави, справу добрести й героїства“ (Сталін).

Успіхи соціалістичного будівництва досягнуто шляхом розгрому класового ворога, його ліквідації. У цій запеклій класовій боротьбі витворюється й нове соціалістичне ставлення до праці, нова соціалістична дисципліна.

Соціалістичне змагання розвивається не тільки вишир, а й углиб.

Пролетарські маси у боротьбі за виконання й перевиконання пляну та ліквідацію проривів, у боротьбі за цілковите здійснення 6 історичних вказівок Сталіна—основи основ більшовицьких перемог, підносять соціалістичне змагання на вищий щабель.

Госпрозрахункова бригада, ця вища форма соцзмагання являє собою дійсне знаряддя в боротьбі за більшовицьке здійснення цих 6 історичних вказівок Сталіна—практичну програму і прапор боротьби за виконання бурхливих темпів соціалістичного будівництва.

Найбільша вага вищих форм соцзмагання полягає в тім, що вони являють собою прекрасну масову школу керування народнім господарством. Стати на чолі ентузіазму та творчої ініціативи мас, битися за розвиток соцзмагання у вищі форми, підносити соцзмагання на вищий щабель, посилюючи боротьбу з усіма ухилами в цій справі—в цьому насульне завдання сьогодняшнього дня. Здійснення його забезпечить виконання взятих темпів і якісних показників.

Одна з вищих форм соцзмагання є змінно-зустрічний плян.

В ударній бригаді мартенівської печі на заводі ім. Ілліча родилась думка висунути змінно-зустрічний плян. Робітнича суспільність підхопила цю ідею і цех по цеху, завод по заводу стають у лави тих, що працюють за змінно-зустрічним пляном.

Значення змінно-зустрічного в тім, що на основі річного зустрічного пляну місяць крізь місяць, день крізь день, від зміни на зміну, зважаючи всякі зміни, які відбуваються в цеху чи агрегаті, виходячи з даного стану устаткування й сировини, вдається конкретизувати змінний плян,

розрахований на максимальний випуск продукції. Тут береться на увагу, в якому стані перебуває устаткування (чи був ремонт, який саме, і чи краще робитимуть машини через це), чи здійснено які дрібні або великі раціоналізаційні заходи, що можуть дати більшу продуктивність. і в якій мірі, як стоїть справа з прикріпленням деталей до верстатів, чи поліпшено розп'янування деталей (що теж може збільшити перепускну спроможність верстату, агрегату), в якій мірі поліпшено приставку матеріалів та струментів, постачання сировини, в якій мірі поліпшено якість струменту і т. д. і т. інш.

Сила й вага змінно-зустрічного, як вищої форми соцзамагання, в тім, що він являє собою один з найдужчих засобів втягати широченні робітничі маси й кожного окремого робітника в боротьбу за роботу по-новому, за цілковите виконання як кількісних, так особливо і якісних показників.

Змінно-зустрічний план на ходу біля кожного верстату мобілізує маси, перевіряє справжнє використання внутрішніх ресурсів, виявляючи неполадки, ліквідує їх і тим самим забезпечує успіх виконання промфінплану.

Значення його також полягає в тім, що тут реально здійснюється найповніший органічний зв'язок між складанням плану і боротьбою за його виконання.

ЦК КП(б)У у своїй постанові від 10/XII 31 р., підкреслюючи значення змінно-зустрічного плану як вищої форми соцзамагання та ударництва, зазначає:

„Змінно-зустрічний забезпечує справжню участь широких пролетарських мас у плануванні й керівництві виробництвом, він є контроль зразу над роботою господарських і профспілкових організацій коло боротьби за виконання програми, дає змогу цілком і вчасно виявляти і усувати внутрішні недолатності, раціонально використовувати робочу силу, устаткування, матеріал. Особливої ваги набуває змінно-зустрічний там, де його щільно поєднують з поглибленням та розвитком бригадного госпрозрахунку, що підносять на вищий щабель активну участь робітничих мас в справжньому виробничому плануванні, в боротьбі за мобілізацію внутрішніх ресурсів підприємства, в зниженні собівартості та усуненні перешкод, що впливають на невиконання промфінплану“.

Який порядок складання змінно-зустрічного плану?

Бригада (з досвіду металургійного заводу) перш, ніж стати на зміну, доручає бригадирові чи котромусь з активістів виявити, в якому стані сировина (запас руди, чавуну, брухту, вугілля, розкиснювачів), яка її якість і в якому стані механізми. Щоб це виявити, часу потрібно приблизно 25 хвилин. За 10—5 хвилин до початку зміни скликають виробничу нараду на 10—5 хвилин, де виділений товариш інформує про результати перевірки і повідомляє про завдання заводууправи на зміну. Обміркувавши й оцінивши стан механізмів, кількість та якість сировини і заходи, якими можна позбутися неполадок, що були на попередній зміні, бригада в результаті висуває змінно-зустрічний план, спрямувавши всі заходи й сили на його виконання. Треба тут же підкреслити, що цей досвід, коли його передають на інші домни й заводи, часом не зовсім правильно використовують, внаслідок чого буває велика втрата часу. Приміром, деякі бригади, висуваючи змінно-зустрічний план, виділяють не одну людину виявити стан устаткування та сировини, а беруться за це гуртом, усією бригадою, в результаті чого вся бригада витрачає багато часу. Бо коли ця справа поставлена як слід, то тільки один робітник витрачає 25 хвилин, а в даному випадку витрачає 25 хвилин кожний учасник бригади.

Запроваджуючи змінно-зустрічний план у металургії, дійшли висновку, що тут треба завести ще й витонний облік і, що особливо важно,

випитну калькуляцію (вона разом є й облік). Бригада мусить скоро дізнатися, як вона виконала вяті на себе зобов'язання.

Для того, щоб калькуляція відіграла дійсну роль в оперативній боротьбі за виконання пляну, вона має відповідати таким умовам:

По-перше, калькуляція мусить бути не тільки загально-цехова на всю суму продукції, але й деталізована за кожним типом продукції окремо. Калькуляція має дати відповідь на те, з чого складається вартість кожної тонни чавуну, вугілля, кожного верстату, трактора і т. д.

По-друге, плянова калькуляція має спиратися на тверді технічні норми та якісні показники пляну і виразно їх відбивати. Мало запроєктувати 10% зниження собівартості продукції; треба показати калькуляцію собівартості і те, скільки з цих 10% припадає на заощадження сировини, скільки — на підвищення продуктивності праці.

Так само і звітна калькуляція не може обмежуватися загальною відповіддю, що собівартість знижена на стільки то відсотків, а повинна сказати, на яких статтях вдалося досягти такого-то відсотку зниження собівартості, які статті, навпаки, дали підвищення проти плянових запроєктувань.

Потрете, калькуляція має бути оперативна і своєчасна.

Калькуляція гнучка, чітка і своєчасна сигналізує про всі неполадки та прориви на окремих ділянках, вона являє собою знаряддя глибокої технічно-економічної аналізи всіх сторін роботи цеху, знаряддя боротьби за плян та зниження собівартості.

Калькуляція ж пізня багато втрачає в своїй вартості, дає багато для архіву, але дуже мало для оперативної боротьби за плян та госпрозрахунок.

Отже, найважливіше завдання — це боротьба за точну, деталізовану за окремими статтями видатків, своєчасну плянову й звітну калькуляцію на кожний вид продукції цеху.

В цім напрямі маємо дуже цінний досвід, що його цікаво буде тут навести.

На окремих металургійних заводах (Маріупольський ім. Ілліча, Сталінський завод) з ініціативи широкої суспільності перейшли на щовитопну калькуляцію. От, приміром, досвід щовитопної калькуляції на заводі ім. Ілліча, що його, подав тов. Ленін на сторінках „За індустріалізацію“.

„За невідмінну умову здійснення щовитопної калькуляції стає те, щоб важили всі основні й допоміжні матеріали шихти, встановлювали технічні витратні коефіцієнти для кожної марки сталі, встановлювали стандартний час для розчленованого на окремі складові елементи технологічного процесу витолення сталі (заправка печі, завалка шихти, топлення, кипіння, спускання жужелі, присадка додаткових, випускання сталі, прибирання ливарних каналів), встановлювали стандартний випуск сталі по печах, залежно від їх стану та стандартної шихти для кожної марки сталі, встановлювали стандартну зарплату відрядників і стандартні ставки накладних видатків“.

На основі цих розроблених стандартів (часу, витратних матеріалів, зарплати, накладних видатків) і розроблюють *попередню калькуляцію*. Майстри, зміни, інженери мають фіксувати кожне відхилення від стандарту і давати пояснення причин цих відхилень. Контора, діставши ці матеріали, має можливість на другий день після витопу подати аналітичну калькуляцію, що дає повну уяву про результати виробничого процесу.

Цей досвід щовитопної калькуляції треба поширити на всі підприємства металургії. Плянкові групи шахт так само повинні добитися того, щоб завести калькуляцію щодобового видобутку шахт. Подібно до цього плянові групи на всіх підприємствах масового виробництва можуть і повинні добитися щодобової калькуляції свого виробництва.

Така деталізована калькуляція, доведена до зміни, до витопу, окремого виробу і т. д., стає надзвичайно гнучким струментом змінно-зустрічного плану.

Плянний апарат мусить цілком перебудуватися, зробитися таким гнучким, щоб мати можливість негайно давати цю витопну калькуляцію. Ця калькуляція народилась разом із змінно-зустрічним плануванням. Зазначена перебудова плянових органів заводууправи уже почалась, хоч і не скрізь її гаразд іще проведено. Коли плянова бригада працює правильно, то вона, щогодини вивчаючи стан устаткування, наявність сировини, як з погляду кількості її, так і якості, дає готовий матеріал робітничій бригаді до зміни і проект зустрічного з тим, щоб робітнича бригада гаяла мінімум часу, стаючи до роботи і висовуючи зустрічний план. Крім щозмінних виробничих нарад, доцільно також періодично робити широкі виробничі наради, щоб підсумувати досвід застосування змінно-зустрічного плану за певний відрізок часу.

Які ж маємо результати від запровадження в життя ідеї змінно-зустрічного планування? Досить навести декілька прикладів, щоб побачити, як ця нова форма соціалістичної праці привела і до корінного поліпшення роботи на виробництві і до виконання плану.

Бригада Мирошинченка та Ковальського в аркушо-вальцевому цеху на заводі ім. Ілліча на 20/VI вже виконала місячну програму, працюючи за змінно зустрічним. Піч № 8 мартенівського цеху заводу А виконала план на 101%. Завод Дзержинського, прийнявши і приклавши в себе змінно-зустрічне планування, також досяг чималих успіхів. За квітень мартені № 3 і 5 виконали план на 115,8%. Доменники виконали програму на 127%, а механічний цех на 151,6%. Коли котрі відстають, то бачивши як виконують плани інші, вони й собі підганяються. Бригада, імени „Нидзівського пролетаря“, що йшла завжди найгірше від усіх, систематично недовиконувала плану. Особливо відзначалась цим зміна десятника Яценка. Коли ж у зв'язку з відставанням зняли тривогу і ця бригада висунула змінно-зустрічний план, вона вийшла з ганебного становища і виконала на 100% план у березні й першій половині квітня.

Ця бригада досягла того, що вона пересічно дає по 24 подачі, і прогули довела до нуля.

Варто також навести приклад із застосуванням зустрічного плану у вугільній промисловості, в Донбасі.

Бригади, перш ніж спуститись у шахти, обмірковують ті хиби, що були вчора. В результаті таких обмірковань намічають конкретні способи, як усунути перешкоди, і висовують зустрічний план видобутку.

На дорозі до забою бригадири на ходу умовляються з рухівцями (коногони, стовбурові, десятник) про приставку до забою порожняку та вантажів, укладаючи з рухівцями в цій справі договора.

У забої хвилини 6—5 радяться на виробничій нараді про всі заходи, які можуть забезпечити виконання зустрічної цифри видобутку вугілля.

По закінченні роботи записується результати у спеціальні картки. Є книга „сигналів із забою“. В цю книгу бригада записує свої пропозиції та зауваження для технічного персоналу про те, що саме треба зробити, щоб не було неполадок у роботі на другий день.

На заводі ім. Петровського та Леніна бригада майстра Андросова 17/VI, діставши план засипати піч за дві години, висунула свій змінно-зустрічний план зробити це за 1 год. 30 хв. і виконала це завдання з честю. 18-го числа того ж місяця 4-та бригада майстра Малишенка при пересічній вазі витопу в 57 тонн висунула зустрічний план на 60 тонн, і фактично завалила 62,5 тонн. Мартенівські печі № 1 заводу Б, що зробили 22 витопи від 13 до 20-IV, виконали зустрічний з 18 витопами і тільки не виконали з 4-ма, бо через прорив у сифонах стала

вийшла через ківш. Мартенівська піч № 4 заводу А від 18-го до 20—IV, не зважаючи на те, що 3 витопи не були виконані через затримку в подачі газу, виконала плян на 101%. Перша бригада майстра комуніста Мартинова другої домни виконала зустрічний за п'тиденку в липні на 135%.

Домна № 2 ім. „Правди“ заводу ім. Ворошилова, практикуючи змінно-зустрічний плян, на основі правильного складання шихти досягла того, що від 5 до 13-V давала 116—126% виконання пляну. Ряд бригад на шахтах Донбасу, застосовуючи змінно-зустрічний, дають місяць у місяць (листопад — грудень 1932 р.) перевиконання пляну вуглезадобування.

Цілоком зрозуміло, що робота коло виконання пляну має проходити разом з роботою над поглибленням бригадного госпрозрахунку, бо тільки в такому разі (щільне поєднання змінно-зустрічного з поглибленим розвитком бригадного госпрозрахунку) можуть бути забезпечені максимальні успіхи. Це блискуче стверджує робота бригад на багатьох заводах, зокрема у вугільній промисловості. Напр., на шахті „Новий Донбас“ госпрозрахункова бригада тов. Задорожного, застосовавши у себе змінно-зустрічний плян, дає 65 тонн на добу замість 40 тонн за пляном.

На Кадіївській шахті „Ілліч“ бригада тов. Колодяжного, що раніш була невиконувала своїх завдань, перейшовши на госпрозрахунок та на зустрічний, дає на добу 6,45 тонн вугілля проти 4,76 за пляном.

Ці приклади не єдинокі; газети щодня сповіщають про великі перемоги на фронті соціалістичного будівництва, завдяки застосуванню змінно-зустрічного пляну.

Ми маємо випадки, коли той чи інший завод не виконує пляну, але на цих таки заводах окремі цехи, бригади, агрегати, добре організувавшись, правильно розставивши людей, не тільки виконують, а й перевиконують свої пляни. Це ще раз говорить про реальність плянів цих заводів у цілому. А що ці заводи плянів недовиконують, то це доводить, що вони не на всіх ділянках добилися більшовицького здійснення 6 історичних вказівок тов. Сталіна.

Який ентузіазм викликала ідея змінно-зустрічного, це показує досвід роботи на різних будівництвах і, зокрема, на Харківському Тракторобуді. Бригади Марусинцева і Дяуби, змагаючись між собою і висовуючи змінно-зустрічні пляни, давали рекордні цифри, покривши не тільки встановлені в Радянському Союзі рекорди, але перегнавши й американські рекорди. Як в укладанні цегли, так і в виготовленні замісів бригади кожного разу давали нові зустрічні показники, встановивши рекордну кількість замісів за 7 годин в 937 і більше.

В даному разі зустрічні цифри не були просто собі голими цифрами, це були обґрунтовані показники. Вони, ці показники, базувалися на чіткому знанні стану устаткування, на ряді поліпшень виробничого процесу, що мали забезпечити успішне досягнення того чи іншого показника.

Успіху досягали тим, що боролися за здійснення справжнього середбригадного оперативного плянування. Ще раз були биті праві опортуністичні елементи, що ставили опір справі здійснення більшовицьких темпів.

У практиці застосування зустрічно-змінного пляну, особливо на тих заводах, де було недовиконання плянів, можна чути такі балачки, що де, мовляв, нам перевиконувати плян, тут хоч би виконати його. Клясовий ворог, щоб зірвати виконання пляну, використовує окремі прошарки робітників. Окремі відсталі робітники, що їх рупором є опортуністичні елементи, ставлять питання за те, що нічого, мовляв, братися за зустрічний, коли плян не виконується, бо немає сировини відповідної якості, немає кваліфікованих робітників і т. ін. і т. ін. Сотні доказів вони вам наведуть, щоб підперти свої слова і зірвати виконання пляну. Приміром, на заводі ім. Дзержинського для здійснення комсомольського графіку реконструкції домни № 2 треба було вдвоє збільшити випуск

головок до опірних колон і зменшити час їх виготовлення. Однак, право-опортуністичне керівництво ливарного цеху відразу ж заявило, що це річ нездійсненна і зробити цього не можна буде. Тим самим адміністрація поставила здійснення зустрічного графіку під загрозу зриву. Однак, комсомольці через голову адміністрації договорилися з самим робітничим колективом цеху. Останній з ентузіазмом і точно на призначений строк виконав це завдання і тим допоміг успішно здійснити комсомольський графік.

Тов. Сталін на конференції господарників поставив питання за те, що всі оті балачки опортуністів про нездійсненність пляну через „об'єктивні“ причини — просто абсурдні. Навпаки, всі об'єктивні умови говорять за те, що взяті темпи, як у всьому народньому господарстві, так і по окремих підприємствах, цілком здійсненні. Справа в суб'єктивних факторах. Якщо плян не виконується, то в цьому винуваті ми. Це значить, що ми не зуміли правильно налагодити поточність виробництва, забезпечити правильність технологічного процесу, не зуміли як слід підготувати робочу силу, правильно її розстановити. Змінно-зустрічний плян — це потужне знаряддя, щоб перемогти оті „об'єктивні“ труднощі. Змінно-зустрічний ставить суб'єктивний фактор цілком на службу соціалістичному будівництву. Де був прорив, змінно-зустрічний плян його ліквідує і навіть дає перевиконання промфінпляну.

* * *

Висунутий зустрічний плян можна змінити і його змінюють, збільшуючи його не тільки від зміни до зміни, але й на протязі часу роботи робітничої бригади, на протязі даної зміни, залежно від того, як іде витоплення. Залежно від перебігу виробництва за даного часу, робітнича бригада, гаразд зваживши становище, підвищує показники змінно-зустрічного пляну.

На металургійному заводі ім. Томського у вальцівних цехах змінно-зустрічний плян перевели на змінно-годинний. Це, як і треба було ждати, дало добрі наслідки. Напр., бригади дрібно-сортового цеху бригадирів Стрельнікова, Стачка і Малаєнка систематично виконують завдання на 114—125%, завдяки застосуванню методи змінно-годинного пляну.

Успішність змінно-зустрічного пляну забезпечується ще й тим, що подібно до того, як плянова бригада готує матеріал про стан виробництва та інформує про це робітничу бригаду перед зміною, так само і остання, скінчивши свою роботу, інформує як плянову бригаду, так і робітничу бригаду другої зміни про те, як ішла робота на їхній зміні, які були хибні та перебої і що треба зробити, щоб тих дефектів не було.

Розуміється, форми застосування зустрічно-змінного мають бути різні по різних галузях виробництва. Застосувати його буває важко попервах на деяких підприємствах, але це ні в якому разі не означає, що це річ неможлива. Це значить, що, засвоївши чітко ідею змінно-зустрічного планування, пляновій бригаді треба наперед добре обміркувати, як прикласти цю ідею в даному цеху, в даному агрегаті, в спеціфічних умовах даного заводу.

Тут варто сказати про досвід на паротяго-ремонтному заводі в Харкові. Розбирання паротягу згідно з графіком мало тривати 12 днів. Місяць-у-місяць цей графік порушували і розбирання тяглося далеко довше, а саме до 24 днів. На поміч прийшли товариші із бригади Васильєва. Вони вирішили цінний досвід бригади, що працює на виробництві жорсткортсортвадок, використати в розбиранні паротягу. В основу поклали такі моменти:

а) правильно розстановити людей на розбиранні окремих частин паротягу;

б) закріпити цих товаришів за розбиранням окремих частин паротягу;

в) поробити ряд елементарних пристроїв (козли тощо), що можуть збільшити продукційність.

Скоро ці заходи були здійснені, зараз же це дало добрі наслідки. Висунули зустрічний графік розбору паротягу в 8 день із успіхом виконали. При цьому темпів не здавали і графік виконували раз-у-раз.

Цю думку може ілюструвати також форма висування зустрічного графіку на будівництві.

Ленінський червонопрапорний КЛСМ, що не раз спороджував творчі ідеї на користь соціалізму, і тут дійшов великих успіхів.

На великих будівництвах, будівництвах-велетнях, точне додержання строків початку і закінчення будівництва і, що надто важливо, прискорення строків будівництва для того, щоб прискорити вступ у роботу нових підприємств, відіграє першорядну роль. Комсомольські плянові бригади на деяких будівництвах поставили собі завдання вкоротити строки будівництва і для того виробили зустрічний графік (точний розпис, коли починається і коли кінчається будівництва окремих частин об'єкту будівництва), уgruntувавши його точним обрахунком потрібної робили, сировини, пристроїв та переліком раціоналізаційних заходів. Такий графік стає програмою боротьби комсомольського колективу і з успіхом виконується. На реконструкції заводу ім. Держинського комсомольці висунули зустрічний графік реконструкції домни № 2 замість 40 днів у 30 днів. Цей графік блискуче здійснили і заощадили 9 тис. тонн металю.

Будівельні роботи коксохімічного комбінату закінчено за 40 днів замість 50 днів, що їх намічали раніш. Капітальний ремонт мартенівських печей закінчено на 50 днів раніш від строку.

Особливу вагу при висуванні зустрічного графіку має, звичайно, його уgruntованість. Комсомольці висунули не просто голий графік скорочення ремонту на 10 днів, а технічно уgruntували цю можливість. Було перевірено обтяження верстатів, ущільнення робочого дня, строки виготовлення замовлень механічним цехом (строк був скорочений на 7 днів), ливарним цехом (скорочено вдвоє), строки виготовлення головок до опірних колон і. т. д.

Для того, щоб повною мірою додержати строків зустрічного графіку, в ньому передбачалося: на таке то число підготувати до вантаження мораторне кільце й броню до шихти, на таке то число підготувати ремонт запічників, на таке то число підготувати ремонт майданчиків по всій височині печі, на таке то число підготувати ремонт свічок та газопроводу верхньої частини колошника і. т. д. і. т. д.

Саме такий технічно-обgruntований графік і стає найкращим знаряддям боротьби за плян.

Наведені приклади показують, як прикладається, і прикладається з успіхом, той чи інший досвід до даних конкретних умов.

Однак, поруч із зазначеними досягненнями в справі організації змінно-зустрічного плянування, маємо ряд дефектів. Треба звернути увагу на недопустимість при змінно-зустрічному плянуванні підміни робітничої ініціативи та самодіяльності адмініструванням. На жаль, такі факти бувають і полягають вони ось у чому:

а) показники зустрічного, будиши прийняті і вивішені для однієї зміни, залишаються на довгий час для всіх змін;

б) майстер вивішує показники зустрічного без обміркування їх на групових виробничих нарадах;

в) наради для обговорення та прийняття зустрічного скликає господар, а не відбуваються вони по лінії виробничих нарад.

Цілком ясно, що такий порядок, як зазначає постановою ЦК, „спричиняється до оказеновання самої ідеї змінно-зустрічного“, і з такими фактами треба найрішучіше боротися.

Крім того, і досі ще при висуванні зустрічного пляну більше уваги віддають кількісним показникам ніж якісним. В деяких випадках у зустрічних плянах зовсім немає якісних показників, а тим часом найважливіша справа в них як раз і є справа *яксти* роботи бригади.

Не скрізь іще налагоджено облік виконання змінно-зустрічного; не виконується ще повною мірою найважливіше завдання в цій справі — щільне поєднання змінно-зустрічного пляну з бригадним госпрозрахунком.

Не зважаючи на те, що практика змінно-зустрічного планування цілком себе виправдила, даючи там, де його правильно практикують, великі досягнення, все ж таки досвід кращих бригад, агрегатів і цехів все ще не досить швидко та в масовому масштабі переноситься на інші цехи й заводи. Отже, перед партійними, професійними й господарськими організаціями стоїть завдання — „розгорнути широку масову роботу навколо популяризації та впровадження змінно-зустрічного плянів, як однієї з форм соцзмагання й могутнього важеля боротьби з проривами і боротьби за цілковите виконання плянових завдань“ (з постанови ЦК КП(б)У).

Зустрічний місячний плян, зустрічно-змінний і зустрічно-годинний, зустрічний графік конкретного об'єкту чи частини об'єкту будівництва — все це говорить про те, що справа планування не кінчається складанням річного пляну, а починається на новій основі, на основі досягнутих успіхів, виявлених додаткових ресурсів та мобілізації — щозмінно, щогодинно.

* * *

Цілковите, більшовицьке виконання народньо-господарського пляну 1932 р. підготує успішне виконання й другої п'ятирічки — програми побудови соціалістичного суспільства.

1932 р. — рік завершення п'ятирічки за 4 роки.

Дати 10 млн. т. чавуну, 90 млн. т. вугілля, на 6,7 млн. крб. продукції машинобудівництва, знизити собівартість на 7%, підвищити продукційність праці на 22% збільшити приріст продукції на 36% — такі деякі найважливіші показники народньо-господарського пляну на 1932 р. Металургія, вугілля, машинобудівництво, транспорт — вирішальні ділянки в 1932 р.

Якістю продукції перевірятимуть роботу кожної організації, кожного ударника, кожної госпрозрахункової бригади. Виконання пляну 1932 р. сполучається з рядом труднощів. Від партії й робітничої класи потрібно буде велике напруження сил, щоб здійснити цей велетенський плян.

Шість історичних умов Сталіна — от практична програма і прапор боротьби мільйонів трудящих країни рад за виконання пляну 1932 р.

Тільки ка шляху мобілізації мільйонних трудящих мас на більшовицьке здійснення вказівок тов. Сталіна, на шляху могутнього розвитку соцзмагання та ударництва, переходу соцзмагання на вищий щабель (масове застосування змінно-зустрічного пляну і щільне поєднання його з бригадним госпрозрахунком), на шляху впертої класової боротьби за соціалістичне ставлення до праці, за створення нової соціалістичної дисципліни — ми досягнемо вирішальних перемог.

Не можна забувати, що в справі масового застосування зустрічно-змінного пляну опортуністи будуть намагатися зірвати взяті темпи, зірвати могутню хвилю соцзмагання.

Отже, основною передумовою успішности масового застосування зустрічно-змінного пляну повинна бути непримиренна й найрішучіша боротьба з опортунізмом всіх гатунків, з усякого роду гнилим лібералізмом та з примиренством до них.